

קובץ אליונות לפרשת השבוע

יום כיפור תשפ"ו

הדלקת הנרות	מוצאי שבת	מוצש"ק 72 דק'	מוצש"ק 50 דק'
ירושלים 5: 36	6: 47	7: 05	7: 27
בני ברק 5: 50	6: 49	7: 02	7: 24
חיפה 5: 41	6: 47	7: 03	7: 25
אשדוד 5: 51	6: 49	7: 03	7: 25
בית שמש 5: 35	6: 48	7: 04	7: 26
נוף הגליל 5: 44	6: 46	7: 03	7: 25
קרית גת 5: 53	6: 49	7: 04	7: 26

נערך ונסדר ע"י הבחור:

יחזקאל בן טילא פרומט ב"ר מנדל גלנדואר

רשימת הגליונות לפי הסדר:

- א. פניני קודש
- ב. אמרי קודש
- ג. אוצר באר יעקב
- ד. דברי תורה לפרשת השבוע
- ה. מיין שבת אוצר
- ו. שבת בלעטל
- ז. מעשה האפוד

פניני קדש

לאור תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יצא לאור על ידי מערכת "מסילות באור החסידות" שע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

לעילוי נשמת הרבני החסיד המפואר מוה"ר ר' מנחם שמואל חיים בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל פריעדמאן

א ווארט אויף יום כיפור

המשכת השפע - מכח קבלת עול מלכותו יתברך במוצאי היום

במה אקדם ואכף פני לא יקח שוחד ובידי אין מעש ועל זאת לבי יפחד, אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטח באומרים ה' אחד, ומושכים כולם יחד מזה אחד ומוזה, מחר יהיה האות הזה (סליחות ערב יוה"כ).

הנה, בימי התשובה כל אחד מבני-ישראל מרבה בעבודת התשובה ופשפוש המעשים, והקב"ה "ירבה לסלוח". אולם, בהגיע ערב יום הכיפורים, ואיש ישראל מחשב חשבון נפשו ורואה את עצמו ריק מכל, כי אמנם הוא ריק מעבירות (בגלל התשובה), אבל הוא גם ריק מזכיות (כי אין לו מצוות, וגם אלו שבידו מלאי פגמים ופניות).

הלא **"על זאת לבי יפחד"**, כי מדוע יהא דיני נכתב לחיי שפע ושובע בעוד **"בידי אין מעש"** (מעשים טובים) שבעבורם אהיה ראוי לכך?!

אבל זאת אשיב אל לבי, כי **"מחר יהיה האות הזה"**, לאחר המירוק והכפרה - בסופו של יום המחר - אקבל על עצמי עול **"מלכות שם המיוחד"** בזעקת **"שמע ישראל"** ברוב עם, מתוך לב זך ונקי, ומתוך רצון אמיתי לקבל את ה'עול' עם כל תרי"ג מצוות הכרוכות בו.

ואז קבלה טובה זו הקב"ה "מצרפה למעשה" (קידושין מ, א), ומעלה עלי הקב"ה כאילו קיימתי את כל המצוות בפועל ממש, וממילא, יש בידי הרבה זכויות שבגינן אזכה לקבל השפע במדה גדושה לכל השנה כולה.

ההמלכה והאמונה - גילוי שהחטאים לא היו מחמת 'כפירה' אלא מחמת 'שכחה'

באופן נוסף יתבאר הפיט, בהקדם פירוש ה**בעש"ט** הק' **זו"ע** על הפסוק (דברים יא, טז) **"וסרתם ועבדתם אלהים אחרים"**, שכל עבירה שהאדם עושה נחשבת כ'אלהים אחרים', כי כל עבירה נובעת מחסרון אמונה, כי אלמלי היה חי עם האמונה שהקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו ומחיה אותו בכל רגע, לא היה מעז לחטוא (ע"י "מאור עינים" פר' שמות).

והוא הדבר גם בביטול מצות-עשה, כי אלמלי היה חי עם ההכרה הנ"ל בוודאי לא היה מעז להעביר זמנו לבטלה, אלא היה תמיד רץ לדבר מצוה ולעשות נחת רוח ליוצרו.

ולכאורה לפי זה, כל עבירה וכל ביטול מצות-עשה חמורה עד מאד, כי מלבד עצם הדבר יש בה גם נקודה של כפירה ועבודה זרה, חלילה, ואין נמצא ידינו ורגלינו כשאנו מלאים ב'עבודה זרה' מכף רגל ועד ראש, רח"ל?!

אמנם התשובה וההמתקה על כך מבוארת במדרש (שהש"ר ח, ט) על הפסוק (שם ח, ח) **"אחות לנו קטנה"**, לעתיד לבא עתידין כל שרי אומות העולם באין ומקטרגין את ישראל לפני הקב"ה, ואומרין, רבונו של עולם, אלו עבדו עבודת כוכבים ואלו עבדו עבודת כוכבים וכו', אמר להם הקב"ה **"אחות לנו קטנה"**, מה קטן זה כל מה שהוא עושה אין ממחין על ידו, למה, שהוא קטן, כך כל מה שישאל מתלכלכלין כל ימות השנה בעונותיהן, בא יום הכיפורים ומכפר עליהם".

והכוונה בזה על פי ה**"שמח משה"** (פר' נצבים), שבשעת החטא נכנס בו רוח שטות, ושכח צור ישועתו, ומחמת ה'שכחה' היה כתינוק בלי דעת **"אחות לנו קטנה"**, ולכן נכשל בחטאו, וממילא אין כאן 'כפירה' ואבק עבודה זרה' חלילה, אלא 'שכחה' ו'חוסר דעת'.

ובהגיע הימים הקדושים, האדם "מתחרט בחרטה גדולה מאד וחושב בלבו איך הייתי שוטה כזה ולא שמתי על לבי דבר מושכל קטן כזה [שהקב"ה עומד עלי ונותן בי חיות בכל רגע], ומשים בלבו יתד תקוע במקום נאמן הדברים האלה שלא יסורו מלבו כל ימי חייו, ולא ישכח עוד בהם, ולא ישוב עוד לשטות גדול כזה לחטוא כבראשונה, אם כן הוי נראה בגלוי כי כל מה שעשה עד הנה היה רק שגגה וטעות ושכחה", והוא ראוי לכפרה.

הוא אשר דבר הפייטן בקדשו: **"במה אקדם ואכף פני לא יקח שוחד ובידי אין מעש ועל זאת לבי יפחד"**, כי 'בידי אין מעש' מוכיחה על כך שיש בידי פגם של כפירה חלילה, כי אלמלי הייתי מאמין בחיותו ובעינו הפקוחה בכל רגע, הייתי מרבה מצוות וזכויות, ומכך אני מפחד, כי על עבירה גופא אני שב בתשובה, ועל ביטול מצוה גופא אני שב בתשובה, אבל על כפירה, איך יהא לי כפרה?!

"אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד" בקבלה שזכירה זו תיחקק בקרבי לכל השנה לבל אחטא עוד, **"ועל זאת אני בוטח באומרים ה' אחד"**, כי בזה איגלאי מילתא למפרע, שעוונותיו והעדר מצוותיו לא היו מחמת 'כפירה', אלא מחמת 'שכחה', ואם כן, **"מחר יהיה האות הזה"** שאזכה לסליחה וכפרה מאתו יתברך, כי אמנם ה'כופר' אינו ראוי לכפרה, אבל ה'שוכח' ראוי לכפרה.

❦

המשכת קדושת ר"ה ויו"כ לכל השנה - על ידי אתערותא דלתתא

אני כברוש רענן וגו'. מי חכם ויבן אלה נבון וידעם כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם (הושע יד, ט-י).

מקראי קודש אלו מוסבים על הימים הקדושים של ימי התשובה, כידוע מרבותינו הקדושים, שבימים אלו **"אני כברוש רענן"** להיות אוזח ידו ב', כברוש רענן הנכפף לארץ שאדם אוזח בענפיו, כלומר, אהיה מצוי לו" (רש"י).

כפיפה זו נמשכת מימי ראש השנה (הנרמזים ב'מי חכם ויבן אלה', עפ"י אמרם ז"ל [ר"ה כט, ב] 'תקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה'), ועד אחר יום הכיפורים (הנרמז בלשון הכתוב: **"נבון וידעם"** - 'ולבבו יבין' ושב ורפא לו' [ישעיהו י, י]).

והנה, התכלית היא שקדושת הימים האלה יומשכו הלאה, וישתמרו לכל השנה, כפי שרמזו ה**"אמרי נועם"** (פר' האזינו) בפסוק (דברים לב, כט): **"לו חכמו ישיכלו זאת יבינו לאחריתם"**, כי 'חכמו' רומז על ראש השנה ('תקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה', ר"ה כט, ב), ו'זאת' רומז על יום כיפור ('בזאת יבא אהרן אל הקודש', ויקרא טז, ג), והתכלית היא **"יבינו לאחריתם"**, ולא שכאשר יעברו הימים יפוג זכרם לאלתר.

העצה לכך פשוטה, שבכל התעוררות משמים יש לצרף גם התעוררות עצמית מלתתא, כי האתערותא דלתתא היא 'שמירה' לאתערותא דלעילא שתתקיים ותשתמר לאורך זמן.

וזהו מאמר הנביא: **"ישרים דרכי ה'"** אשר העניק לנו את ימי התשובה (ס"ב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך, תהלים כה, ח), **"צדיקים ילכו בם"**, הצדיקים יקחו את הקדושות הנעלות וילכו עמם גם לאחר שיעברו ימים אלו, והיינו, על ידי שיצרפו 'אתערותא' מצדם להתעוררות זו. ואילו 'ופושעים יכשלו בם', כי לא ישכילו להתעורר בהם מעצמם, וכאשר יעברו הימים, יפרחו ויסתלקו, ולא יוודע כלל כי באו אל קרבם, ולא יתירו בהם אות לטובה.

(סעודה ג' פר' וילך תשמט)

❦

הפדות הגדולה של מחילת העוונות

יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות. והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו (תהלים קל, ד-ה; מתוך קאפיטל 'שיר המעלות ממעמקים' הנאמר בימים אלו).

ב'מסורה' מצינו שלש פעמים 'פדות', אחד בפסוק זה. ואידך, **"פדות** שלח לעמו" (תהלים קא, ט). והשלישי, **"ושמתי פדת** [חסר וי"ו] בין עמי ובין עמך" (שמות ח, יט).

ואפשר הרמז בזה, דאיתא ב'מדרש תנחומא' (אמור כב), שבערב ראש השנה הגדולים מתענים והקב"ה מוחל שליש מהעבירות, ובעשרת ימי תשובה יחידים מתענים, והקב"ה מוחל שליש נוסף, **"וביום הכיפורים כל ישראל מתעניין ומבקשין רחמים, אנשים ונשים וטף, והקב"ה מוותר להם את הכל"**.

והובאו הדברים ב'טור' (או"ח תקפא), וה'בית יוסף' הקשה על כך, שאם כן יוצא שערב ראש השנה חשוב כמו יום הכיפורים, כי בערב ראש השנה מתכפר שליש, וגם ביום הכיפורים מתכפר שליש? ותירץ, 'דשליש ראשון קל להתכפר, ושליש שני קשה יותר, ושליש אחרון קשה מכולם'.

בזה יבוארו שלשה מיני 'פדות', כי הגאולה מהשליש הראשון נרמז בפסוק: **"ושמתי פדת** חסר, כי זה עולה בניקל, ואילו הגאולה מהשליש השני נרמז בפסוק: **"פדות** שלח לעמו" מלא, כי זה כבר יותר קשה מהשליש הראשון.

ואילו הגאולה מהשליש השלישי נרמז בפסוק: **"והרבה עמו פדות"**, כי שליש זה קשה מכולם, ואז: **"והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו"**.

(סעודה ג' פר' וילך תשמט)

כלל חסידי בעלזא משתדלים ומתאמצים ביתר שאת ועוז בימים קדושים אלו להעתיר בתפילה למען המשך חיזוק כוחותיו ובריאותו השלימה של אבינו רוענו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פֿײַנע קאָדעש

לאָרד תּורתוֹ של כ״ק מרן אדמו״ר שליט״א

אידיש

יוצא לאור על ידי מערכת ״מסילות באור החסידות״
שע״י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

בס״ד, שנה ה', גליון ריב
יום כיפורים - תשפ״ו לפ״ק

א ווארט אויף יום טוב

דער פשט דערפון איז, ווייל מיר זעהן אין **גמרא** (יומא ב, א; ועוד) אז דער כהן גדול האט זיך צוגעגרייט צו יום כיפור מיט זייער א גרויסע עבודה און פרישות, ער האט זיך פארמאכט 7 טעג, ערב יום הקדוש האט ער כמעט נישט געגעסן, און יום הקדוש ביינאכט איז ער נישט געשלאפן.

ממילא, ווען ער איז צוגעגאנגען צו די עבודה יום הקדוש אינדערפרי, האט דער כהן גדול געקענט צוקומען צו גאווה ח״ו; דערפאר זאגט דער מדרש אז ווען דער כהן גדול איז אריין געגאנגען האט ער געדארפט טראכטן אז ער גייט נישט אריין אין זיין אייגענע זכות, נאר אין זכות פון די תורה, פון מילה, פון שבת, און אזוי ווייטער; און אויב אזוי האט ער זיך נישט וואס צו האלטן גרויס.

און אזוי טרעפן מיר אויך ביי אהרן הכהן, אז משה רבינו האט איהם געזאגט (ויקרא ט, ז): ״קרב אל המזבח״, און **רש״י** ערקלערט: ״שהיה אהרן בוש וירא לגשת״ - ער האט געהאלטן אז ער איז נישט ראוי צו טוהן די עבודה, האט איהם משה געזאגט: **״למה אתה בוש? לכך נבחרת!״**, טאקע ווייל דו האלטסט זיך אזוי קליין, האט דער אייבישטער דיר אויסגעוועהלט מיט דעם קען מען אויך ערקלערן די מעשה וואס די **גמרא** (יומא עא, ב) דערציילט, אז איין יאר מוצאי יום הקדוש ווען דער כהן גדול איז אהיים געגאנגען נאך די עבודה, האט ער באגעגנט אויפֿן וועג די תנאים שמעיה און אבטליון, און די גאנצע ״עולם״ איז געגאנגען באגלייטן שמעיה און אבטליון, און נישט דער כהן גדול. פאר דער כהן גדול האט דאס געשטערט, האט ער זיי דערמאנט אז זיי זענען ״גרים״, האבן זיי איהם געענטפערט: **״ריכטיג מיר זענען גרים, אבער מיר זענען די וואס גייען אין די וועגן פון אהרן הכהן״**. - די כוונה דערפון איז, אז זיי גייען אין אהרן הכהן׳ס וועגן, און זיי האלטן זיך קליין אזויאוי אהרן הכהן.

(סעודה א' פרשת אחרי תשסט)

❧

מוצאי יום כיפור זענען מיר ״משלים״ דער ״חלק השמחה״ פון די מצוה פון תשובה

שובו לכם לאֶהֱלִיכֶם וּבְרָאשֵׁיכֶם אֶלְקֵיכֶם, יִהְלְלוּ שְׁמוֹ בְּמִחוּל וכו׳ (זמר ״המבדיל״ למוצאי יו״כ).
אין **זוהר הקדוש** (ח' א' ת) שטייט אז ווען א איד ברענגט א קרבן אויף א עבירה וואס ער האט געטוהן, דארף ער זיין צובראכן און טרויעריג; אבער וויבאלד א מצוה דארף מען דאך טוהן בשמחה, דערפאר זענען די כהנים געווען בשמחה, און ווען זיי האבן געגעסן די קרבן - האבן זיי משלים געווען דער ״חלק השמחה״ פון דער קרבן, און אזוי האט דער איד געהאט א גאנצע כפרה.

מיט דעם געדאנק ערקלערן די **ספרים הק׳** דער טעם פארוואס מען עסט א סעודה ערב יום כיפור, ווייל אויך די מצוה פון ״תשובה״ דארף מען מקיים זיין בשמחה, אבער ווען מען טוהט תשובה יום כיפור איז זייער שווער זיך צו פרייען, ווייל מען איז דאך צובראכן פון די עבירות וואס מען האט געטוהן; דערפאר מאכט מען א ״יום טוב״ ערב יום כיפור, און אזוי איז די תשובה אין יום כיפור בשלימות.

אבער אין אמת׳ן אריין איז דאס נישט גענוג, ווייל ערב יום כיפור האלט מען דאך נאך פאר די ״מחילת עוונות״ פון יום כיפור, און ממילא אפילו אויב מען עסט א סעודה, איז דאס נישט ריכטיג מיט א שמחה, ווייל מען איז דאך נאך שטארק צובראכן פון די עבירות וואס מען האט געטוהן.

דערפאר האבן **חז״ל** (ע״ק קה״ר ט, ז) מתקן געווען אז מען זאל מאכן א גרויסע סעודה מוצאי יום כיפור, וואס דעמאלטס איז שוין ״כבר רצה האלקים את מעשיך״, דער אייבישטער האט שוין מוחל געווען די עבירות, און די שמחה וועט מען זיכער קענען ״מצרף״ זיין צו די תשובה פון יום כיפור.

דאס איז דער פשט וואס מיר זינגען מוצאי יום הקדוש: **״שובו לכם לאהליכם״**, ״שובו״ איז א לשון פון ״תשובה״, יעצט זענען מיר ״משלים״ די מצוה פון תשובה, דורך דעם וואס: **״יהללו שמו במחול״**, מיר פרייען זיך ביי די סעודה פון מוצאי יום כיפור.

(מוצאי יום הקדוש תשלח)

דער כהן גדול קען מכפר זיין אין יום כיפור אפילו ווען עס איז נישט דא קיין בית המקדש

וְכַפֵּר אֹהֶל־עַל קִרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדָּם חַטָּאת הַכֹּהֲנִים, אַחַת בַּשָּׁנָה יָכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם וְגו׳ (שמות ל, י).

מען דארף פארשטיין פארוואס שטייט צוויי מאל: ״וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה...״, און נאכדעם נאכאמאל: ״אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם״?

ווען דער בית המקדש איז געשטאנען און דער כהן גדול איז אריין געגאנגען יום הקדוש אין בית המקדש, האט ער געהאט א כח צו מכפר זיין אויף די עבירות פון אידישע קינדער. די תורה זאגט אונז, אז מען זאל נישט מיינען אז היינט ווען דער בית המקדש שטייט נישט, האט דער כהן גדול נישט קיין כח אויף דעם, עס איז נישט אזוי, אפילו היינט קען דער כהן גדול [- דער ״צדיק״] ממשיך זיין א כפרה פאר אידן, אפילו ווען מען טוהט נישט די עבודה אין בית המקדש, אזויווי עס שטייט (רמב״ם הל׳ תשובה פ״א ה״א): **״עיצומו של יום מכפר״**.

דאס איז דער דאפלטע לשון: **״וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מִדָּם חטאת הכיפורים״** - דאס מיינט מען די צייט וואס מען טוהט די עבודה אין בית המקדש. און דערנאך זאגט די תורה נאך א זאך: **״אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם״** - אין אלע דורות, אפילו ווען מען וועט נישט האבן די עבודה אין בית המקדש, האט דער כהן גדול אויך א כח ממשיך צו זיין כפרה אויף אידישע קינדער.

❧

כאטש יום כיפור איז מכפר, אבער פאר׳ן אייבערשטן איז מען קיינמאל נישט יוצא

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יָכַפֵּר עֲלֵיכֶם לַטֹּהַר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ (ויקרא טז, ל).

פון אויבן אויף זעהט דער פסוק אויס ווי א דאפלטע לשון, ״כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם״, ״לפני ה׳ תטהרו״.

מען דערציילט אויף איינער פון די **צדיקים**, אז ווען ער האט געשפירט אז ער גייט אוועק גיין פון די וועלט האט ער אנגעהויבן צו וויינען. האט איינער פון די תלמידים איהם געפרעגט, פארוואס וויינט ער, ער האט דאך נישט געמאכט קיין עבירות, און ער האט נאר מקיים געווען די תורה און מצוות. האט ער געזאגט: **״ביזט גערעכט, אבער איך וויין פארדעם אז איך גיי געבן א דין וחשבון פאר׳ן בורא כל עולמים, און ווער קען דען שטיין אין דעם...״**. דער זעלבער זאך איז אויך דער גרויסער טאג פון יום כיפור, כאטש ״עיצומו של יום מכפר״, און עס איז אויך דא די עבודה פון דער כהן גדול וואס גייט אריין אין קודש קדשים; אבער ווען מען טראכט אריין אז מען דארף געבן א דין וחשבון פאר׳ן אייבערשטן, ווערט יעדער איינער בטל ומבוטל ביי זיך, און מען ווערט נתערר צו תשובה טוהן און זיך רייניגן פון אלע עבירות.

דאס איז דער פשט: **״כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם״**, דער אייבישטער איז טאקע מכפר אויף אלע עבירות; אבער פונדעסטוועגן: **״לפני ה׳ - תטהרו״**, ווען מען טראכט אריין ״לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון״ (אבות פ״ג מ״א), פאר זיין הייליגן גרויסן נאמען, פארשטייט מען אז וואס מען וועט נאר מאכן איז נישט גענוג, און מען טוהט תשובה נאך און נאך - ״תטהרו״.

❧

דער כהן גדול האט זיך געדארפט האלטן קליין ווען ער איז געגאנגען טוהן די עבודה

דער **מדרש** (ויק״ר כא, ו) זאגט, אז ווען דער כהן גדול איז אריין געגאנגען יום הקדוש אין קודש קדשים צו טוהן די עבודה, איז ער אריין געגאנגען צוזאמען מיט ״פעקלעך״ פון מצוות און זכותים פון אידישע קינדער, און דער מדרש רעכנט אויס: די זכות פון די תורה, פון מילה, פון שבת, פון ירושלים, פון די שבטים, פון אידישע קינדער, און נאך זכותים.

דורך דעם וואס מען איז מקבל 'עול מלכות שמים' אין יום כיפור, ווערט צובראכן דער 'מסך המבדיל' און אלע מצוות גייען ארויף אויבן

במה אקדם ואכף פני לא יקח שוחד, ובידי אין מעש ועל זאת לבי יפחד, אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטח באומרים ה' אחד... מחור יהיה האות הזה [וואס קענען מיר ברענגען פאר'ן באשעפער וואס ער נעמט נישט קיין שוחד, מיר האבן דאך נישט קיין מצוות? נאר מיר פארלאזן זיך אויף די מצוה פון 'קריאת שמע' וואס מיר זאגן 'ה' אחד'] (סליחות לערב יום כיפור).

מען דארף פארשטיין וואס איז דער גרויסקייט פון דער טאג פון 'יום הקדוש', יום כיפור איז דאך נאר מכפר אויב מען טוהט תשובה, און תשובה איז דאך מכפר אויך א גאנצע יאהר, ווען א איד טוט נאר תשובה? די **גמרא** (יומא פו, א) זאגט טאקע אז עס איז דא געוויסע עבירות וואס תשובה איז נישט מכפר נאר צוזאמען מיט דער כח פון יום כיפור, אבער צו דען נאר צוליב די עבירות מאכט מען אזא גרויסע 'ענין' פון יום כיפור?!

אויך דארף מען פארשטיין וואס מיר זאגן: **"ובידי אין מעש ועל זאת לבי יפחד"** - מיר האבן נישט קיין מצוות; **חז"ל** זאגן דאך (ברכות נו, א) אז אפילו די רשעים זענען "מלאים מצוות כרימון"?

נאר דער תירוץ איז, אז ווען א איד זינדיגט ח"ו, איז דא צוויי זאכן: **א.** עס איז דא דער עצם עבירה וואס ער דארף תשובה טוהן דערויף; **ב.** דורך דעם וואס מען זינדיגט, ווערט א 'מסך המבדיל' [א צווישנשייד] צווישן דער אייבישטער און דער מענטש, וואס דאס האלט אפ די מצוות אז זיי זאלן נישט ארויפגיין אויבן אין הימל, און דאס גייט נישט אוועק נאר ווען מען טוהט תשובה שלימה אזויווי עס דארף צו זיין בכל פרטיה ודקדוקיה.

און דערפאר האט אונז דער אייבישטער געגעבן דער גרויסע טאג פון יום כיפור, וואס דער טאג האט א כח אוועק צו נעמען דער 'מסך המבדיל' וואס איז געווארן פון די עבירות, אפילו אויב די תשובה איז נאכנישט געווען בשלימות, און דורך דעם גיין ארויף אויבן אין הימל אלע מצוות וואס מען האט געטוהן א גאנצע יאר, און זיי ווערן נתקבל לרצון.

און דאס איז דער פשט וואס מיר זאגן ביי די סליחות: **"במה אקדם... ובידי אין מעש, ועל זאת לבי יפחד"** - כאטש מיר האבן געטוהן אסאך מצוות, אבער עס איז דא א 'מסך המבדיל' וואס לאזט נישט אריבער גיין די מצוות, און דערפאר האבן מיר אזוי מורא.

"אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטח באומרים ה' אחד" - דורך דעם וואס מיר זענען מקבל 'עול מלכות שמים' בשלימות, דאס נעמט אוועק און צוברעכט דער 'מסך המבדיל'; ווען איז דאס? - **"מחר יהיה האות הזה"**, אין דעם טאג פון יום כיפור. כאטש מיר זענען יעדן טאג מקבל עול מלכות שמים ווען מיר ליינען 'קריאת שמע', אבער צוזאמען מיט די קדושה פון יום כיפור האט דאס א כח צו צוברעכן דער 'מסך המבדיל', און אזוי גיין אלע מצוות ארויף אויבן אין הימל.

(סעודת ערב יום הקדוש תשסב)

"אז מען הייצט פאר'ן דאווענען..."

מען דערציילט אויף דער באקאנטע חסיד **רבי מרדכי פעלץ ז"ל**, פון די גרויסע און חשוב'ע חסידים פון **כ"ק דער מיטעלע רב זי"ע**, אז ער פלעגט זיין דער 'בעל תפילה' ביי 'שחרית' אין די 'הייליגע טעג'.

איין יאר יום הקדוש אינדערפרי, האט רבי מרדכי געהערט אז עס איז דא א איד וואס איז א 'חולה מסוכן' און מען דארף איהם העלפן. איז רבי מרדכי אריבער געגאנגען צו איהם פאר'ן דאווענען, און ער האט איהם אנגעווארעמט וואסער און געהאלפן מיט אלעס וואס מען דארף. דערנאך איז ער געגאנגען אין בית המדרש אריין, און ווען ער איז אנגעקומען אין שוהל האט ער געזעהן אז מען ענדיגט שוין 'נשמת', האט ער גלייך - שטייענדיג נאך ביים טיר פון שוהל - אנגעהויבן צו זינגען דער 'נוסח' וואס מען זינגט פאר 'המלך', און אזוי איז ער צוגעגאנגען צום 'עמוד' און געדאוונט די גאנצע דאווענען מיט א געוואלדיגע התלהבות.

נאכ'ן דאווענען האט זיך דער מיטעלע רב אויסגעדרוקט: **"אז מען הייצט אָן פאר'ן דאווענען, דאווענט זיך ווארעם..."**.

ווען מען איז זיך אביסל מתבונן אין די מעשה, קען מען זיך לערנען דערפון א געוואלדיגע מוסר-השכל. ווען עס קומט די הייליגע טעג וויל דאך יעדע איד דאווענען צום אייבערשטן מיט'ן גאנצן הארץ, און זיך אויסבעהטן אלעס גוט'ס, און אוודאי אזא ערליכע איד ווי רבי מרדכי פעלץ וואס איז געווען דער 'בעל תפילה' ביים רב; און דארטן אין בעלזא איז דאך מסתמא געווען נאך אידן וואס וואלטן געקענט העלפן פאר דער חולה, חוץ פון רבי מרדכי, איז פארוואס איז פונקט ער געגאנגען זיך אפגעבן מיט דער קראנקע איד?

נאר דער תירוץ איז פשוט. אלע מצוות וואס מיר זענען מקיים, טוהן מיר נאר ווייל דאס איז דער 'רצון השם'. און ממילא אויב עס קומט אונטער א מצוה פון 'גמילות חסדים' און מען זעהט אז דאס איז 'עצט דער רצון השם', דארף מען דאס ערשט מקיים זיין, און נישט מאכן קיין אנדערע חשבונות פון זיך גרייטן צום דאווענען וכדומה.

(סעודת ר"ח יום ו' דחנוכה תשל"ו)

*

געבן צדקה אין יום כיפור

אמאל האט מען געשיקט פרעגן פאר **כ"ק דער פריערדיגע רב זי"ע**, אז עס איז דא א איד וואס איז ל"ע א 'מחלל שבת', און ער וויל 'תורם' זיין א שיינע סכום אויף צו בויען א שוהל, און מען דארף וויכטיג האבן דאס געלט, צי מען מעג נעמען פון איהם דאס געלט אדער נישט (עי' שריע יו"ד סימן רנב).

האט זיי דער פריערדיגע רב געענטפערט, אז אויב דער איד פאסט יום כיפור, און ער וועט צוזאגן צו געבן דער סכום אין יום כיפור בשעת וואס ער איז עולה לתורה, דעמאלטס קען מען נעמען פון איהם דאס געלט, ווייל אויב ער פאסט יום כיפור, איז דאך דאס א סימן אז ער גלייבט אז יום כיפור איז מכפר, און דעמאלטס איז יום כיפור טאקע מכפר אויף אלע זיינע עבירות (עי' שבועות יג, א), און ממילא איז ער נישט קיין רשע.

(שטייענדיגע תורה תשנב)

*

"ווי איז נאך דא אזא צובראכענע כלי ווי יעך"

דער חסיד רבי אנשיל העמרלינג ז"ל האט דערציילט:

איין יאהר מוצאי יום כיפור איז **כ"ק דער ערשטע רב זי"ע** געווען אין זייער א דערהויבענע מצב-רוח, און ער האט געזאגט פאר די רעביצין מלכה ע"ה:

"א גוטע וואך, א גוט יום טוב און א גוט יאהר, מען זאל האבן גע'פועל'ט אלעס גוט'ס. דאס יאהר האבן מיר ב"ה געהאט א גרויסע דעה אין הימל, דהיינו, מען האט נישט געטוהן אין הימל קיין איין זאך אן מען זאל אונז פרעגן..."

און דער ערשטע רב האט ממשיך געווען און געזאגט: **"איך ווייס נישט פארוואס, אבער חז"ל זאגן שוין אז דער אייבישטער האט ליב זיך צו באנוצן מיט צובראכענע כלים, און ווי איז נאך דא אזא צובראכענע כלי ווי יעך..."**

און אזוי שטייט אין **מדרש** (ויק"ר ג, ב): **"אמר רבי אלכסנדר, ההדיוט הזה אם משמש הוא בכלים שבורים - גנאי הוא לו, אבל הקב"ה - כלי תשמישו שבורים, שנאמר (תהלים לד, ט): 'קרוב ה' לנשברי לב', 'הרופא לשבורי לב' (שם קמו, ג), 'ואת דכא ושפל רוח' (ישעיה נז, טו)." (שם קמו, ג).**

(יום ב' דסוכות תשסב)

כלל חסידי בעלזא משתדלים ומתאמצים ביתר שאת ועוז בימים קדושים אלו להעתיר בתפילה למען המשך חיזוק כוחותיו ובריאותו השלימה של אבינו רוענו **כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א**

אמרי קודש

גיליון 240 יום הכיפורים תשפ"ו

מכ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א

המערכת מאחלת לכל
אנ"ש די בכל אתר
ואתר ולכל
בית ישראל,
גמור חתימה
טובה.

לעילוי נשמת מוהר"ר מנחם שמואל חיים בהרה"ח אפרים ז"ל וזוג' מרת יוטל בהרה"ח משה יוסף ע"ה פריעדמאן

על הפרשה

כלפי פנים וודאי שצריכים להיות בשמחה עצומה, לפי שהקב"ה יודע מחשבותינו ומקבל תשובתנו ולכן מסתפרין אוכלים ושותים ושמחים, אכן כיון שהמלאכים אינם מכירים מחשבות לבנו לכן יש עצב כלפי חוץ

נמצא ששתי המימרות אמת, שאכן שמחים אנו וגם עצבים, שמחים בפנים ועצבים כלפי חוץ, שכן אדם העומד לפני השי"ת ומהרהר בתשובה וודאי שעליו לשמוח בפנימיות לבבו בזה השי"ת מקבל תשובתו ומעתה נחשב כצדיק גמור, אבל זה רק בפנימיות לבבו, כי בחיצוניות אין לו לשמוח, שכן המלאכים אינם יודעים מחשבות בני אדם (עי' שלי"ה הק' חלק "עשרה מאמרות" מאמר ב בהג"ה), ולא יודעים שעשה תשובה, וגם לא טוב לאדם שידעו מהתשובה שעשה, שמא יבולע לו ויקטרגו על התשובה שעשה.

לכן בדווקא אמרו "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להן, אפשר מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה לפניך", שכן הם אינם יודעים מהתשובה שעשו בני ישראל, ובני ישראל מסתירים מהם השמחה שבפנימיות לבבם, וענה אותם השי"ת שהם עצבים (בחיצוניות) כי ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו ואין יאמרו שירה.

"ימים יצרו ולא [ולן] אחד בהם" (תהלים קלט טז) פירש"י "זה יום הכפורים לסליחה", יום שאנו עומדים בו עתה, הווי אומר שצריכים אנו עתה לתקן כל אשר פגמנו כל השנה. (קודם כל נדרי לאברכים בביתו תש"ל)

במדרש (הובא בטור או"ח סימן תקפא) "איזו אומה כאומה זו שיודעת אופיה של אלהיה - פירוש מנהגיו ודיניו, שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחים בראש השנה לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס".

לכאורה יש לדקדק שהוא היפוך הגמרא (ראש השנה לב ב) שאמרו "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבוש"ע, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להן, אפשר מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה לפניך", משמע מכאן שאין מקום לשמוח ביום זה היפוך מדברי המדרש הנזכר.

ויש לומר דכשאדם עומד לפני מלך בשר ודם למשפט על עוול שעשה ומהרהר תשובה בלבו, לא עשה ולא כלום, כי מי יודע ומכיר מחשבות לבו שהרהר עתה בתשובה, ופשוט שהמלך דן אותו כפי מעשיו בפועל ודינו חייב. אבל העומד לפני השי"ת למשפט ומהרהר בתשובה בלבו, הרי השי"ת יודע מחשבת כל אדם ומקבל התשובה שעשה, כאומרים (קידושין ב ט) "המקדש את האשה על מנת שאני צדיק גמור אפילו אם הוא רשע גמור מקודשת חיישין שמא 'הרהר' תשובה בדעתו".

...

בכל דרכיך דעהו

מיוחדין לשמו ית', שגם בעניינים הגשמיים והארציים תהיה מחשבתכם לכבוד אלקיכם. (מתוך הברכות שאחר התורה ב'המבדיל טיש' תש"ל)

שובו לכם לאהליכם ובראשיכם אלקיכם (פזמון המבדיל למוצאי יום"ט). שובו לכם לאהליכם היינו ענייני הגשמיים שלכם, ובראשיכם אלקיכם - שיהיו כולם

...

כיפורים - לשון רבים רומז על התעוררות תשובה מלמעלה ומלמטה

אלו רמזים בכתוב **"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם"** היינו כפרת יום הכפורים שעל ידי התעוררות מלמעלה, שהקב"ה מעורר אותנו מלמעלה ומטהר אותנו - לטהר אתכם, ובנוסף לכך **"מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו"** היינו טהרה הבאה מצד עצמכם, שתתעוררו בתשובה באתערותא דתתא.

ולרמז זה כינה הכתוב "יום הכפורים" לשון רבים, רומז שטהרת יום כפור היא בשני אופנים, באתערותא דלעילא, וגם כן באתערותא דתתא, על ידי התעוררות בני ישראל בכוחות עצמם לתשובה. (ליל א' דסוכות תשנ"ז בתקופת מאורעות הדמים שהיה בעקבות פתיחת מנהרה בעיר העתיקה בירושל"ם)

בביאור הענין למה כינתה התורה ליום כפור "יום הכפורים" בלשון רבים כדכתיב (ויקרא כג כז) **"אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכפרים הוא..."** כי **יום כפרים הוא לכם**, ולא כתב בלשון יחיד "יום כיפור".

יש לומר דהנה ביוהכ"פ מערה הקב"ה רוח טהרה וקדושה ממרום, ומשפיע מלמעלה התעוררות בלב כל אחד מבני ישראל, באתערותא דלעילא, ולכן גם אותם שלא נתעוררו בתשובה מעצמם זוכים ביום הקדוש להרהורי תשובה בלבם, אך יחד עם זאת שומה עלינו החובה גם כן לעורר לבבינו אליו ולהתעורר בתשובה, להיטהר ולהתקדש בכחות עצמנו, ושני עניינים

...

שובה ישראל עד ה' אלקיך, כי השי"ת לוקח אליו התשובה ומרוממו שתהיה ראויה ושלמה להתקבל לפניו ית'

כתיב (הושע יד ב) "שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך. קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו".

איתא בספר "תומר דבורה" שאחד מה"ג מידות הוא נושא עון ועובר על פשע. ומפרשו: "זו מדה גדולה שהרי אין המחילה על ידי שליח אלא על ידו ממש של הקדוש ברוך הוא כדכתיב (תהלים קל ד) 'כי עמך הסליחה וגו' ומה היא הסליחה, שהוא, רוחץ העון כדכתיב (ישעיה ד ד) 'אם רחץ אדני את צאת בנות ציון וגו', וכן כתיב (יחזקאל לו כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וגו' והיינו ועובר על פשע שולח מימי רחיצה ועובר ורוחץ הפשע".

זהו שאמר הנביא "שובה ישראל עד ה' אלקיך" שהתשובה תגיע עד ה', כי אז השי"ת ברחמיו המרובים מכבסו ומנקה אותו עד שיהיה ראוי לעמוד לפניו ית'. "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", היינו להתעטף בדיבורי תשובה שאומרים לפניו ית' ושבים בתשובה, ולא יהיו סתם דיבורים כגוף בלי נשמה, ואז יתקבל התשובה למעלה לרחמים ולרצון.

כשהשוטט הרה"ח ר' פישל זוסמן (ע"ה) מחיפה נכנס בערב יו"כ פ באשמורת הבוקר אחר אמירת הסליחות להראות סבינו כדי לשחוט הכפרות אמר לו מרן מצינו במשנה (יומא פ"ו מ"ח) "מיקירי ירושלים היו מלויין אותו עד סוכה הראשונה... חוץ מאחרון שבהן שאינו מגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו. מה היה עושה חולק לשון של זהורית חציו קשור בסלע וחציו קשור בין שני קרניו ודחפו לאחוריו והוא מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים... אמרו לו לכהן גדול

ידוע הסיפור על היושב המפורסם החסיד ר' מרדכי פעלץ ע"ה שהיה בעל תפלה בחסד עליון, ובימים הנוראים שימש כשליח ציבור אצל כ"ק מרן מהר"י זי"ע בהשתפכות הנפש ובמתיקות נפלאה.

באחת השנים, ביום הכיפורים בהיות הבוקר, לאחר שכבר החלו בפסוקי דזמרה, הבחינו כמה חסידים שרבי מרדכי עדיין לא הופיע בבית הכנסת. כבר אמרו "ברוך שאמר", גמרו גם את שירת הים, התחילו כבר לומר "נשמת" ורבי מרדכי איננו! בעל "פסוקי דזמרה" סיים את אמירת "נשמת" ואמר את המלים: "והנורא בנוראותיך - - -".

כ"ק מרן מהר"י זי"ע הפך את פניו כלפי מערב, כנהוג שרבוה"ק מסתובבים כשפניהם כלפי בעל התפילה, בעת אמירת "המלך". הגיע הזמן לומר "המלך" ובעל התפילה טרם נראה לעין... לפתע נשמע קולו של רבי מרדכי מצד פתח בית הכנסת, שואג כארי בנעימה המיוחדת: "ה-מ-ל-ך"... הקהל הנדהם פינה מעבר מן הפתח עד לפני מרן, ואז ניגש רבי מרדכי לפני התיבה והמשיך בתפילת שחרית כהרגלו.

בתום התפילה פנה אליו מרן ואמר: "מרדכי! אז מען הייצט גוט פריער דאווענט זיך ווארעם" (=אם מסיקים טוב [את התנור], מתפללים בחמימות).

דברי מרן זי"ע נשמעו כחידה סתומה, ורק לאחר מכן נודע פשר הדברים. וכה סיפר רבי מרדכי: "יהודי פלוני ממאשטשיסק שהגיע לבעלזא לראש השנה, נחלה כאן בדלקת ריאות רח"ל, וכבר שבוע ימים ששוכב הוא במיטתו. מדי

אחד שנוולד לו בן זכר ובן שמונת ימים היה ביוהכ"פ ושאל למרן אם לעשות הברית בבעלזא אצל מר"ש, ענהו מרן 'ישנה דעה שאברהם אבינו ע"ה נימול

בליל בדיקת חמץ תשע"א ב'לעקיך און ברונפיך' אמר מרן "בדיקת חמץ איז בעיקר אין הארץ, מער האב איך נישט וואס צו מוסיף זיין". אח"כ סיפר הסיפור באחד שבא לרבו ותינה לפניו צערו שנרדם בליל יום כיפור וישן

"אמרו אליו כל תשא עון", רצונו לומר, שהנה כל יהודי בפני עצמו יש לו לחשוש שמא אינו בשלימות ח"ו אבל הכלל ישראל ככלל הרי הם תמיד בשלימות, וזהו "אמרו אליו כל תשא עון" שיסתכל עלינו כחלק מן הכלל בתוך הכלל, שאז היא תמיד כשורה וכראוי - "וקח טוב" שאז אין רע כלל.

"ונשלמה פרים שפתינו", הנה בזמן שבית המקדש היה קיים היו שני כפרות. האחת - הזאת הדמים שהיתה לכפרה לישראל. והשניה - ויודי של כהן גדול שאף הוא לכפרת ישראל. והיום הוחרסנו משניהם, שאין לנו דמי פרים לכפר עלינו בהזאתם ואין לנו כהן גדול שהיה האדם הגדול ביותר בכלל ישראל, ובמקום הקדוש ביותר וביום הקדוש ביותר והכל היה בתכלית השלימות, וכיום הוחרסנו כל אלה. לכן מבקשים אנו "ונשלמה פרים" שפתינו" היינו שתי הכפרות, הן כפרת הזאת הדמים של הפרים, והן ויודי הדברים של כהן גדול שהיה אף הוא לכפר על כל עוונותינו, ולמרות שאין לנו את כל אלה מבקשים אנו 'ונשלמה פרים שפתינו' שיהיה נחשב ויודינו כוויודיו של כהן גדול. (קודם כל נדרי על מדרגות ארוה"ק תש"ל)

הגיע שער למדבר, ומניין היו יודעין שהגיע שער למדבר... סימן גדול היה להם... ר' ישמעאל אומר והלא סימן אחר היה להם לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל וכשהגיע שער למדבר היה הלשון מלביץ שנאמר (ישעיה א יח) 'אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג יליבינו'.

והנה כששוחטין העוף זב דם שהוא אדום, הנה באה המצוה לכסות דמו, בעפר או בחול, שהוא לבן, רמז שיתלבנו עוונותיהם של ישראל כמו בזמן שבית המקדש היה קיים. אכיה"ר.

פאר יודענס וועגען

יום נכנס אני לבקרו ולשאול בשלומו. גם היום, בדרכי לבית הכנסת, סרתי אל בית אכסנייתו וראיתי נטוש ועזוב לבדו בבית, כשכולו בוער בחום גבוה, ואין איש מאנשי הבית עמו לדאוג לצרכיו. בהיותו חולה מסוכן, בקעתי מיד עצים, הדלקתי את התנור, חיממתי לו מים והכנתי לו דבר חם לאכול ולשתות, כדי להחיות את נפשו ולחמם את גופו. רק אז, כאשר ראיתי שהוטב לו, פניתי ללכת לבית הכנסת. והנה, בעודי עומד בפאָליש לפני הכניסה לבית הכנסת שמעתי את קולו של בעל פסוקי דזמרה, כשהוא מסיים: 'והנורא בנוראותיך'... מבלי לחשוב הרבה התחלתי מיד ממקום עומדי, לצעוק: 'המלך', ואז ניגשתי לפני התיבה והמשכתי להתפלל...". ע"כ הסיפור [הועתק ברובו ממאמרו של הרב **עקיבא אשר פדווא** שליט"א ב'אור הצפון']

וכאן המשיך מר"ש ואמר: התבוננתי בסיפור ושאלתי את עצמי, הלוא הגיעו לבעלזא על ימ"נ אלפים ואלפי אלפים, איך זה שרק ר' מרדכי 'הבעל תפילה' בעצמו היה צריך לטפל ולהקדיש זמנו לחולה, וכי לא היה מוצא מי שיעשה דבר זה במקומו, הלוא בוודאי אם היה פונה לכל מי ומי ומבקש ממנו שיעשה למען החולה במקומו, כדי שיתפנה הוא לתפקידו כבעל תפילה היה מוצא מישהו שיעשהו במקומו, ומדוע אפוא חיפש לעשות זאת בעצמו, אלא מאי על כרחינו לומר ולהסיק מכך שבבעלזא ראו ענין "טוהן פאר יודענס וועגען" כיבוד לא פחות מאשר להיות בעל תפילה בבעלזא אצל האדמו"ר"ם, וכיון שדא ודא אחת היא שוב אין מהראוי שיחפש מישהו אחר למלא מקומו במצוה נפלאה זה. (מפי הג"ר אברהם גרינולד הי"ו ששמע ממר"ש בעצמו בשיב"ק תשל"ג לערך)

ביום הכפורים, לכן וודאי שיהיה לי חשיבות שיהיה כאן הברית, אבל בתנאי שאשתך תסכים בחפץ לב לכך ושלא תלחץ אותה עבור זה שיהיה כאן.

שינת תרדמה עמוקה והתעורר אחר שגמרו כולם 'כל נדרי', וכיון שהיה עדיין תחת חבלי השניה, לא תפס אפוא הוא או חזו ואמר הנה שכחתי לומר 'כל חמירא', הרי שיום הכיפורים ופסח עניינם שוה.

גליון קמ"ז (שנה ד')
יום הכיפורים תשפ"ו

אוצר באר יעקב

שיעורי הגאון הגדול מוה"ר רבי יעקב גרינוואלד שליט"א
רב בית המדרש דחסידי בעלזא "וכרון רפאל" בני ברק וחבר הביד"צ דקהל מחזיקי הדת באר"י

בטעם שבשר השעיר נאכל לערב ולא ביום הכפורים

קושיית האחרונים שעשה דאכילת קדשים ידחה חצי שיעור של יום הכפורים ✦ אפשר לקיים שניהם לאחר זמן ✦ חצי שיעור של איסור חמור ✦ בין ביאה במקצת לחצי שיעור ✦ עשה ולא של יום הכפורים בחצי שיעור ✦ גזירה בזית ראשון אטו בזית שני

המחוסר זמן כמחוסר הכל דמי, והרי עכשיו אי אפשר לקיים את שניהם.¹

נמצא שעל כל פנים לפי הרמב"ן קשה כנ"ל, שהעשה של אכילת קדשים שאי אפשר לקיימה עכשיו רק אם יעבור על איסור אכילה ביום הכפורים, ידחה איסור חצי שיעור של יום הכפורים שאין בו כרת. שאף לדעת רבי יוחנן שחצי שיעור אסור מן התורה, מכל מקום מלקות וזית ודאי אין בזה.²

חצי שיעור של איסור חמור

והנה, כבר הארכנו במקום אחר (באר יעקב ח"א, שבת שובה) במה שיש לדון, בחולה שמאכילין אותו הקל הקל, וצריך לאכול חצי שיעור, ויש לפניו שני חצאי שיעור של איסור, אם חצי שיעור מאיסור קל וחצי שיעור מאיסור כרת שוין, כיון שבין זה ובין זה הוא רק חצי שיעור, או שמא חצי שיעור של כרת חמור יותר. וידוע שהגאון מרוגז' נסתפק בזה. אך הבאנו שם שהדבר מפורש בתורת האדם לרמב"ן (ענין הסכנה אות ד), וזה תלוי בשני תירוצי הרמב"ן שם.³ ורבי עקיבא איגר (דרוש לשבת תשובה, נדפס בסוף חידושי רבי עקיבא איגר חולין

פי הכלל הידוע (יבמות כ: מנחות מ.) שאין עשה דוחה לא תעשה אלא במקום שאי אפשר לקיים שניהם, אבל אם יכול לקיים שניהם אין האיסור נדחה מפני העשה. ואם כן מאחר שאפשר לאכול את השעיר בערב, ואז מקיים מצות אכילת הקדשים בלי לעבור כלל על איסור אכילה ביום הכפורים, לא התירו לאכול ביום הכפורים.

אמנם אין זה דבר ברור, שכן כעת ביום הכפורים אין לו אפשרות לקיים את העשה של אכילת הקרבן אלא רק על ידי דחיית הלא תעשה של יום הכפורים. ואף אמנם שתהיה לו אפשרות אחר זמן - דהיינו במוצאי יום הכפורים - לקיימה ללא דחיית העשה, יש לומר שנחשב אי אפשר לקיים שניהם.

איברא שדבר זה תלוי במה שמצאנו דעת הרמב"ן (שבת כד: הובא ברשב"א ובריטב"א ובר"ן שם), שמה שבאפשר לקיים שניהם אינו דוחה לא תעשה הוא רק באופן שעכשיו אפשר לקיים שניהם, דוגמת מה שמבואר במנחות (שם) לגבי כלאים בציצית, שאפשר לקיים ציצית במינו, עיין שם. אבל אם עכשיו אי אפשר לקיים שניהם, אף שיכול להמתין לאחר זמן, אין זה נחשב אפשר לקיים שניהם, 'שכל

קושיית האחרונים שעשה דאכילת קדשים ידחה חצי שיעור של יום הכפורים

במשנה מנחות צט:) מבואר, שבשר השעיר של קרבן המוסף של יום הכפורים אינו נאכל אלא במוצאי יום הכפורים.⁴ וכן פסק הרמב"ם (הל' עבודת יום הכפורים פ"א ה"א): 'ושעיר חטאת נעשה בחוץ והוא נאכל לערב'. ובמשנה שם מבואר עוד, שאם חל יום הכפורים בערב שבת, ואי אפשר לבשל את הפסח גם במוצאי יום הכפורים מפני שהוא שבת, הבבליים אוכלין אותו כשהוא חי, מפני שדעתן יפה.⁵

בשו"ת מהר"ם שיק (סי' יב) הקשה, וכן הקשה החלקת יואב בקבא דקשייתא (קושיא ז), שהרי קיום מצות אכילת קדשים הוא בכזית, שכן כל אכילה בכזית, ואיסור אכילה ביום הכפורים שיש בו כרת שיעורו רק בכזית. ואם כן מדוע לא יאכלו ביום הכפורים כזית מהשעיר, והעשה של אכילת קדשים ידחה הלאו של חצי שיעור של אכילה ביום הכפורים שאין בו כרת.⁶

אפשר לקיים שניהם לאחר זמן

לכאורה היה נראה לדחות קושיא זו, על

טעם בזה, מדוע אין זה נחשב כאפשר לקיים שניהם, שאפשר לאכול במוצאי יום הכפורים, הרי עיקר האכילה היתה צריכה להיות ביום הכפורים, מאחר שבזה תלויה הכפרה.

(ו) דברי הרמב"ן שם מוסבים על מה שכתב בה"ג, שמסתכן שצריך להאכילו איסור, יש להאכילו - אם אפשר - פחות פחות מכזית, שלא יצטרף האיסור לשיעור כזית בכדי אכילת פרס, אלא יאכל רק חצי שיעור, שהרי יש להאכיל הקל הקל, וחצי שיעור קל יותר. והקשה הרמב"ן, שאם כן למה נקטה הגמרא (זמא ג.) שיש להאכיל את החולה הקל הקל - 'טבל ותרומה מאכילין אותו תרומה', הרי שני האיסורים - בין טבל ובין תרומה - הם איסורים קלים שוים, שהרי על כרחך מיירי בחצי שיעור וכן, ובהו אין כי אם איסור בעלמא. ותירץ הרמב"ן, שעדיין נחשב האחד חמור לגבי חברו גם בחצי שיעור, מאחר שבאופן שיהא בו שיעור שלם חמור אחד

משמע שבמקצת נתבשל (וכן יש לדייק במאירי ביצה כ: עיין שם). וראה עוד באמבואה דספרי (עמ' רג) מה שכתב בדברי הקרן אורה.

(ג) וכעין זה הביא הגאון רבי יוסף ענגיל בספר ציונים לתורה (כלל לה) להקשות בשם הרה"ק הצמח צדק מליובאוויטש ז"ע. אלא שהוא הקשה, שהעשה של עונג שבת ידחה את האיסור חצי שיעור של יום הכפורים. עיין שם מה שהאריך בזה.

(ד) אך דעת התוספות (פסחים מז: ד"ה אחרישה; יבמות ה: ד"ה כולה) נראה, שכל שאפשר להמתין למחר, ואז יוכל לקיים שניהם אין עשה דוחה את הלא תעשה, עיין שם, ואכמ"ל.

(ה) ובקבא דקשייתא (שם) הוסיף עוד בקושיא זו, שמאחר שבמקום שיכולים לאכול - האכילה מעכבת הכפרה (ראה תוספות פסחים נט: ד"ה יכול), הרי בוודאי מחויבים לראות שתהיה הכפרה ביום הכפורים עצמו. ואולי כוונתו להוסיף

(א) שיעור של מוסף הוא הקרבן היחיד מקרבנות יום הכפורים הנאכל, שכל שאר קרבנות היום - בין החטאות ובין העולות - נשרפין.

(ב) לכאורה נראה שהוא הדין לכל יום טוב שחל בשבת, שהבשר נאכל חי, שכן אסור לבשל בשבת. ובאמת מפורש כן בפסחים (עא). ששיעורי הרגלים נאכלין חי. אך ראה קרן אורה (מנחות סג) שאפשר לבשל בשר קרבנות ציבור בשבת, שדוחה שבת כמו הקטרת אימורים משום חביבה מצוה בשעתה. ואינו דומה ליום הכפורים שחל במוצאי שבת, שאינו קרבן של שבת אלא של ערב שבת. וכבר תמחו עליו העולות שלמה (מנחות שם) והחלקת יואב בקבא דקשייתא (קושיא ז), שבגמרא פסחים מפורש שהיה נאכל חי. ובהערות הגרי"ש אלישיב (זמא עא) מיישב שלא הותר לבשל אלא עד בן דרוסאי, שבזה כבר היה ראוי לאכילה, ויותר מזה אינו דוחה, ולכן נחשב חי שלא נתבשל כל צרכו. ובלשון רבינו חננאל שם גם כן מוזכר שהיה 'נא',

נקט בפשטות, שגם בחצי שיעור יש להקדים לאכול את הקל ולא את החמור.

לפי זה היה מקום לדון לעניינינו, שמה גם לענין עשה דוחה לא תעשה, אף שמדובר בחצי שיעור, מאחר שעל אכילת שיעור שלם יש כרת, אולי העשה של אכילת קדשים אינו דוחה את איסור חצי שיעור של אכילה ביום הכפורים, שכן הוא חמור, שבשיעור שלם שבו יש כרת.

בין ביאה במקצת לחצי שיעור

אולם החלקת יואב מקדים לקושייתו הנ"ל להוכיח שאין לומר כן. שמציין לדברי הגמרא במנחות (ל:), שהביאו שם בתחילה (לכ:). את דברי עולא בשם ריש לקיש שביאה במקצת שמה ביאה, והקשו על זה מהברייתא שמצורע שחל שמיני שלו ערב פסח וראה קרי, נכנס להר הבית להיטהר, משום שעשה של פסח שיש בו כרת דוחה עשה של טמא בהר הבית שאין בו כרת, ואם ביאה במקצת שמה ביאה, הרי כשמכניס את ידיו לעזרה למתן בהונות יש בו כרת, ואיך ידחה אותו העשה של פסח. ועל זה תירץ רבינא 'לענין מלקות איתמר', היינו שאף שביאה במקצת שמה ביאה, מכל מקום אין בזה חיוב כרת, ולכן נדחה מעשה של פסח.

הרי נתבאר מדברי הגמרא אלו, שאף שמקצת ביאה הוא מקצת שיעור של איסור כרת, מכל מקום מאחר שעל זה גופא אין חיוב כרת, יש לומר בזה עשה דוחה לא תעשה. ומזה הוציא החלקת יואב לעניינינו לגבי אכילת כזית מהשעיר ביום הכפורים, שאף חצי שיעור מאיסור כרת, מאחר שעל החצי שיעור גופא אין כרת, היה לו לידחות מפני העשה של אכילת קדשים.

אך לולא דבריו היה נראה שיש לחלק בין הנידונים, שיתכן שביאה במקצת נחשב איסור בפני עצמו, כפי שנלמד שם מהיקש ביאה לנגיעה, עיין שם, ואינו חלק מאיסור ביאת כל הגוף למקדש, מה שאין כן חצי שיעור, שבוודאי כל האיסור הוא מחמת היותו חלק משיעור שלם של איסור, ומאחר שעל השיעור השלם יש כרת, יש מקום לומר שהעשה לא יוכל לדחותו.¹

ואכן במקום אחר כתב **החלקת יואב** (ח"ב סי' עה), שאין אומרים בחצי שיעור הנובע מאיסור כרת עשה דוחה לא תעשה. וכתב שאינו דומה לביאה במקצת, ששם יש על כל פנים מלקות באיסור זה, ולכן הוא איסור בפני עצמו ואינו נובע מאיסור ביאת כולו, מה שאין כן ביום הכפורים שהוא רק חצי שיעור ונובע מאיסור כרת. עיין שם.

עשה ולא של יום הכפורים בחצי שיעור

עוד יש לדון בזה, מצד שבאיסור יום הכפורים יש עשה של 'ועניתם' ולא של 'והנפש אשר לא תעונה', ואם כן אין העשה של אכילת קדשים דוחה לא תעשה ועשה של יום הכפורים.

אמנם באמת נראה, שהעשה של ועניתם לא שייך כלל בחצי שיעור, שכל שלא אכל שיעור כותבת שהוא לייתובי דעתיה הרי הוא עדיין מעונה, ולא עבר כלל על העשה, אף לא באיסור חצי שיעור. רק לגבי האיסור לאו ששייך חשש חזי לאצטרופי, בזה שייך חצי שיעור אף בפחות מכותבת. ואם כן חזרה קושיא למקומה שידחה העשה של אכילת קדשים את האיסור לאו של יום הכפורים.²

גזירה בזית ראשון אטו כזית שני

שוב מצאתי שבשו"ת **מהרש"ם** (ז"ח סי' צג) הקשה לו כן השואל, ובמסקנת דבריו תירץ המהרש"ם על פי דברי **התוספות** (קידושין לח. ד"ה אקרו) לענין עשה של מצה שידחה איסור חדש, שגזרו כזית ראשון אטו כזית שני, אם כן יש לומר גם כאן שאף שהיה מותר לאכול כזית אחד של הקרבן לצאת מצות אכילת קדשים והיה דוחה את איסור אכילת חצי שיעור ביום הכפורים, אבל גזרו שמה יבוא לאכול עוד כזית.

מהשני לענין עונשים, לכן גם בחצי שיעור חומרו של זה חמור יותר מחומרו של זה, ויש להקדים להאכיל את הקל תחילה. עוד כתב שם הרמב"ן: 'אי נמי, התם בשאמדותו לכשיעור והוא צריך לו בכדי צירוף'. והיינו, שלעולם בחצי שיעור אין עדיפות של איסור אחד על משנהו, אבל כאן מדובר שאמדותו שצריך לאכול שיעור שלם בבת אחת, ובוה שייך לחלק בין איסור לאיסור. ומוכח שהרמב"ן מסתפק בגוף הענין, האם אכן יש חומר בחצי שיעור

בדבר שאינו חמור מחבחרו רק כשאוכל שיעור שלם ממנו, וזה תלוי בשני התירוצים.

ז) אמנם כעין דברי החלקת יואב בזה מצאנו **באור גדול** (יומא פ"ח מ"א) על מה שמבואר במשנה (שם) שהמלך והכלה רוחצים פניהם ביום הכפורים, שלפי הסוברים שאיסור רחיצה הוא מן התורה, אם כן איך התירו בזה רחיצת אבר למלך וכלה, והרי חצי שיעור אסור מן התורה, וכיון שכל

גופו אסור מן התורה אם כן ראשו נחשב חצי שיעור. ומבואר דעתו כעין דברי החלקת יואב שכמו שרחיצת אבר אחד נחשב כחצי שיעור מכל הגוף, יש לומר שביאת חלק גוף הרי הא גם כחצי שיעור. אך כאמור לולא דבריהם יש לחלק בזה.

ח) שוב ראיתי שכן העלה גם ידידי הגאון רבי **ישראל אדלשטיין** שליט"א בקובץ 'שא מדברותיך' (אחר).

♦ תמצית השיעור ♦

בפני עצמו לחצי שיעור שהוא חלק משלם שיש בו כרת. וכן חילק חלקת יואב במקום אחר.

אף שביום הכפורים יש עשה ולא, מכל מקום בעשה לא שייך כלל איסור חצי שיעור, שהרי הוא מעונה.

במהרש"ם שבאמת היה נדחה, אלא שגזרו כזית ראשון אטו כזית שני.

חצי שיעור מאיסור חמור וחצי מאיסור קל אם שניהם שוין, תלוי בשני תירוצי רמב"ן. ולצד שחמור אולי חצי שיעור דכרת אינו נדחה.

הוכחת קבא דקשייתא שחצי שיעור דכרת אינו איסור כרת, מביאה במקצת שנדחה מעשה.

חילוק בין ביאה במקצת שהוא איסור

קושיית אחרונים מדוע שעיר מוסף נאכל לערב, ידחה עשה דאכילת קדשים חצי שיעור של יום הכפורים שאין בו כרת.

באפשר לקיים שניהם אין הלאו נדחה. אבל באי אפשר לקיים עכשיו אף שאפשר לאחר זמן, לרמב"ן נדחה הלאו, וחזרה קושיא למקומה.

לאור באור התורה

הביאו ברכה לתוך ביתכם - ספרי 'באר יעקב' הנפלאים
שיעורים וסוגיות מאור תורתו של עמוד התורה שליט"א
אוצרות יקרים מפז מעומקה של תורה - לארכה ולרחבה
ערוכים וכתובים בטוב טעם ודעת ובשפה שוה לכל נפש

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
לפרטים נוספים: 053-314-4155

אינו יכול לצום גם בצום גדליה וגם ביום הכפורים

הרבי מלובלין ציוה למחר"ש מבעלזא לאכול בתשעה באב שיוכל לצום ביום הכפורים ✦ לאשל אברהם יש לצום בצום גדליה אף אם מחמת זה לא יוכל לצום ביום הכפורים ✦ מחלוקת רדב"ז וחכם צבי באסיר שיש לו יום אחד להתפלל בציבור ✦ למול תינוק באופן שיצטרך אחר כך לחלל שבת משום פקוח נפש ✦ חל תשעה באב באמצע ימים רצופים שצריך לאכול מאכל איסור לרפואתו ✦ הכרעת פוסקי זמנינו להתענות ביום הכפורים.

למול תינוק באופן שיצטרך אחר כך לחלל שבת משום פקוח נפש

והנה כבר הארכנו במקום אחר (באר יעקב ח"ב, כי תשא) במה שנחלקו הראשונים, בתינוק העומד למול בשבת, ויודעים שיצטרכו לחלל את השבת מחמת המילה משום סכנה, כגון ש'אשתפיך חמימיה בשבת', היינו שהוחמו מים מערב שבת כדי לרחוץ בו את התינוק לאחר המילה, ונשפכו המים בשבת לפני שמלו את התינוק, ואם ימולו את התינוק בשבת יצטרכו לחמם מים לאחר המילה כדי לרחצו, שאם לא ירחצו את התינוק במים חמים לאחר המילה, התינוק יהיה בסכנה.

דעת הבעל המאור (שבת נג. מדפי הרי"ף והרשב"א (שבת קלד): שאסור למול את התינוק באופן זה, שאף שמילה דוחה שבת, מכל מקום כאן ידוע שמחמת המילה יצטרך אחר כך לחלל שבת, וחילול שבת זה לא הותר. ואף שאחר המילה כשמחמם את המים יש היתר של פיקוח נפש, מכל מקום אסור לקיים מצוה כשעל ידי זה יכניס את עצמו שיצטרך לחלל שבת משום פיקוח נפש. אבל דעת הרמב"ן (שם) שמותר למול את התינוק, ואף שאחר המילה יהיה התינוק בסכנה, אז יהיה מותר לחלל את השבת מחמת פיקוח נפש. ואין איסור במה שגורם שיהא פיקוח נפש ויצטרך לחלל את השבת, מאחר שמילה עצמה דוחה את השבת, וגם פיקוח נפש דוחה שבת.

ולכאורה נראה שנידון שלפנינו תלוי במחלוקת הראשונים הנ"ל, שלדעת הבעל המאור והרשב"א יש לו לאכול בצום גדליה כדי שיוכל לצום ביום הכפורים, ולדעת הרמב"ן יש לו לצום בצום גדליה, שכן מה שיצטרך לאכול אחר כך ביום הכפורים היינו משום שאז יהיה פיקוח נפש.

אך יש מקום לחלק בזה, ששם עושה מעשה על ידי המילה שגורם לו לחלל שבת אחר כך מחמת פיקוח נפש, מה שאין כן בנידון שלפנינו שאינו עושה מעשה, אלא אינו אוכל בצום גדליה בשב ואל תעשה, ויתכן שבזה גם בעל המאור מודה שיוכל לצום בצום גדליה, אף אם יצטרך מחמת זה לאכול ביום הכפורים. ויש לעיין בכל זה.²

זה לאכול ביום הכפורים. עיין שם שמצרך לזה כמה סברות. ובסוף דבריו כתב, שבפרט שעל הרוב גם אם יצטרך לאכול ביום הכפורים לא יצטרך לאכול כשיעור בבת אחת, ויוכל לאכול פחות פחות מכשיעור, ואם כן החילול של יום הכפורים לא יהיה חמור כל כך, ובוודאי אין בו כרת.³

מחלוקת רדב"ז וחכם צבי באסיר שיש לו יום אחד להתפלל בציבור

ובשו"ת אהל משה (קצלנבויגן, ח"א סי' טז) רצה לתלות ענין זה במחלוקת הרדב"ז (ח"ד סי' יג) והחכם צבי (סי' קו) המובאת בבאר היטב (סי' צ ס"ק יא), לענין מי שהיה חבוש בבית האסורים, ונתן לו השר רשות להתפלל יום אחד במנין, שלדעת הרדב"ז יש לו להתפלל בציבור מיד באותו יום, שכן אין מעבירין על המצות (ראה יומא לג.), אך החכם צבי חלק עליו, וסבר שיש לו לבחור את יום ראש השנה שיוכל לשמוע קול שופר, וכדומה.

החכם צבי הוכיח כן ממה שנסתפקו בגמרא (מנחות מט.) בציבור שאין להם בהמות גם לתמידין וגם למוספין, והעמידו שם את הספק במוספין דהאינא ותמידין דלמחר, והספק הוא האם תדיר עדיף או מקודש עדיף. ואם כדברי הרדב"ז הרי בוודאי גם אם תדיר עדיף, יש להקריבם למוסף משום שאין מעבירין על המצוות.

ורצה האהל משה לתלות הנידון שלפנינו במחלוקת זו, שלדעת הרדב"ז צריך להתענות בצום גדליה משום שאין מעבירין על המצוות, ולדעת החכם צבי לא יתענה בצום גדליה, שיוכל להתענות ביום הכפורים שהוא חמור יותר.

אך השדי חמד (שם) דחה שיש לחלק בין הנידונים, ששם לגבי תפלות אין אנו יודעים באמת איזו היא המצוה החמורה ואיזו היא הקלה, שכן אין אנו יודעים שכן של מצות, ואף שזו נראית קלה וזו נראית חמורה, ולכן סובר הרדב"ז שיש לקיים את המצוה שלפנינו. מה שאין כן בנידון שלפנינו, שברור שיום הכפורים שהוא דאורייתא חמור יותר מצום גדליה שהוא מדרבנן או מדברי קבלה, בוודאי יש לדחות את הקלה מפני החמורה, ויש לו לאכול בצום גדליה כדי שיוכל

יש לעיין, במי שיודע שאם יצום בצום גדליה לא יוכל לצום ביום הכפורים, האם יש לו לאכול בצום גדליה, כדי שיוכל לצום ביום הכפורים שהוא מן התורה, או שמא יש לו לצום בצום גדליה שנמצא בו עכשיו, ואין לו היתר לעבור על איסור עכשיו כדי שיוכל לקיים איסור שלאחר זמן, אף אם האיסור ההוא חמור יותר.

הרבי מלובלין ציוה למחר"ש מבעלזא לאכול בתשעה באב שיוכל לצום ביום הכפורים

והנה מסופר (דרכי שלום, אות כג) שבהיות מרן הרה"ק מהר"ש זי"ע, קרא לו פעם בתשעה באב, וציוה עליו לאכול. וכעבור זמן נחלה מאד, ושאל את הרופא האם מותר לו לצום ביום הכפורים, ואמר לו הרופא שאם לא נתענה אף יום במשך החודשיים האחרונים מותר לו לצום. ונתברר לו אז, שלכן אמר לו הרבי מלובלין לאכול בתשעה באב, כדי שיוכל לצום ביום הכפורים.

נתבאר מסיפור זה, שלא רק בצום גדליה מותר לאכול כדי שיוכל לצום ביום הכפורים, אלא אף בתשעה באב שבוודאי הוא חמור יותר מצום גדליה מותר לאכול, אם על ידי זה יוכל לצום ביום הכפורים שהוא עוד יותר חמור, שכן איסורו מן התורה.

לאשל אברהם יש לצום בצום גדליה אף אם מחמת זה לא יוכל לצום ביום הכפורים

אולם באשל אברהם (בוטשאטש, סי' תרב) כתב בזה הלשון: 'צום גדליה ספק חשש על ידי שיתענה ביום הכפורים, שייך מה שאמרו חז"ל עוקרים מצוה דאורייתא בשב ואל תעשה על ידי תקנה דרבנן ויתענה, ואם אחר כך לא יוכל להתענות ביום הכפורים הקדוש יהיה אנוס ומותר'.

מבואר בדבריו להיפך, שאף אם מחמת תעניתו בצום גדליה לא יוכל להתענות ביום הכפורים, יש לו להתענות בצום גדליה שהוא עכשיו, ומה שלא יוכל להתענות אחר כך ביום הכפורים, הרי הוא אנוס.

השדי חמד (מערכת יום הכפורים, סי' א אות י) מצדד למעשה כדעת האשל אברהם, שחייב להתענות בצום גדליה, אף אם יצטרך מחמת

<<<

יתכן שיוכל לעלות גם למפטיר. ותמה שם על רבי עקיבא איגר, איך לא הדגיש ענין זה, שמדובר דווקא בחולה כזה הצריך לאכול שיעור. עיין שם.

(ב) וראה באהל משה הנ"ל מה שכתב לחלק בין הנדונים, ודבריו צריכים ביאור, וכנראה לא דייק בדבריו, ונתכוון כדבריו הנ"ל. וראה עוד בחשוני חמד (בבא קמא פג.) העובדא שהביא מהגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל בענין הדומה לזה, ומה שהרחיב שם בזה.

מנחה ביום הכפורים. שלדעת המחבר שמברך 'על התורה ועל העבודה' הקריאה שייכת ליום הכפורים, ויכול גם מי שאינו מתענה לעלות, ולדעת הרמ"א שאינו אומר כלל 'על התורה ועל העבודה' הקריאה היא מחמת התענית, ולכן מי שאינו מתענה אינו יכול לעלות. ולפי זה רצה לחלק שם, בין כהן ולוי, שודאי יכולים לעלות גם אם אינם מתענים, והספק הוא רק על המפטיר, שלדעת הרמ"א אינו יכול לעלות כאמור. אך שוב כתב בסברת שדי חמד, שהרי בדרך כלל חולה אוכל פחות פחות משיעור, ואם כן

(א) כעין זה מצאנו במרחשת (סי' יד) לענין עליה לתורה ביום הכפורים למי שאינו מתענה, שכתב רבי עקיבא איגר (שו"ת, מהדו"ק סי' כד) שגם מי שאינו מתענה יכול לעלות לתורה ביום הכפורים בשחרית, משום שהבין בפשיטות שאין הקריאה ביום הכפורים תלויה בתענית כלל. אך נסתפק שם לענין קריאת התורה במנחה של יום הכפורים, האם יכול לעלות זה שאינו מתענה, שמא קריאה זו היא מחמת התענית. ועל זה רצה לומר שזה תלוי במחלוקת המחבר והרמ"א (או"ח סי' תרכ"ב ע"ב) בנוסח ברכות ההפסדה של

חל' תשעה באב באמצע ימים רצופים שצריך לאכול מאכל איסור לרפואתו

אך בשו"ת **ציץ אליעזר** (ח"י סי' כה פרק יד מצדד שיאכל בצום גדליה, אם מסופק שמא יצטרך לאכול מחמת זה ביום הכפורים. על פי מה שכתב מהר"י חאגיז בשו"ת **הלכות קטנות** (ח"א סי' רצ), למי שהיה חולה במחלה שיש בה סכנה, והרופאים אמרו שישתה ארבעים יום רצופים חלב טמא לרפואה, ובתוך הארבעים יום חל להיות תשעה באב. ופסק שלא יתענה ולא יתבטלו על ידי כך הימים שעברו. ומבואר דעתו שאם על ידי שיתענה בתשעה באב יצטרך אחר כך לעבור על איסור תורה,

מוטב שלא יתענה בתשעה באב כדי שלא יצטרך על ידי זה לעבור אחר כך על איסור. ואף שאז כשיצטרך לעבור על איסור תורה הרי יהיה מותר מצד פקוח נפש, מכל מקום הכריע שלא יתענה כדי שלא להתענות, מפני שאם אתה מחמיר לו נמצאת מכשילו לעתיד לבוא באיסור מן התורה.

ומזה הוציא הציץ אליעזר בקל וחומר לגידון שלפנינו, שאם רואה מראש שעל ידי שיתענה בצום גדליה יצטרך אחר כך לעבור על איסור כרת ולאכול ביום הכפורים, בוודאי צריכים להתיר לו לאכול בצום גדליה, שכן

אם נחמיר עליו נמצאת מכשיל אותו לעתיד לבוא באיסור כרת מן התורה, משום שיצטרך כתוצאה מזה לאכול ביום הכפורים.

הכרעת פוסקי זמנינו

וכן צידדו למעשה פוסקי זמנינו, הגאון **רבי שלמה זלמן אויערבך** (שמירת שבת כהלכתה פל"ט הערה צב; הליכות שלמה ראש השנה פ"ג סעי' ב והגאון **בעל שבט הלוי** (קובץ מבית לוי, תשרי, דיני צום גדליה), שכל שחושש שאם יצום בצום גדליה לא יוכל לצום ביום הכפורים, לא יתענה בצום גדליה כדי שיוכל לקיים את מצות התענית ביום הכפורים כהלכתה¹.

(ג) אך מצד העובדא הנ"ל שהיה עם מרן מהר"ש אצל הרבי מלובלין אין ראייה כל כך, שיש לומר שרק שם שהחזוהי ראה כן ברוח קדשו, הרי זה כוודאי לא יוכל להתענות ביום הכפורים, ולכן הורה לו לאכול בתשעה באב, אבל כל שרק חושש שלא יוכל לאכול ביום הכפורים יתכן שאין לו לאכול מחמת זה בצום גדליה או בתשעה באב, שמא בסוף יוכל לצום גם ביום הכפורים.

♦ תמצית השיעור ♦

- ✧ ספק באינו יכול לצום גם צום גדליה וגם יום הכפורים, אם לצום במה שעכשיו, או במה שחמור.
- ✧ הרבי מלובלין ציוה למהר"ש מבעלזא לאכול בתשעה באב, ונתברר שמחמת זה הצליח לצום ביום הכפורים שלאחריו.
- ✧ לאשל אברהם יצום בצום גדליה, וביום הכפורים הוא אנוס. וכן מצדד שדי
- ✧ חמד, בפרט שבדרך כלל די בפחות משיעור.
- ✧ אהל משה תלה במחלוקת רדב"ז וחכם צבי ביש לו יום אחד להתפלל בציבור, אם יתפלל כעת או ימתין לראש השנה
- ✧ שדי חמד מחלק בין קל וחומר, שאין יודעים, לבין דאורייתא לדרבנן.
- ✧ לכאורה תלוי במחלוקת ראשונים אם מותר לגרום מצב שיצטרך לחלל שבת
- ✧ מחמת פיקוח נפש. ויש לחלק ששם גורם על ידי מעשה.
- ✧ ציץ אליעזר מצדד לאכול בצום גדליה, על פי הלכות קטנות בצריך לשתות חלב טמא מ' יום וחל ט' באב באמצע שלא יתענה. וכל שכן בכרת.
- ✧ רבי שלמה זלמן ושבט הלוי הכריעו שמסופק שלא יוכל לצום ביום הכפורים, לא יצום בצום גדליה.

פנינים

בענין כהן גדול ואיש עתי שאינו צם

לאכול. ואף אם נאמר שכשרעב או חלוש התירו לו באמת לאכול (ראה רמב"ם להלן פ"ג ה"ז; תוספות ישנים שם ד"ה לא; תפארת ישראל פ"ו בועז אות א), יש לחלק שזה רק במשלח את השעיר, שאינו עבודה ממש, אבל כהן גדול עצמו ודאי לא התירו.

[ובעצם הצד שהאיש עתי יכול לאכול, תמה בקבא דקושייתא (קושיא צה), ממה שמבואר ביומא (פא): לחלק בין עינוי למלאכה שענינו לא הותר מכללו מה שאין כן מלאכה שהותרה מכללה בעבודת המקדש, והרי גם עינוי הותר מכללו לענין איש עתי שיכול לאכול. אמנם באור שמוח (הל' עבודת יום הכפורים פ"ג ה"ז) תירץ, שמחמת זה עדיין לא נחשב הותר מכללו, מה שקדושת יום הכפורים נדחה בשביל עבודת יום הכפורים, שזהו גופו קדושת יום הכפורים, ודומה למבואר במנחות (מה). 'חטא בשבת בשביל שתזכה בשבת' כו', ורק מה שנדחה עבור מוספי שבת שאין מקדושת יום הכפורים או תמידים, שמלאכה הותרה בשביל זה, זה נחשב הותרה מכללה].

שוב ראינו בספר אורה ושמחה (לרי"ק ברנסדורפר, כאן) שכתב ביאור אחר בלשון 'יום הצום', שמשמעותו 'יום הכפורים' בלשון רבים הוא על כל הקרבנות של היום המכפרים, אך כאן שהרמב"ם בא לפרט את הקרבנות שמקריבים ביום זה לא שייך לכנותו 'יום הכפורים', ולכן שינה ונקט 'יום הצום'. אמנם עיין שם עוד שהרמב"ם נקט לשון זה בעוד מקומות.

כבר הארכנו בבאר יעקב (ח"א, יום הכפורים), שאולי יש לדייק מלשון הרמב"ם (הל' עבודת יום הכפורים פ"א ה"א) 'ביום הצום מקריבין' ולא אמר ביום הכפורים, שכשאין מתענים לא שייך עבודת יום הכפורים. עיין שם. ושיש לחלק בין מוסף לעבודות היום, שכן קרבן מוסף שייך בכל יום טוב. ובזה מדויק היטב הלשון בהקדמה 'כמו שכתוב בפרשת אחרי מות', שרק על מה שכתוב באחרי היינו קרבנות היום בזה מעכב שיהיה ביום הצום, אבל לא על קרבן מוסף הכתוב בפרשת פנחס.

והבאנו שם שבפסקי תשובה (ח"ג סי' רצד) נקט בפשיטות, שבחנות בית ראשון בימי שלמה שאכלו ושתו ביום הכפורים (ראה מועד קטן ט), מכל מקום עבדו עבודת יום הכפורים, מוכח שגם כשאין מתענים אפשר לעשות העבודה. ובהסכמת האמרי אמת שם דחה הראיה, שהיה על פי נביא מוחזק. ובספרנו (במדבר ט, ב) מפורש שלא עשו אז את העבודה. ועיין מה שהבאנו שם עוד במסתעף מזה לענין מלאכת אוכל נפש ביו הכפורים.

והנה גבי איש עתי מציאנו (יומא מז). שאמרו לו בכל סוכה 'הרי מזון הרי מים', משמע קצת שהתירו לו לאכול כדי שיוכל לעשות שליחותו. ואם כן היה מקום לדון כן גם לגבי כהן גדול שיוכל לאכול כדי שיוכל לעשות העבודה.

אך בגמרא שם משמע, שאינו אלא שיהיה לו פת בסלו, ולא התירו לו באמת

הדר"ג	מוצי"ק	בעלזא	ר"ת
5:48	6:59	7:18	7:40
6:03	7:01	7:15	7:37
5:54	7:00	7:16	7:38
6:04	7:02	7:16	7:38
5:47	7:00	7:17	7:39
6:05	7:01	7:17	7:39
5:57	6:59	7:16	7:36

דברי תורה ליום הכיפורים

הזדהות
דבריקא

אורחות
חיים

סיפור
הפרשה

אמרי קודש
בעדא

פנינים
יקרים

שוה לאהרן ומרים במדרגתם וזהו שלשיתכם מכה מיותרת אלא פירוש כנ"ל במדרגה אחת ואז היה קשה קצת בעיני משה את דבורם בו ולכן היתה יכולה להעניש בעולם הזה ולא ימצא בה חטא ועון כלל לעולם הבא.

אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבריו. (יומא פח):
שמעתי מפה קדוש הרב המופלא עיר וקדיש **כמהר"ר חיים בן עטר זי"ע**, דמעשה היה אל עירו ואל שער מקומו, כי אחד מראשי הקהל, שר וגדול בבית המלך, זלזל בחכם אחד, והרב [אזה"ח] זי"ע לתווך השלום קרא לחכם לפייסו, והתחיל לדבר דברי פיוסים ולשון מדברת היא אמרת בשלמא. והחכם ענה לו: למה יטרח האדון בזה... והוסיף הרב ז"ל להוסיף מחול על הקודש, והשיב החכם: כוונתי להגיד למר, דמעט אשר זלזל בי השר הזה, תיכף מחלתי לו, דהזוהר הקדוש אומר כי עונות ישראל ח"ו כביכול מכבידין גדפהא דשכינתא (-כנפי השכינה), ואדם זה, שיר לו נאמר, חטא וביזה אותי, ואם אין אני מוחל לו עון עצמו - אינו נמחק, ויש צער לשכינה מסיבת עון זה, ולכן מחלתי לו תיכף ולא היה מקום שיהיה חיילות לעון, דהביזוי והמחילה היו כאחד ממש, ולא היה צער לשכינה כלל. וזהו פירוש דברי הגמרא (ר"ה יז): אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו וכו' למי נושא עון למי שעובר על פשע - "דכל המעביר על מדותיו ומוחל לחבירו, ובזה לא יש צער לשכינה מצד שזלזלו בו וציערוהו, לכן מדה כנגד מדה מעבירין על כל פשעיו ולא יהיה צער לשכינה מצד פשעיו. וזה שאמרו: "למי נושא עון - למי שעובר על פשע" והיו תוצאותיו על פי מדותיו".

קולי שמע וראה דמע עיני.
האר"י הקדוש זי"ע נוהג היה לומר, כי מי שאינו בוכה בימים הנוראים אוח הוא כי נשמתו אינה טובה ושלומה. והסבר נתן הוא לכך - בימים אלו חלה התעוררות מן השמים על כל אדם מישראל, שנשמתו קשורה למעלה, מסיבה זו מתעורר בכי באדם, ואם אדם מישראל אינו בוכה באותה תקופה משמע שכבר נכרת חלילה וחס מעץ החיים - עץ החיים של עם ישראל ואין לו חלק ונחלה בו! ורמז לעניין מצאנו כנאמר על אודות יום הכיפורים (ויקרא כ"ג, כ"ט):

"כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה" כלומר, כל הנפש אשר לא תתעורר בעיניו ובבכיה בימים אלה משמע, שנכרתה כבר מעמיה. (כי למלה "תעונה" משמעות נוספת: לשון התעוררות, כנאמר בהושע ב', כ"ג: "והם יענו את הארץ" - ופירושו: הם יעוררו. חתם סופר).

הבכיה בימים האלו צריכים להיות מחמת שמחה.
הבכיה הנעשה ביום הזה אם דרך עוצב בו הוא לא תצלת, כי אין השכינה שורה לא מתוך עצבות אלא מתוך

ידידע שיום הכיפורים אינו מכפר רק עד שיכניס עצמו כגדר האין. שיאמר אני ומה שיש לי, וכל הכוחות שלי, הכל הוא לבווא יתברך. (קדושת לוי)

דרשה קודם כל נדרי.
אמר הרה"ק **רבי שלמה זלמן מוועליפאלא זי"ע** קודם כל נדרי בעמדו לפני ארון הקודש, בבכיה יתירה והתלהבות גדולה, הנה אנו אומרים ונסלח וגו', כי לכל העם בשגגה (במדבר טו, כו), מהפלא הוא, הכי אפשר כי כל העם יהיו שוגגין ולא יהיה שום מזיד ביניהם. אך רבונו של עולם אני מעיד בהם כי אין בהם שום איש שיאמר לשם יחוד קודם בואו לעבור עבירה, ואם כן יתכן לומר עליהם כי כולם שוגגין המה.

אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבריו (יומא פח):
למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך (תהלים קכב, ח) ופירש"י, שהקב"ה קורא לישראל אחים ורעים. והענין, כי אם הקב"ה יתנהג עמנו ביוה"כ בבחינת מלך, יהא קשה לכפר העונות בלי עונש ויסורים, כי מלך אינו מוחל על כבודו למורדיו (סנהדרין יט). ולפיכך מתנהג השי"ת עמנו בבחינת אב עם בניו או כמו אחים ורעים שחטאו זה לזה, 'ועל כל פשעים תכסה אהבה' (משלי י, יב). ועל כן, אדם השב על עבירות שבינו למקום ואינו שב על עבירות שבין אדם לחבירו, א"כ על כרחך הריהו כאומר: על עבירות שביני לחבירי איני חושש אם ישאר, ואך חושש אנכי על עבירות שביני למקום מחמת שהוא מלך מלכי המלכים... ולזה יאמר כביכול: הלא אינני מוחל עונות בבחינת מלך, כי אם בבחינת אב או ריע, ואם אין אתה חושש לשוב ולמחול על עונות שבינך לבין ריעך גם אני איני מוחל לך ומהאי טעמא הוכרחנו לשים שלום בינו בבוא יום הקדוש, וכדרשת רבי אלעזר בן עזריה (יומא פה): "עבירות שבין אדם לחברו אין יוה"כ פ מכפר עד שירצה את חבריו". ועל כך "אמר ר' עקיבא אשריכם ישראל מי מטהר אתכם אביכם שבשמים" (שם) 'אביכם' דייקא, ולא 'מלככם', כאמור. והיא הכוונה בפסוק הנ"ל: למען אחי ורעי" משום הכי "אדברה נא שלום בך",

איתא בגמרא עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים

מכפר עד שירצה את חבריו. ויש לומר הטעם מחמת כל זמן שלא ריצה לחבירו יש קטרוג למעלה ואינו מניח לכפר עליו עד שירצה חבריו שכל זמן שיש לחבירו תרעומת עליו אז יש למעלה כנגדו מקטרוג עליו וכיון שנתרצה חבריו חלף הלך לו המקטרוג והנה כאן במרים לא היה יכול הקטרוג לקטרוג מחמת שלא הקשה בעיני משה דבורם מגודל ענותנותו כי היה עניו מכל אדם וזהו קישור הכתוב וישמע ד' רוצה לומר השם לבדו שלא היה שם קטרוג כי והאיש משה עניו מאוד אך שהשם יתברך לא רצה לעזוב את עוונם חלילה לעולם הבא ובעולם הזה אי אפשר לענוש אותם בלא קטרוג לכן ויאמר ד' פתאום צאו שלשתכם רוצה לומר פתאום כדי שיתבהל משה קצת וירד ממדרגתו ויהא

נכמרו רחמיו על בנו יחידו אהובו, ומאותו יום זכה לקירוב מחודש מאת המלך **כך ישראל קדושים**, בכל השנה ניצב בדרכם השטן המקטרג המונע מהם את התקרבותם לאביהם שבשמים, אמנם ביו"כ כאשר אין רשות לשטן להשטין, באים הם ברוח נמוכה ונפש שפלה ומבקשים מאתו ית' שימחל להם על עונותיהם וישוב לרצות אותם כבתחילה, וכרחם אב על בנים ירחם עליהם להושיע. (הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע)

כי ביום הזה יכפר עליכם אתכם וגו'. (ויקרא טז, ל)

דהנה ידוע שרצון כל אחד ואחד מישראל לעשות רצון קונו, אך שאור שבעיסה החומר מתאווה, נתבלבל השכל. וד' ברוב רחמיו נתן לנו תורתו הקדושה ומצותיו הישרים, ונתן לנו יום אחד בשנה לכפר על חטאתינו, ונפלי התאוות ומחשבות זרות, וישוב הדעת למקומו. ולזה אז נפקחו עיני העברים כיצד יעשו תשובה על מעשיהם כל השנה, ולכן אז נתגבר כח התשובה, כיודע המנהג בכל ישראל שבערב יום הכיפורים סמוך לעת ערב אפילו פחותי ערך מעוררים למאד במסירת נפש לד' בתשובה, כי אז נתבטל כח התאוות והחומר, ואז נפקחו עיני אדם ורואה האין סר מן הדרך הישר, אך באמת עיקר התשובה היא אז להתדבק ביוצרו, ולא זה בלבד לקבל עליו שלא לחטוא ח"ו עוד, רק יוסיף אומץ בתורה ועבודה לפי שכלו אין לשער במסירת נפש. וזה מאמר הכתוב ביום הזה, בעצומו של יום הוא כח מאת הבורא ב"ה וב"ש לכפר מכל חטאתיכם, היינו התאוות והחומריות שמקרי חטאי האדם וחסרוננו, לפני ד' תטהרו, היינו שאתם צריכים לעורר לאחר התעוררות דלעילא כנ"ל, אתם תטהרו לפני ד', היינו בפנימיות נפשותיכם שהוא לפני ד'.

לטהר אתכם מכל חטאתיכם.

לכאורה, קשה להבין את הנאמר "לטהר אתכם מכל חטאתיכם" וכי רק על החטאים, הלא הם השגגות, מכפר יום הכיפורים, והלא ידוע כי מכפר הוא גם על הפשעים והזדונות? אלא, הלכה היא, שאין יום הכיפורים מכפר אלא בתשובה. מכאן, שראשית לכל צריך האדם לחזור בתשובה. ועל ידי התשובה אף שהיא רק בשל היראה הופכים הזדונות לשגגות (כנאמר במסכת יומא פ"ב ב'), וממילא אז מכפר יום הכיפורים על השגגות. (שפת אמת)

לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה'.

יום הכיפורים הינו יום כפרה וסליחה לאותם שנכשלו וחטאו, אך – למרות חטאיהם יודעים הם ומאמינים בכל לב, שה' רואה את מעשיהם ובוחר אותם לפני ולפנים. ואולם, הם לא הצליחו להתגבר על יצרם ולפיכך חטאו. אך אינם, חלילה, כופרים בעיקר! על אותם חוטאים נאמר "מכל חטאתיכם לפני ה'" – כלומר, מכירים הם בה' ומאמינים בו על אף שנכשלו וחטאו. **ועל כך אמר דוד המלך ע"ה** (בתהילים נ"א, ו): "והרע בעיניך עשיתי". ידעתי שענין, בורא העולם, רואה את הרע שעשיתי ומשגיחות בו, אלא שיצרי גבר עלי ולפיכך חטאתי. וגם אם חטאתי לא כפרתי, חלילה וחס, בהשגחתך. (זרע קודש)

לפני ד' תטהרו. (ויקרא טז, ל)

כי אף על פי שכתוב שלבקרים תפקדו ולרגעים תבחנו ובכל עת מועיל תשובה, אם כן מה ענין של יום כיפור שגם כן אינו מכפר רק עם התשובה, רק שיש עונות שאינם ידועים כלל לאדם אם חטא, והם שדש בעקביו ואינו יודע להתוודות עליהם ולא להתחרט כראוי, אם כן איך נמחלים, אבל ביום הכיפורים גם זה נמחל כמו שנאמר "את הגלויים לנו ואת שאינם גלויים לנו לפניך הם גלויים וידועים", וזה שכתוב שימחול אפילו העוונות שהם רק לפני ד' ואינם גלויים לנו, הכל ימחול ויסלח כנ"ל. וביום הכיפורים הקב"ה בעצמו ממליך וטוען עבור ישראל והוא יודע לטעון מה שאין כל בריה יודעת אפילו הכסא הכבוד וז"ש לפני ד' תטהרו שית"ש בעצמו יטעון עבורינו. (זרע קודש)

אנחנו ואבותינו – חטאנו. לעומת אבותינו הקדושים אברהם, יצחק ויעקב – בוודאי חטאנו. ולפי זאת יש לפרש את שנאמר בגמרא (ראש השנה ל"ב, ב): "אמר רבי אבהו, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: 'ריבונו של עולם! מפני מה אין ישראל אומרים שירה [הלל] לפניך בראש השנה וביום הכיפורים?'/ אמר להם: 'אפשר מלך יושב על כיסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה' ? כלומר, בראותנו את ההבדל בין 'ספרי החיים'

שמחה של מצוה [שבת ל:]. והנה אין שמחה גדולה מיום הזה אשר באמצעותו נזכה לפשט כל עקמימיות שבלב בכח התשובה והצום והבכיה, עד שנהיה בישרות לב אחד להתקרב למלך הגדול והנורא אבינו שבשמים להחזיר הנשמה למקורה, וידו פשוטה לקבל שבים, וביום הזה יכפר עלינו לטהר נשמותינו מטומאה, ועל דרך הזה תהיה כל הבכיות של יום הזה של שמחה שזכינו לקרב עצמינו להיות דבוקים באלקים חיים כולנו ביום הזה, וזהו על דרך [תהלים ב, יא] עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. (הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע)

אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים. (יומא פ"ח מ"ט) יובן על פי דאיתא בזה"ק מי קיימא לשאלה, ולהבין זה, כי ידוע מה שחכמי פלוסופיא כתבו, שבכל דבר יש כמות ומהות, רצה לומר כמה הוא במספרו, ומה הוא בערכו, ואיתא בגמרא (חולין פט.) לא כאברהם שאמר (בראשית יח, כח) ואנכי עפר ואפר כו', אלא כמשה שאמר (שמות טז, ז) ונחנו מה. וידוע שעל הבורא יתברך לא יתכן לשאול מי הוא, כי אחדות הפשוט אין סוף ברוך הוא, ומי ישיב על שאלה זו. והנשמה הוא חלק אלוה ממעל והוא דוגמת קודשא בריך הוא כמי שמנו חכמינו ז"ל (ברכות י.) כמה דברים שהנשמה דומה להקב"ה, והנה כל נשמת ישראל יש להם אחדות גמור (טעמי המצות פר' קדושים ד"ה מצות), עליות שלהם הוא לאין, ולא יתכן לשאול עליהם גם כן מי, כי הם באחדות הפשוט. וזהו שאמר משה ונחנו מה, דאנחנו מרומוז על רבים, אנחנו רבים ויש אחדות, "מה", יכולין לשאול עליהם לשון "מה". וידוע שיום הכפורים אינו מכפר רק עד שיכניס עצמו לגדר האין, שיאמר אני ומה שיש לי וכל הכוחות שלי, הכל הוא להבורא יתברך, ואז מדבק עצמו במדת אין. ואפשר שזהו כוונת השתחויה של יום הכפורים של כהן גדול בקדשי קדשים, שבשעה שהשתחוה היה מכוי, שכל מה שיש בו, הכל להבורא ב"ה ושם יחליפו כח. וזהו פירוש דברי ר' עקיבא, אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים, פירוש במדריגה שהוא לפני מי אתם מטהרין, דהיינו שהוא למעלה ממדריגה "מי", שלא שייך לשאול שם "מי" דהיינו להבורא ב"ה, ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, דהיינו כשאתם מדבקין בו, אמן כן יהי רצון. (קדושת לוי)

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו.

אמרו רז"ל יו"כ מכפר לשבים ולשאינם שבים, ואיתא בספר מאור עינים שחיבר אב"ז זללה"ה זי"ע שהפירוש של אינם שבים אינו כפשוטו דהרי אמרו חז"ל כל האומר הקב"ה וותרן וכו'. אך דודאי בלא תשובה אינו כלום הפי' הוא שיו"כ מכפר גם על עונות שאין מועיל להם כמעט תשובה מפני חומרותם כמו חטא אונן וכדומה, [ואמר ע"ז הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע בשם צדיקים שאמרו כי כשאמר זאת זקיני זי"ע תיכף אמרו אז בעולם העליון הלכה כר' נחום]. אכן עיקר הכפרה לעון זה היא סעודת עי"כ שמצוה להרבות באכילה ושתייה וחלילה שיעלה על הדעת שהמצוה היא למלאות תאוות לבו מכל מאכל ומשתה כי אם העיקר מצוה בסעודה זאת שע"י האכילה הזאת יזכיר א"ע כל מה שפגם בכל השנה כולה ע"י אכילה ושתייה שעל ידה נמשכים כל הזוהמות ועון החמור הנ"ל וישיב על הכל בתשובה שלימה ויתחנן לפני בוראו שימחול ויסלח לו ויקבל עליו שמהיום והלאה ישמור א"ע מאכילה ושתייה המרגילים לדבר עבירה כ"א שיאכל וישתה גם בכל השנה רק לכבוד הבורא ב"ה שזהו בחי' סעודת מצוה, וכמו שאוכל בסעודה זו רק לשם מצוה ויכניע כל התאוות הטמונים בלבבו ועי"ז יתקונו כל האכילות והשתיות של כל השנה וכל הפגמים והזוהמות שנמשכו מהם. (מגן דוד)

כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם וגו'.

מאחר שביה"כ אין רשות לשטן לקטרג, חייבים לנצל את היום הקדוש להתרצות לפני אבינו שבשמים ולבקש סליחתו, משל למה"ד למלך שהי' לו בן יחיד, והפקיד עליו איש חכם להורות לו את הדרך הישרה, אמנם בן המלך קלקל אורחותיו וסטה מהדרך הישרה, מיד הלך אותו פקיד והלשין לפני המלך עליו, ובכך גרם להתרחקותו של המלך מבנו, ואף שכן המלך חשקה נפשו להתרצות לפני אביו, לא יכול הי' לגשת אליו, מאחר שאותו מלשין מנע בעדו מלהתקרב לאביו. **לימים** נסע אותו מלשין מהיכל המלך, וכשנודע הדבר לבן המלך, מיהר לבוא אל אביו, ויברך ויתחנן לו בחרטה עמוקה על כל מעשיו, ובקבלה אמיתית כי לא ישוב לכסלה, והמלך שהוא רחום וחנון

- היינו, מעשיהם של האנשים החיים עתה לעומת "ספרי מתים" מעשיהם של אבותינו הקדושים, כיצד לא נירא והיאך נאמר שירה ? (חתם סופר)

אשמנו, בגדנו.

מצוה להרבות בווידי ביום הכיפורים, ואכן, מתוודים אנו ומפרטים את חטאינו בניגוד לראש השנה, שאז אין מתוודים ונזהרים מלהזכיר את החטאים וסיבת הדבר: בראש השנה הקב"ה הוא בבחינת מלך, ואין אנו מעוניינים להזכיר את חטאינו ולבקש עליהם מחילה, כי "מלך שמחל על כבודו - אין כבודו מחול". לעומת זאת, ביום הכיפורים מתנהג עימנו ה' במדת הרחמים, בבחינת אב עם בניו. ועל כן אנו מתוודים על החטאים ומבקשים מחילה, שכן "אב שמחל על כבודו - כבודו מחול" (אמת יעקב)

ובוחן כליות ולב.

כליות ולב זוהי הנקודה הפנימית. כי גלוי וידוע לפני כיסא כבודו, שאדם מישראל - אף שעבר עבירה - אין הפגם מגיע עד לנקודה הפנימית, המושרשת בעמקי הלב. ומאותה נקודה פנימית בוקעת האנחה שלאחר העבירה. ואמרו חז"ל (במסכת יומא כ, א'): השטן בגימטריא - שס"ד, כמנין ימות השנה פחות יום אחד, שכל ימות השנה מקטרג השטן ואילו ביום הכיפורים אין לו רשות לקטרג. ושס"ה ימות השנה שקולים הם כנגד שס"ה הגידים שבאדם, ויום הכיפורים הוא הוא השקול נגד הגיד שבפנימיות הלב. לפיכך, בכל שס"ד ימות השנה, השקולים כנגד שאר כל הגידים יש לשטן רשות להשטין על שפגמו בגידים ונתקלקלו הללו בחטאים. ואולם, ביום הכיפורים, עת מתגלה פנימיות הלב של האדם מישראל, ונוכח הוא כי לשם לא הגיע הפגם או אז אין לו רשות לקטרג. (ישמח ישראל)

אל תשליכנו לעת זקנה.

מדוע מתפללים על עת הזקנה דוקא, והלא גם בימי הנעורים זקוקים אנו לעזרתו יתברך, שלא ישליכנו, חלילה. יש לפרש זאת על פי הנאמר בהר הקדוש על הפסוק ואברהם זקן בא בימים, כלומר שבא אברהם עם כל הימים וכל יום העיד על המעשים טובים שעשה בו. מאידך מי שהוא חוטא הריהו מאבד ימיו ונשאר בלעדיהם ונמצא א"כ לפעמים שאיש זקן לא יהיו לו אלא ימים מועטים. "אל תשליכנו לעת זקנה" רצה לומר ולואי ולא נבוא בזקנותנו רק לעת זקנה, עת בלבד, בלי ימים. (דברי יחזקאל)

בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת (ויקרא טז, ג)

לחטאת ר"ל בשביל החטאת והחסרון הבלתי אפשרי לצדיק זולתו שא שיהיה כל תפילתו זכה וצלולה מכל סיג ופסולת מחשבה זרה והוא מחמת ב' סיבות האחת מחמת שאדם אחר עושה איזה חטא חלילה מזה נמשך שיבא איזה הרהור לצדיק בתפלתו כדי שיעלה אותו הדבר לכפר עליו וסיבה הב' כי כל זמן שאנחנו בגלות המר צריך ליתן ניקה לס"א כדי שיהיה להם חיות קצת עד שיבא משיח צדקינו ויעביר ממשלת זדון מן הארץ, וזה רמז "והשעיר אשר עליו הגורל לה" דהיינו החלק שעולה לה' ועשהו חטאת ר"ל שנעש' ב' חסרון מחמת הסיבה הנ"ל והשעיר אשר עליו הגורל וכו' דהיינו החלק המחשבה זרה היא למען יעמד חי פי' כנ"ל להעמיד הס"א שיהיה להם חיות קצת ועל הסיבה הב' לכפר עליו כנ"ל והשם הטוב יכפר בעדו ויצמיח קרן ישועה בבא"ס.

ומחזירן למכתשת בעיה"כ כדי שתהא דקה מן הדקה.

לבאר למה היתה הקטורת של יום הכיפורים דקה מן הדקה. (יומא מג:) כי יש שעושה מצוה בלא תענוג, והצדיקים עושין מצוה בתענוג, והתענוג של כל דבר נקרא דקה מן הדקה, לכן היתה הקטורת של יום הכיפורים דקה מן הדקה (יומא מג:), שיום הכיפורים כנגד עולם התענוג שהוא עולם הבינה (זוהר הקדוש ח"ג טו:), לכן היתה דקה מן הדקה, וביארנו במקומו שהרוחניות של כל דבר הוא דקה והתענוג של הרוחניות הוא דקה מן הדקה. (קדושת לוי)

ומחזירן למכתשת בעיה"כ כדי שתהא דקה מן הדקה.

ונראה דעשיית הקטורת דק דק מרמזת לצדיקים שמחזירים הרשעים למוטב. דקטורת סמים שהיא חובה עלינו להקריבו ביום הזה יתירה על כל השנה, ולהחזירו למכתשת לעשות דקה מן הדקה, ונשלמה פרים שפתינו...הנה תכלית אדם שיזכור כי ימיו כצל עובר, וצל הוא צדי"ק למ"ד, לומר

בתחלה יהיה צדיק ואחר כך ל'מדן, יראתו קודמת לחכמתו, אבל המתהפך בתחבולותיו למ"ד ואחר כך צדי"ק זהו ל"ץ...והנה אלו הצדיקים הנקראים צל, הם שוברים גם רשעים וחטאים, ושבר פושעים וחטאים יחדיו (ישעי' א' כ"ח), ומחזירים למוטב על ידי תוכחתם ותפלתם עליהם, וזהו שברם ששברן מטהרתם. והנה השכינה נקראת רח"ץ על שם כך כנ"ל, ר'שעים ח'טאים צדיקים, ואם תשבר ר"ח מרח"ץ הנ"ל יהיה אותיות דקד"ק, ועל כן נוטלים ביום כפור קטרת בשם, ועושים אותו דק דק, קדק"ד שיער מ'תהלך ב'אשמיו (תהלים ס"ט כ"ב), קדק"ד הוא אותיות ד"ק ד"ק, ור"ת שיער מ'תהלך ב'אשמיו בש"ם.

ונכנס לקודש הקדשים וגו' חפן כל הקטורת.

פעם אחת בשנה, ביום הכיפורים, נכנס הכהן הגדול אל תוך בית קודש הקדשים. ומה היתה עבודתו הראשונה, עוד קודם לקבלת דם הפר וזריקתו? הקטרת הקטורת. ואמרו חכמים (במסכת יומא דף מ"ד), שהקטורת היתה מכפרת על חטאי הלשון "יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי". **ובכך יש ללמדנו** מה גודל הקלקול שמסוגלת לגרום הלשון - קלקול שכדי לתקנו יש צורך בכהן הגדול, האיש המקודש מכל כלל ישראל, שיכנס לפני ולפנים, אל תוך קודש הקדשים! באותה פעם אחת ויחידה, שהותר לכהן הגדול להיכנס לפני ולפנים, הותר לו הדבר רק בענן הקטורת, על מנת לכפר על חטא לשון הרע. אך אילו היה נכנס בלא זה - חייב היה מיתה. ולא זו בלבד: רק לאחר הקטרת הקטורת היה הזאת הדם. משמע, שעוון לשון הרע מעכב את כפרת ישראל, כפי שנעשתה בעבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים. ומכאן - יש לימוד חשוב לכלל ישראל: כאשר מתכוון אדם לתקן את מעשיו ולחזור בתשובה, ראשית לכל - עליו לדאוג לתקון חטא הלשון, ואז, כשתיקן חטאי לשון הרע, תתקבל תשובתו - כפי שתחילה לכל עבודתו הקטיר הכהן הגדול את הקטורת, לכפר לעם על חטאי הלשון, ורק לאחר מכן פנה ליתר עבודות היום הקדוש.

כשהיו שומעים את שם המפורש יוצא מפי כהן גדול.

כתיב בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך (שמות כ, כא). "אמר 'אזכיר' ולא תזכיר. הרצון אצלי, כי השי"ת הוא המזכיר את ה' ולא הכהן. כי אע"פ שהכהן היה מזכיר את ה' במקדש, השם היה מזכיר ומוריד שפע האותיות ונותנם בפיו של כהן גדול, ואז היה הכהן גדול גומר ומזכיר, ולא באופן אחר. וזהו שאמרו בירושלמי (סוטה פ"ז ה"ב): מאי 'בקול רם' (דברים כז, יד) - בקולו של רם, מלמד שהיה הקב"ה משתף שמו עם הכהנים (שם איתא: "מלמד ששיתף הקב"ה קולו עמהם"), כלומר שהיה משים הדברים בפיהם, כענין מה שנאמר במשה 'והאלקים יענוו בקול' (שמות יט, יט) ונותן הקול בפיו. וזה תמצא מפורש בתפלת יוה"כ שאמר: 'והכהנים והעם כשהיו שומעים את שם המפורש יוצא מפי כהן גדול', לא אמר 'מוצא' אלא 'יוצא', כאילו הוא מעצמו יצא בלי מוצא. ויותר ברור באומרו: 'אף הוא היה מתכוין לגמור את השם כנגד המברכים', לא אמר 'להזכיר' או 'לומר את השם', אלא 'לגמור', כי ה' היה משים הדברים בפיו, והוא היה גומר, כי השפע היה נשפע מהשם בפיו של כה"ג בהזכירו את השם, וכשהכהן רואה את הדברים בפיו היה גומר להוציא את ה'... וכן מצאתי בזוהר בפרשת אחרי מות, כי השם היה מסדר השם בפיו של כה"ג ביום הכיפורים, יעוין שם. וזהו כפתור ופרח" (צור המור)

והתודה עליו את כל עוונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם, ונתן אותם על ראש השעיר בערב יום הכפורים היו מעבירים לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה (יומא פ"א מ"ג) תמוה, וכי הכהן הגדול לא היה רגיל דיו בעבודה, ועוד, כלום בראיית הפרים והאילים כבר יהי מורגל בעבודה? אלא לרמז בא הדבר: פן יתמלא לבו גאווה ותזוז דעתו עליו על שזכה להיות האדם היחיד שנכנס לפניו לפניו לקדוש פנימה - לכן מראים לו את הפרים והאילים שגם הם זוכים להכנס לקודש הקדשים ואין יחוסו גדול מהם. (ישמח ישראל)

ולקח את שני השעירים וגו'. אמרו רז"ל במסכתא יומא (דף ס"ז) בלשון של זהורית הקשור בראש שעיר המשתלח, הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין ע"כ, ולכאורה קשה טובא האין משכחת לא הלבין הלא יוה"כ מכפר בכל ענין

ואין להעריך. אך מאשר שיש לחוש פן יבזו זרים יגיעו הבאים לטרופ השפע מכח שיעבוד דר"נ שמגיע להם חיותם מכח המעשים לא טובים של בני" מבקשים תפקידם. וז"ש יעקב (בראשית לז, לג) חיה רעה אכלתהו טרופ טורף יוסף פי יוסף הוא המשפיע כמ"ש (בראשית מב, ו) יוסף הוא המשביר. אך יעקב הי' חושש שירד השפע ח"ו לחיצוני זה חיה רעה אכלתהו. שהיא תאכל השפע. טרופ טורף יוסף. רפ"ח עם הכולל עולה טרף. לכן תיקנו הקדמוני תפלת נעילה ביום הזה. נעילה עולה נעל י"ה פי כי השפע שיוור ע"י יחוד י"ה תהי' בחי נעילה והסגר מן החיצוני כמו חותם בתוך חותם לבל יהי' בו מגע נכרי. וז"ש וחתום לחיים טובים כל בני בריתך ע"י הצדיקים שומרי הברית הוא בחי חותם בתוך חותם ולא ישלטו בו זרים ותירד השפע לזרע ישראל לבדו בשפע ברכה וחיים עד עולם אמן. (תפארת שלמה)

תפילת נעילה.

בתפלת נעילה שעתה היא עיקר החתימה, שהיום יפנה השמש יבא ויפנה, בוודאי מהראוי שכל מי שנגע יראת ה' בלבבו באפס מה, הגם שעברו מה שעברו כבר מימים קדושים ימי אלול הרצון ועשיית ולא נתן אל לבו לשוב, על כל פנים מהראוי שהחי יתן אל לבו עתה לפתוח לו פתח התשובה בעת נעילת שער, ולכוון עוד בתפלתו זאת באומרו פתח לנו שער בעת נעילת שער, שאם לא עכשיו אימתי [וכו'], ע"כ מה מאוד יחרד האיש וילפת בגודל הפחד והמורא לכוון עוד בתפלתו זאת ביתר שאת מכל התפלות, ואז יהיה נעילת דלת בפני החיצונים שלא יוכלו לקטרג בשום קטרוג ח"ו על ישראל, וכדאיתא בספרים שתיבת נעילה"ה אותיות נע"ל י"ה שהשי"ת ב"ה עושה מנעול וסתימה בפני הקטרוג מהחיצונים שלא יוכלו לקטרג בשום דבר על ישראל. (באר משה)

כמו שכתב הרמב"ם, והנראה לי דיש שני מיני תיקונים לעבירה, א' מחילה וסליחה שהקב"ה מוחל ואינו מעניש, ב' רפואה לחולי ומכות פצעים של הנשמה מהעונות שחובל העובר עבירה בעצמו, הנה יוה"כ הוא יום מחילה וסליחה וכפרה שהקב"ה מוחל וסולח, אבל רפואה אינו רק על ידי תשובה כנאמר [ישעי' ו, י] ושב ורפא לו, והנה על פי זה מבואר, לא הלבין הוא סימן שאף שהקב"ה מוחל ואינו רוצה להעניש, מכל מקום יש כל המכות והפצעים והרשומים האדומים בהנשמה שצריך לטהר ולנקות ולרפאות, לכן היו עצבין, אבל הלבין הוא סימן שעשו תשובה גמורה ולא נשאר שום רושם של פצע וחבורה ונטהרו מכל וכל, לכן היו שמחין. (ישמח משה)

אחת למעלה ושבע למטה.

נראה לרמז בזה דהרי אמרו חז"ל (סוכה נב.) דלחיה"ר יש שבעה שמות רע, אבן, ברזל, מכשול, צפוני וכו' דהיינו שבא לפתות את האדם בכל מיני התחכמיות וערמימיות דאם הוא רואה שלא יצליח בדרך זו מנסה בדרך אחרת וכן הלאה, והרי ידוע דמס' "שבע" בא לסמל דאיכא הרבה כד"כ בשבעה דרכים ינוסו מלפניך וגו', משא"כ להידבק בהשי"ת וללכת בדרכיו איכא רק אופן אחד על ידי לימוד התורה ולקיים מצוותיו דהיינו תורת אמת וזהו בא ללמד זכות הכה"ג כשמהזאת דם הפר ואת דם השעיר, "כי הדם הוא הנפש" כי "אחת למעלה" דהיינו להידבק בהשי"ת יש רק דרך אחד, אבל "שבע למטה" שלא להיגרר לעצת היצה"ר, שבא בשבעה דרכים. (הגה"ק החתן סופר ז"ע)

תפילת נעילה.

ענין תפלת נעילה הנראה לרמז בזה גודל קדושת היום הזה ע"י תפלות בני" והרהורי תשובה המתנוצצים ע"י נשברי לב מבני" העומדים כל היום בתפלה ובקשה הנה הם מעוררים למעלה חסדים רבים והשפעות טובות אין לשער

דברי תורה מרבותינו הק' מבעלזא

עמכם דברים" לשון רבים, היינו שאפילו על עון של חילול השם גם כן יש עצה שיתכלל ויתפלל שוב בתוך כלל ישראל, על ידי תפלה, כנ"ל שתשובה עם תפלה ביחד מועיל גם להעון הזה, ולכן כתיב בלשון רבים מפני שעל ידי תפלה הוא נכלל בתוך הרבים שתשובתו נתקבלה להתקרב אל ה'. וזהו "ושבו אל ה'". ושפיר אומר רש"י על כל תשא עון, כל עוונותינו סלח, מפני שעל ידי תפלה ביחד עם התשובה נתכפר גם העון של חילול השם. (כ"ק מרן מהר"א ז"ע)

אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים. טהרתם של ישראל ותשובתם המתקבלת לפני השי"ת נובעת מזה שהוא ית' אב להם! "אביכם שבשמים", והרי אב שמחל על כבודו כבודו מחול בניגוד למלך שמחל על כבודו שאין כבודו מחול, ולכן "ומי מטהר אתכם" טהרתכם תלויה בכך, "אביכם שבשמים", ולפיכך תשובתכם רצויה ומקובלת לפניו ית'. (כ"ק מרן מהר"א ז"ע)

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. יש לדייק בכתוב, שכתוב "עליכם", וכתוב "אתכם", וצריך להבין כפל הלשון והשינוי. ונראה לפרש, דהנה מצינו שכאשר איש ישראל פוגם חלילה אפילו פעם אחת, הריהו בורא על ידי זה מלאך רע ח"ו [כאמרם] (אבות פרק ד משנה יד): "העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד", ומלאך הרע הזה מונע ממנו ללכת בדרך ה' ולעשות רצונו, לפי שעומד למעלה הימנו ומקיפו ומונע הימנו מלראות את דרך האמת, וזה כוונת הגמרא (ברכות יז א): "גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה מעכב", דשאר שבעיסה היינו המלאך הרע החופף עליו. וזהו הפירוש כאן בכתוב: "כי ביום הזה יכפר עליכם", רצה לומר שעיצומו של יום מכפר מכל מה שעליכם, היינו שכח הרע החופף עליכם יתבטל ויכנע בפניכם, וכך יקל עליכם לטהר "אתכם", היינו עצמותם של ישראל, אך זה תלוי בתנאי באופן אשר "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", "לפני" פירושו מקודם, רצה לומר שזה תלוי בתנאי שתעשו תשובה שלמה כראוי עוד בטרם כניסת היום. **ועל פי זה יש לתרץ** מה שיש לדקדק בפסוק: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", שלכאורה האתנחתא היתה צריכה להיות תחת תיבת 'חטאתיכם', ומדוע האתנחתא היא תחת תיבת 'אתכם'. ועל פי האמור

דרשה לפני כל נדרי. המנהג הוא שהרב אומר דברי תורה לפני כל נדרי. ויש בזה שני טעמים, א' כדי לחבר יום ולילה בתורה והחיוב הוא בכל יום (מג"א אור"ח סי' א סק"א), מכל שכן ביום הקדוש הזה. ב' שאיתא ברמב"ם ז"ל (הל' תשובה פ"ב ה"ז) שלפני כניסת יום הקדוש הזה צריך להתוודות, לכן אומרים דברי תורה ומתוכם נבוא להתוודות. כתיב (הושע יד, ב) "שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך קחו עמכם דברים ושובו אל ה'". קשה שמתחיל בלשון יחיד ומסיים בלשון רבים, ועוד קשה על פירוש רש"י ז"ל שמפרש (שם, ג) "אמרו אליו כל תשא עון, כל עוונותינו סלח", הלא בין ארבעה חלוקי כפרה יש דבר אחד חילול השם שלא מהני כפרה (יומא פו, א). מיהו איתא בשם הבית יוסף (אור"ח סי' קלא בשם הזוהר ח"ג כק, ב) שעל ידי נפילת אפיים שהוא במסירות נפש, נתכפר גם כן העון של חילול השם. **ואמר אדמו"ר מהר"י זי"ע** מה שלא מהני תשובה על העון הנ"ל, היינו דוקא בלא תפלה, אבל על ידי תפלה ביחד עם תשובה מהני גם להעון הזה, עוד איתא במס' יומא (פו, א) "היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא אי שקילנא בשרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר, אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי אבל באתרא דתבעי לית לן בה", אמר אדמו"ר ז"ל הפירוש בזה ד"תבעי" הוא מלשון תפלה, כמו שמצינו (ישעי' כא, יב) "אם תבעיון בעיו", והכי קאמר "הני מילי באתרא דלא תבעי" היינו שאין עם התשובה תפלה, "אבל באתרא דתבעי" שיש עם התשובה תפלה זה מהני אפילו לעון החמור. אמר, התפלה צריך להיות בלשון הזה "רבונו של עולם העלף מיר, זיאי מיר מוחל גם על חילול השם". **ועוד אמר אדמו"ר זי"ע**, דהנה כל מצווה צריכה לקיים בשם כל ישראל (ספר הליקוטים ראה נט, א), ומצות תשובה הוא גם כשאר מצוות, ואין יכולים לקיים בשם כל ישראל, הלא בשעת התשובה צריך לחשוב שלא נמצא בכל העולם אדם כמוותו שצריך לעשות תשובה, ואין יכול לכלול את עצמו בכלל ישראל. ואמר העצה לזה שבעת עשיית התשובה צריך להתפלל לה, היות שעל ידי עוונותיו גרם לעצמו לידחות מכלל ישראל, על כן מבקש שיעזור לו ה' שיוכל לעשות תשובה כזאת שיוכל להתפלל שוב בתוך כלל ישראל. וזהו "שובה ישראל עד ה' אלהיך" לשון יחיד, כי כל אחד צריך לחשוב שלא נמצא אדם כמוותו שיצטרך לעשות תשובה חוץ ממני ואין יוכל לעשות תשובה. **ועל זה בא הכתוב לומר** "קחו

ותנא דידן, מאי טעמא לא תנא שעירים, כיון דעל חטא קא אתו חלשא דעתיה. אי הכי פר נמי על חטא הוא דאתי, פר כיון דעליו ועל אחיו הכהנים הוא דאתי - באחיו הכהנים אי איכא איניש דאית ביה מילתא מידע ידע ליה ומהדר ליה בתשובה, בכולהו ישראל לא ידע. אבל כשראה שהשי"ת ציוה לערב דם הפר והשעיר יחדיו הבין מזה שחשובים ישראל לפני הקב"ה ככהנים שלא חטאו ע"כ שש בזה שהשי"ת מחל לישראל, והם חשובים לו ככהנים.

ועל חטאים שאנו חייבים עליהם חטאת.
אפשר לפרש בדרך רמז: "על חטאים שאנו חייבים" דאם יש לנו חטאים שכבר נגזרה גזירה בגללם לחייבנו חס ושלום, אי אפשר להמלט מהגזירה אלא אם כן נותנים למשחית אדם במקומנו. וזהו "עליהם חטאת" דהיינו על ראש העכו"ם תחול החטאת שלנו ואנחנו ננצל. ולכן אומרים ותשובה וכו' מעבירין את רוע הגזירה, ואין אומרים מבטלין כי כיון שכבר נגזרה גזירה אי אפשר לבטלה אלא להעבירה מעלינו וליתנה על הגוים אשר לא ידעוהו ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו.

וכל מאמינים שהוא אל אמונה הבוחן ובודק גנזי נסתרות, וכל מאמינים שהוא בוחן כליות הגואל ממות ופודה משחת. (מוסף י"ב) ויש לפרש מאמר הפייטן "וכל מאמינים שהוא אל אמונה, הבוחן ובודק גנזי נסתרות, הגואל ממות ופודה משחת", איזה שייכות יש לאותם חרוזים. כי בימים האלו כשיושב הקב"ה כל כסא המשפט ורואה שאין לישראל די מצוות שיכריע אותם לכף זכות מה עושה הקב"ה, מצרף להם הזכויות שעתידין לעשות בחודש זה, מצות יום הכיפורים, חמשה עינים, מצות ארבעה מינים, שמעיד עלינו שבדאי נקיים אותם ועל ידי אותם הזכויות מזכה אותנו במשפט (ע"י בזה"ק ח"א קכא, ב). והוא הפירוש בהפייטן, "וכל מאמינים שהוא אל אמונה" היינו שה' מאמין בנו שנקיים מצותיו בשלימות, ואין יכול לדעת זאת ולהאמין בנו, לכן אומר להלן "הבוחן ובודק גנזי נסתרות" היינו שהקב"ה יודע מה שבלבנו שרצונו באמת לקיים המצוות ולעשות רצונו בלבב שלם, ועל סמך זה כותב וחותם אותנו לחיים טובים, היינו "הגואל ממות ופודה משחת" אותו, וממילא יש המשך לאותם השלושה חרוזים אחד לאחד.

(כ"ק מרן מהר"י ז"ע)

סיפורים על יום הכיפורים

הצדקה, דהיינו אם ע"י המעות שקיבל העני, קנה העני מלבושים ומנעלים עבור ילדיו, וע"ז הי' ביכולתם ללכת ללמוד תורה, מקבל הנותן צדקה שכר גם עבור לימוד התורה שלהם. ולעומת זה אם ח"ו אדם עובר עבירה, כגון שגזל מחבירו מעות, מענישין אותו רק על הגזל, ולא על הפעולות הרעות שנגרמו על ידי מעשה הגזילה, והלא הגזלן הלז גרם שחבירו לא יוכל להלביש את ילדיו כראוי, וגרם ביטול תלמוד תורה לתינוקות של בית רבן, וא"כ שורת הדין נותן שגם לבעל עבירה יחשבו לו כל הפעולות הרעות שפעל ברשעתו, ויקבל עונש עליהם, דוגמת השכר שנותנין לבעל צדקה עבור כל הטובות והזכויות שנגרמו ע"י מעשה הצדקה, והיתכן שהשופט כל הארץ לא יעשה משפט שווה לרעים ולטובים בלי משוא פנים כלל. ונעשה רעש גדול בשמים, והמליצי יושר לא מצאו מענה בפיהם די השב מול מגיד פשע.

הרה"ק מבארדיטשוב ז"ע המפורסם המליץ יושר על כלל ישראל, הרגיש בזה בדביקותו, ונענה אל המקטרג, שהדין נותן כן, והצור תמים פעלו וכל דרכיו צדק ומשפט ואין עול. כי האדם הנותן מהונו צדקה לעניים הרי כוונתו ומחשבתו היא גם על כל הטוב שיצא ממנה, דהיינו להחיות נפשו ונפש ביתו לרפואתם ולהלבישם כדי שיוכלו ללמוד תורה, ולכן שורת הדין נותן שיהיו כל הפעולות האלה נחשבים לו כמעשהו ממש, מאחר שנתכוין אליהם בעשותו המצוה, לא כן האדם שנשכנס בו רוח שטות לחטוא, וגזל מחבירו מעות, הרי לא הי' בלבו מחשבת און לשבור רוח הנגזל ולצער, או למען ילכו בניו יחפים ובלי כסות לעולם, הס מלהזכיר, זאת לא עלתה על דעתו מעולם, רק שהי' נצרך מאוד למעות ולא הי' יכול לשלוט ביצרו, לכן גזל מאת רעהו, אשר על כן אין ראוי להפרע ממנו יותר מכפי רוע מעשיו דהיינו על המעות שגזל ותו לא. **ובזה פי' הרה"ק מבארדיטשוב** בנוסח יגדל וכו', גומל לאיש חסד כמפעלו יתן לרשע רע כרשעתו. כלומר, לאדם הגומל חסד עם עני, משלם לו השי"ת שכר גם על המפעלים היוצאים מן מעשה הצדקה והחסד הואיל והיתה כוונתו רצוי לכך, אבל כשאדם עובר עבירה ח"ו, אז

יובן שפיר, שצריך האדם להתוודות קודם כניסת הלילה כדי שיכנס ליום הקדוש בטהרה ובתשובה שלמה, ואזי הקב"ה ימשיך ביום הכפורים טהרה משורש הטהרה. **וזוהי הכוונה בפסוק: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם"**, שהיום בעצמו מכפר ומטהר, אך זה בתנאי אם "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", אם אתם תטהרו מכל חטאתיכם, עוד "לפני ה'", כלומר לפני כניסת היום הקדוש על ידי וידוי מקרב הלב ובתשובה שלימה, אזי הקב"ה ימשיך עליהם טהרה ויכפר עליכם, לכן תיבות "מכל חטאתיכם" נמשך לאחריו לתיבות "לפני ה' תטהרו", להורות שיש לטהר מכל החטאים עוד לפני ה' לפני כניסת היום הקדוש.

סלח נא כחש כורעים ומשתחוים לעומיך. (סליחה ליל יוה"כ)
ואפשר לפרש דאם יש חלילה איזה ענין "כחש" ושקר בדבר הזה שהם "כורעים ומשתחוים לעומיך", גם על זה יהיו עיניך פקוחות ותמחול ותסלח להם גם הכחש שיש בהכריעה והשתחויה, ע"כ.

ונתן את הקטורת על האש.
בכוונה תחילה נצטווה הכהן הגדול להפסיק בעיצומה של עבודת הפר ולעסוק בקטורת שכן, לאחר שחטית פר החטאת והוודיית על פרו ועל פר אחיו הכהנים, עלול היה הכהן הגדול להיתפס לעצבות. על מנת שלא יהיה כן, הוטל עליו לעסוק מיד בקטורת, כדי שזו תעורר שמחה בליבו. שהרי נאמר (במשלי כ"ז, ט) "שמן וקטורת ישמח לב".

שש ועירה דם הפר לתוך המזרק שבו דם השעיר, ונתן המלא בריקן כדי שיתערבו יפה יפה זה בזה. (סדר העבודה) ויש לדייק מפני מה היה השמחה דוקא בזו העבודה, הלא היה שם כמה עבודות, דהיינו הקטרת לפני ולפנים שהיא עבודה גדולה, ולא נאמר "שש". ופירש כך שיוכל להיות דהנה הכהן גדול עמד לפני ולפנים, וחשב בעצמו הלא כל השלימים והצדיקים עומדים בחוץ, ומי אנכי אשר הביאני עד הלום, ונתבטל בעצמו, אבל כשמגיע לזה [עירוב דם הפר והשעיר] אשר משם למדו חז"ל (חולין צח, ב) שמין במינו לא בטל, שש ואמר "הלא מין במינו לא בטל, אם כן גם אנכי ישראל אני". ויוכל להיות עוד, מפני שאמרו בגמ' (יומא יח, א) "ערב יום כפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים וכו',

פעם אחת כשבא הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל ז"ע לביהמ"ד לתפלת כל נדרי, השעין את ראשו על ידו על הבימה ושהה כך משך כמה זמן, ואחר כך התחיל לומר כל נדרי וכו', וכשאלוהו סיבת המתנתו, אמר שהרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע אחז בכסא הכבוד בפשוט ידים ורגלים לעורר רחמים על כלל ישראל, לכן המתין עד שיגמור לעורר רחמים. בשעת פתיחת הארון לאמירת כל נדרי, קודם אור זרוע לצדיק הזכיר הרה"ק רבי אליעזר מזדיקוב ז"ע השם לוי יצחק בן שרה סאשא, אמר שהוא המליץ הטוב ביותר לישראל.

כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישרון.
בעל תשובה אחד התאונן מרה לפני הרה"ק **רבי ישראל מרוזין ז"ע**, על כי הרבה לפשוט נגד השם יתברך, וגם אחר שובו בתשובה חזר לפעמים על העבירות ואין תקובל עוד פעם תשובתו. נחם אותו הרבי, וכך אמר: בברכת השמונה עשרה ביום הכפורים אנו אומרים "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישרון". והרי היה לנו לומר "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישרון". אלא המילים "סלחן ומחלן" מורות כי הקב"ה רגיל לסלוח ורגיל למחול (ע"ד שדרשו חז"ל במסכת בבא מציעא ל"ג א': רובץ ולא רבצן, והיינו הרגיל לרבוץ), שאף אם אחר מחילת החטא שנה האדם בחטאו. בכל זאת אם חוזר בתשובה סלחן ומחל לו שוב. כי הוא יתברך סלחן ומחלן, אומנתו בכך, דרכו תמיד לסלוח ולמחול.

עובדא היה אצל הרה"ק **רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע**, שפעם אחת במוצאי יום הכיפורים, אחר שכבר עבר זמן רב אחר התענית, הי' יושב על מקומו שקוע במחשבותיו הקדושים ולא טעם מיד, והרגיש בזה תלמידו הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא ז"ע והי' בעיניו לפלא. כשנתעורר הגה"ק מבארדיטשוב מדביקותו קרא אליו את תלמידו הג"ל וסיפר לו, כי אחר תפלת נעילה בא המקטרג לפני כסא הכבוד וטענתו בפיו, למה יעשה ד' ככה להטות כלפי חסד שלא כדון. דכשאדם מקיים מצות צדקה ונותן זהוב אחד לעני מישראל, אין נותנין לו שכר בשמים רק עבור מצות צדקה בלבד, כי אם גם עבור התוצאות שנצמחו ממעשה

השי"ת רוב רחמיו אינו מענישו כי אם על רשעתו דהיינו על מעשה העבירה עצמה, ולא על הפעולה שנצמחה ממנה, שהרי לא נתכוין לה כלל, עכדה"ק.

אם עונינו ענו בנו.

בליל יום הכפורים קרא **"כ"ק מרן הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע"** לחייט אחד מהעיר בראדי, ושאל אותו: הידעת מה פירוש הפסוק "אם עונינו אנו בנו"? פשוט, השיב החייט, "אם עונינו" – למרות העוונות והפשעים – "ענו בנו" – בנינו אנו לה' אלקינו. ה"פירוש" עורר גיחוך בקרב יושבי בית המדרש, אך בעיני הרבי הוטב, ואמר שבשמים גרם פירוש זה שמחה ושעשועין דמלכא, והמתיקו את הדינים.

הגה"ק והנורא, מרן בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע, ראה פעם אחת ביום כיפור, קטרוג גדול בשמים, על ישראל עם קרובו, באין מליץ יושר מול מגיד פשע ר"ל, ואחר כך בעת תפלת נעילה ראה אור חדש שואף זורח כי נמתקו הדינים הקשים, ונתבטל הקטרוג לגמרי, אבל לא ידע על ידי מה. והתענה אחר כך ימים רבים, והתפלל לגלות לו לדעת, מי הוא זה שביטל את הקטרוג העצום ביום כיפור. וגילו לו מן השמים, כי בעל מלחמה זעלנער אחד בעיר פלוני, הוא שביטל זאת. והשתוקק מאוד הרה"ק מבארדיטשוב, להכיר איש פלוני, כהן עובד בצבא, ולראות עבודתו. ולשנה הבאה נסע לעיר ההיא על יום כיפור, ובבואו לשם, חקר ודרש איפוא פה, מקום תפלת אנשי צבא היהודים, ולאשר שאז ה' החוק במדינת רוסיא שאנשי המלחמה נלקחו על עשרה שנים ועוד יותר, ויהי כאשר בא לשם השתדל

שיהי' לו האפשרות להתפלל יחד עם הזעלנער, שברצונו להתפלל עמהם ביום כיפור, ודחו אותו, שלא נאה לאדם כמוהו, להתפלל בין אנשי מלחמה הדייטים. ודרש עוד, מי הוא הש"ץ שלהם שמה, והשיבו לו, כי הש"ץ הוא גם כן איש צבא, אבל הוא קצת גדול מהם בחכמה ובמנין. ואף על פי כן אמר הקדוש הנ"ל, כי על כל פנים לתפלת נעילה, ברצונו לילך להתפלל בין אנשי הצבא. וכן היה, כי הרה"ק זירז וגמר תפלת היום, וקודם נעילה הקדים ובא, למקום תפלת אנשי הצבא כנ"ל. ובבואו אצלם, מצא אותם שכבר הכינו עצמם גם כן לתפלת נעילה. וטרם עמדו להתפלל לעת נעילת שער, התחיל השליח צבור, בעל תפלה שלהם, לומר דברי כבושין, ועורר ואמר להם בזה הלשון: רבותי, הנה עם בני ישראל מפוזר ומפורד, מתפללים בזה היום הקדוש והנורא, וכל אחד פונה לעצמו, זה מתפלל עבור פרנסת מזונו, וזה מתפלל עבור בניו ואנשי ביתו, אבל אנחנו מה נתפלל, ומה נזקק עוד אל המלך מלכי המלכים יתברך שמו, הלא מזונות נותנים לנו כאן בבית המלכות, ואשה ובני בית אין לנו, אלא מאי לפנינו? אנו אין לנו אלא תפלה אחת והיא, "יתגדל ויתקדש שמיא רבא" וגמר כל הקדיש, ועמדו להתפלל תפלת נעילה. **והרה"ק מבארדיטשוב** כשמעו זאת, כבר הבין, כי בהתעוררות דיבורים קדושים כאלה, היוצאים מקירות לב הבעל תפילה הנ"ל, וכן כולם נתעוררו בבכי וזעקה, להתחנן רק עבור קדושת שמו יתברך, וקרוב ה' לנשברי לב, ועל ידי זה ביטלו בשנה העברה, את כל המקטריגים, והפכו לטובה.

הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע בעל "חסד לאברהם" י"ב תשרי תקל"ז

ארוכה. וכשהגבאי ניסה להשקט את רוחו הסוערת במזגו לו לשתות מאן בדבר ולא נגע בכוס באומרי כיצד אפשר לשתות כאשר רואים ושומעים כיצד אדם עובד את השי"ת בעבודה מופלאה כזו שאין כדוגמתה.

"המלאך" כאמור, זה תוארו וזה זכרו בפי כל. צדיקי הדור התבטאו עליו דברים נשגבים כמו, שאביו המגיד הקדוש זי"ע הולידו בתור נשמה ללא גוף. הדברים מבוארים בדברי נכדו הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע "למה קראו את זקני הרה"ק רבי אברהם בשם "מלאך", והלוא הצדיק הוא יותר גבוה ממלאך שהוא "עומד והצדיק נקרא "הולך"? אמנם נשמתי היה גבוה מאוד יותר ממלאך ושרף, אך הגוף שלו היה מזוהך ומקודש כמו מלאך אלקים עוד סיפר הרה"ק מטשארטקוב זי"ע הרבי ר' ברוך ממעזבז ואחיו הרה"ק בעל "דגל מחנה אפרים" השתוקקו לראות את פני רבינו ולמה מרעישים כך העולם לקריתו בשם מלאך, אך כשהגיעו לביתו וראו מבעד החלון את תואר צורתו הק' נתמלאו פחד ויראה, ונסו על נפשם, ובעת מנוסתם מרוב פחד איבד הרבי ר' ברוך אחת ממנעליו, ומידי אחיו נפל ספר תהילים שהחזיק בו.

הרה"ק הרבי ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע שלח את בנו הרה"ק רבי יצחק מראדוויל זי"ע פעם בערב תשעה באב להיות אצל רבינו. בליל ת"ב הלכו שניהם יחדיו לבית הכנסת ויהי כאשר נתיישבו על הארץ והחלו לומר "איכה", הרכין רבינו את ראשו לבין ברכיו וידום כשסיימו כל הקהל וכבר הלכו איש איש לביתו, נשאר רבינו על מכונו וראשו עדין מונח בין ברכיו. המתין לו הרה"ק מראדוויל שעה ארוכה, וכיון שראהו שאינו זע ואינו נע ממקומו הלך לאכסנייתו. וישכם הרה"ק רבי יצחק בבוקר ללכת לביהכ"ס ומה נדהם בראותו את רבינו עדין מתאבל ויושב כפוף באותו מצב שהשאירו, ללא כל תנועה. כך ישב כל היום מערב עד ערב, ויהי כאשר פנה היום ורבינו הרים ראשו, ועל מקומו היה כנחל דמעות, נענה הרה"ק רבי יצחק בהתפעלות ואמר "אכן אין זה אדם, כי אם מלאך אלקים!" ובמוצאי ת"ב אכל המלאך הק' בצל ועוד משהוא, והשיג הרה"ק רבי יצחק את הכוונות שמכוון המלאך באכילת הבצל. כשחזר לביתו אכל ג"כ בצל וכיוון את אותן הכוונות, ויהי בלילה ראה בחלום איך שמלאך אחד מחקהו בכל תנועותיו בתפילה ואכילה וכו', וצעק עליו: מחוצף! וענה לו המלאך: ומדוע חקית אתה את רבי אברהם המלאך? ומקובל שכך היה דרכו של רבינו מדי שנה בשנה, וכאשר בא השמש והתעורר מאבלו, היה שואל: נו, האם משיח כבר בא? אביו המגיד הק' זי"ע בא אליו בטענות על שהוא מתנהג הרבה יותר מכאנושי, ואי אפשר בדרך זה להתקיים בעולם, ענה לו שאתה פליישיגער טאטע (אבא מבשר ודם), ואחרי שהמגיד הק' זי"ע נפטר בא לבנו מעולם אמת ואמר לו עכשיו אני כבר לא פליישיגער טאטע, ואומר לך שאי אפשר להתנהג כך בעולם הזה, ענה לו היית פעם פליישיגער טאטע. וע"ז אמר לו המגיד הק': הלא לקחת ירושה ממנו, והשיב המלאך כי הוא מוחל את הירושה הזאת ותיכף נשרפו כמה חפצים קטנים שהיו לו מירשת אביו הק'. על אף פרישותו והתבודדותו נתלקטו אל רבינו סגל מחבורת

הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע נולד בערך בשנת תק"א. לאביו הגדול הרבי ר' בער המגיד הק' ממעזריטש זי"ע. היה חתן הרה"ק רבי משולם פייבוש מקרעמניץ זי"ע, בעל "משנת חכמים". מעודו קידש עצמו בקדושה יתירה והרבה בתעניות וסיגופים מתוך פרישות והתבודדות. היה יושב כל היום עטוף בטלית ומעוטר בתפילין והגה בתורה מתוך דביקות עילאית עד שגדולי וצדיקי הדור העידו עליו כי נתפשט כולו מן הגשמיות ועלה ונתעלה להיות כמלאך ה' צבאות. ומכאן שמו נקרא – "המלאך" עקב התבודדותו לקונו ופרישתו מן הציבור לא ירש את ההנהגה בהסתלקות אביו הקדוש, כי מחמת רום ערכו וקדושתו הנשגבה לא היה ביכולתו לרדת למדריגת התחתונים כדי להגביהם, ובאותה בחינה שנמצא בדברי קדשו בהקדמה לספרו הק' "חסד לאברהם" "יש שני מיני צדיקים, הא' הוא צדיק עילאה שאין יכול להנהיג הדור, שאין הדור יכול לסבול אותו, כי הוא משכיל גדול... דהיינו ההשגה שלו היה כל כך גדול שאין הדור יכול לסבול אותו, כי הוא מחכמה עילאה, שאין יכול לבוא למדריגת תחתונים כדי להגביה הדור". קדוש ישראל מרוזין זי"ע סיפר, כי אכילתו של זקינו המלאך היתה עור של יונה פעם אחת במעת לעת, ואדם אי אפשר שיחיה מאכילה זו, בהעידו עליו כי היה דבוק תמיד בבוא העולם ב"ה ללא הפסקה אפילו רגע אחד בלבד, פעם דיבר על ענין החומרות לגבי פסח באמרו שצריכים להיות מלאך בכדי להחמיר, וזה היה זקינו המלאך, וסיפר כי הרבי ר' בער אביו, זי"ע הקפיד לקחת מצות מצוה מבנו שהחמיר על עצמו. **כמו כן סיפר** שאירע פעם להרבי ר' זושא זי"ע מאניפולי שנפלה עליו יראת המלאכים היראים מהשי"ת "ולא יכול היה לסבול אותה וביקש מהקב"ה שתסור מעליו היראה, אבל זקני שהיה מלאך בעצמו לא נזקק לבקש על סילוקה!" כחצי שנה קודם פטירתו נתקבל – בהשפעתו של הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל זי"ע – למגיד בק"ק חוואסטוב, בה הוסיף בחיי הפרישות ורק לעתים רחוקות היה יוצא ונגלה לעיני הקהל, אולם פחדו נפל על כל רואיו, כי יראו מהביט על צורתו הקדושה.

רבים מצדיקי הדור היו באים לבקרו בהיכלו, וביניהם הרה"ק רבי ברוך ממעזריטש, הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל והרה"ק רבי יצחק מראדוויל זי"ע. בעיר שכיחו כרב טענו כנגדו הבעלי בתים, על שאף פעם אינם זוכים לראות פניו כי תמיד הוא מעוטף עם הטלית על הפנים ואי אפשר לראותו, והציע להם הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל זי"ע שיכבדו את רבם הק' בסנדקאות ואז יזכו לראותו, וכיבדו אותו בסנדקאות, ובאו כל בני העיר לראותו כי אמרו שעתה בודאי יגלה קצת את הטלית, ואכן כאשר גילה פניו מיד נפל פחד גדול על כל הנאספים, וכולם ברחו מבית הכנסת ובדוחק יכלו למצוא מנין לברית מילה. וגם הקוואטער והמוהל פחדו והרה"ק רבי נחום מצרנוביל זי"ע הי' המוהל ונפל ממנו סכין המילה, ורק בדרך נס מל את התינוק, ואחר הברית שאל הרה"ק ר"נ מצרנוביל זי"ע את המלאך מהיכן לקח יראה גדולה כזו, והשיב "אזא גרויסער רבש"ע ווי האט מען נישט מורא". וכשחזר הבעל מאור עינים זי"ע לביתו לא הי' יכול להירגע שעה

מן השמים, והוא היה פלגאה על המגיד ממעזריטש הרב הצה"ק מו"ה דובער זי"ע, ומרגלא בפומיה היה אני לא ידעתי מדוע קוראים אותו רבי, ותדיר ראה לפני חלונות ביתו רבים נוסעים למעזריטש באומרים שנוסעים הם להרבי ר' בער, והוא היה מתנגד על הדבר ותמה ע"ז תמיהה גדולה. **ויהי אחרי** אשר גילו מן השמים את הקושיא שבספר הר"ן ע"י התענית הפסקה, ונתיישב בדעתו לנסוע למעזריטש ולשאול את פי המגיד את הפשט שבספר הר"ן, ואם יגיד לו את הפשט אזי יסכים לקרוא אותו רבי, וכן עשה ושכר עגלה ולקח עמו את ספר הר"ן, כי אמר פן אין לו ולא ימצא אצל המגיד בביתו ספר הר"ן ונסע לשם וכאשר בא למעזריטש עמד עם העגלה לפני פתח בית המגיד, וירד מן העגלה וספר הר"ן תחת זרועותיו ורצה לכוון לחדר אשר שם היה המגיד והגבאי העומד על הפתח לא נתן לו לכוון לחדר וכאשר שמע המגיד את קולו, צוה להגבאי להכניסו לחדר. וכשבא לחדר נתן לו המגיד שלום, והוא אמר להמגיד בזה"ל שמעתי עליכם שקוראים אתכם רבי, כאשר תאמרו לי את הפשט בספר הר"ן בזאת אדע שטובים המה וישרים בלבותם אלו שקוראים אתכם רבי, ואח"כ אמר לו המגיד הפשט שבספר הר"ן כאשר איש הישראלי אומר אשרי, (וחזר ואמר הצדיק בזה"ל אבער אזוי וויי א יוד זאגט אשרי) ויהי כאשר שמע וראה הגה"ק זקני מו"ה פייבישל זי"ע שהוא היה צריך להתענות הפסקה שיגלו לו מן השמים והוא אמר לו כאשר יאמר איש הישראלי אשרי, הודה לו שצריך לקרות לו רבי, ובא עמו בהתקשרות שיזון ולקח לו את בנו הצדיק הק' מו"ה אברהם המלאך זי"ע לחתנו ונתן לו את בתו הצדקת זצ"ל. **מי בא בסוד קדושים**, אך בחרדת קודש נציין מה שכתב בהקדמתו ל"חסד לאברהם" אודות היראה והענוה, דברים שעליהם נאמר: ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא (מלאכי כ, ז), בהיותם תואמים לדרכו בקודש בנתיב לא ידעו עיט, והן הם דברי קדשו אודות מעלת הרועה הנאמן שהיה "בענוה גדול מכל הנביאים ומכל העולם, אשר לפניו לא היה כמוהו, ואחריו לא יהיה כן, דכתיב: והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב, ג), וכתיב: ולא קם נביא עוד כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים (דברים לד, י), וכתיב: ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלקים (שמות ג, ו), וכמו שהיה גדול ביראה וענוה מכולם, דכיון שהוא גדול בענוה, כל שכן שהוא גדול ביראה, דכתיב: עקב ענוה יראת ה' (משלי כב, ד), וכמו שהיה גדול במדריגות אלו יותר מכולם, כן היתה השגתו ונבואתו למעלה מכולם."

מובא באורח לחיים (פר' נח) "בדרך שיחת חולין של ת"ת, שמעתי מהרב בוצינא קדישא מוה"ר אברהם בן הרב הגדול והקדוש בוצינא קדישא המפורסם מוה"ר דוב בער זלה"ה, שאמר משל לשני כיסים, באחד מונח בו אבנים טובות והכיס השני מונח בו אבנים פשוטות, היתגאה כיס זה שמונח בו אבנים טובות על הכיס שמונח בו אבנים פשוטות כיון שאין זה מצד מעשיו, רק צדן המנח בו וכן הוא באדם. ודפח"ח. יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ (אבות ב. ב). "יפה היא התורה הנלמדת עם דרכה של ארץ, כשם שהארץ הכל צומח מתוכה, וממנה קיום לכל ונותנת חיים לכל חי, ואעפ"כ הכל דורכים עליה ואינה מתרעמת עליהם, כך גם צריך להיות דרכם של לומדי תורה, להחזיק במעוז מדת הענוה וההכנעה, ואז תורתם עולה יפה וקיימת לעד" (משמיע שלום).

סיפר הרה"ק רבי מנחם נחום משטעפינטש זי"ע: באחת העיירות היו לו לזקני "המלאך" הקדוש זי"ע שני חסידים מנגידי העם שהיו מקושרים עליו והיו רגילים לנסוע אליו לעתים קבועות יחד בצוותא לדאבון ליבם סבלו השנים מיסורי נפש - כל אחד מצרה אחרת שהעיקר עליהם האחד נתקיים בו ה"מוצא" במלואו אשתו אשר היתה רעה אליו מר ממות, ורצה מאד להיפטר ממנה ולגרשה מעל פניו, ואילו השני היתה לו נחלה בשווי של מאה אלף זוז, והיות וחובותיו הגיעו לסכום של כעשר אלף זוז, רצה למכור מאחזותו כדי להשקט את נושיו אשר נגשו בו תמידין כסדרן. אולם רבם המלאך מנע משתיים מלעשות את חפץ ליבם וכיון שכן סבלו השנים צער יגון ואנחה. **ויהי היום**, ואל יכל החסיד שסבל מנושיו התובעים לסבול עוד את משאו, ובאין ברירה בצר לו מאוד הלך ומכר אחוזה קטנה מנחלתו, די להשקט את נושיו. כמובן בלא שאלת פי המלאך הק', כי ידע מכבר שלא יתנו למכור והיה כאשר מכר הנחלה נחלה ונפל למשכב על ערש דוי **והנה** הגיע העת שבו היו רגלים לעלות אל הקודש לחסות בצל המלאך הק', ובא אליו רעהו החסיד לשאול לנפשו בענין הנסיעה בצוותא אל רבם השיב לו הלה הרי עיניך תחזינה את מצבי אשר הנני שוכב מוטל על ערש דוי ולא אוכל לנסוע, אולם זאת שאלתי בבקשתך. עשה עמי אות לטובה, וקח ממני את ה"קוויטל" והפדיין נפש שהכנתי ובהכנסך לפני ולפנים תמסרהו לרבינו ותזכירני נא לפקודת ישועה ורחמים **ויהי** כאשר הגיע החסיד בגפו ונכנס אל קודש הקדשים, שאל אותו "המלאך" איה חברך, מדוע לא באתם ביחד, כדרככם מימים ימימה השיב החסיד: נבצר ממנו לבוא מפאת חוליו, וביקש ממני להזכירו לטובה, והנה הקוויטל ופ"נ ששלח למסור לרבינו. כששמע זאת המלאך הק', נאנח ואמר אוי ווי בודאי מכר

גדולי תלמידי אביו הקדוש זי"ע לקבל תורה מפי, ובפרט הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא זי"ע שרבינו למד עמו ביחידות בתורת הנסתר על פי פקודת אביו הק'. לימים סיפר בעל ה"תניא", שהיו לומדים שיעור קבוע כל יום שלש שעות. ופעמים בהגיע הזמן שהיו צריכים לסיים את חוק לימודם בצוותא, ונפשו חשקה להמשיך בלימוד עמו, מה עשה? היה - בעל התניא - לוקח בחשאי את שעונו של רבינו ובאין מרגיש היה מסבבו ומקדימו בשעה אחת בגעגועים היה מתבטא על לימודם בשעה זו, שהיה מתוק וטוב, מים גנובים ימתקו" (משלי ט, יז), ואכן מרגלא בפי חסידי חב"ד שכל הדרושים הגבוהים של בעל התניא המה ממה שקיבל מפי המלאך הקדוש.

כשבא הרה"ק מליאדי בעל התניא זי"ע בפעם הראשונה אל המגיד הגדול למעזריטש, שהה שם כמה שבועות ולא הרגיש שהועיל משהו לנפשו עד שרצה לחזור לביתו. כשנכנס לביטול ברכת הפרידה אמר לו המגיד הק' שיכנס להיפרד גם אצל בנו רבי אברהם. בשעת פרידתו אמר לו המלאך: ראה נא את הסוס, העגלון מכה אותו והוא בורח הימנו, והעגלון נוסע איתו יחד ומכה אותו שוב והוא בורח הימנו וכן תמיד, וחושב שהוא בורח מן המכות, אבל בר דעת יסתובב להתבונן מי הוא המכה אותו? ועל מה?... והכיר עד היכן דברים מגיעים ונשאר שם.

הרה"ח ר' יוסף הורנשטיין ז"ל מביא מה ששמע מהגה"ח ר' משה דיין בבארדיטשוב כי דרכו של המלאך היה לקדש בליל שבת בשעה מאוחרת מאוד, ובנו הרה"ק ר' שלום מפרוהביטש על אף היותו נער קטן עדיין, התאמץ פעם בבקשתו שייחיוהו לשמוע קידוש מאביו, ואכן בליל שבת בעת הגיע זמן הקידוש העירוהו משנתו, ותפס את מקומו ליד מקום אביו הק', ובהיכנס אביו הק' לאמירת הקידוש פנה הילד לאביו ואמר לו שבת שלום, ונשקו אביו על מצחו אז, ונכית ראשו מהנשיקה עד כי הרגיש זמן רב את הכויה הזאת. במיוחד היתה דביקותו נראית בעת עבודת הקודש בהם הגיע לפעמים למצב של כלות הנפש, וסיפר כ"ק הרה"ק מהוסיאטין זי"ע אשר פעם בעת תפילתו של הרה"ק המלאך זי"ע הרגישו הנוכחים שהוא קרוב לכלות הנפש ממש, אז ציוה הרה"ק הבעל התניא להסיר ממנו את התפילין דרש"י ולהניח עליו תפילין דר"ת, וכן עשו ושבח אליו רוחו, וכשסיפרו זאת להמלאך אמר: והחכמה תחיה את בעליה (דאי' בכתבי האריז"ל דתפילין הוא בחי' "חכמה") **תורתו היא מאירת עינינו** בספה"ק "חסד לאברהם" אשר הותיר רבינו בכתי"ק אולם היות וכתביו הקדושים אשר היו מונחים בבית גנזי נכדו הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע ולקחו הימנו בעת שנדרף ונחבש בית האסורים ונאבדו, אי לכך נדפסו מהעתקה נאמנה - שהיתה בידי הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע והביאום אל הרה"ק מרוזין זי"ע - חוץ מההקדמה שבראש הספר, שהיא מעצם כתי"ק, המשמשת כבנין אב לתורת הקבלה בעבודת החסידות.

המגיד הק' ממעזריטש זי"ע עשה שאלת חלום מן השמים שיגידו לו מי התלמיד חכם שבדור כדי שיוכל ליקח את בתו לאשה עבור בנו הק'. רבי אברהם שנקרא בפי כל צדיקי הדור בשם המלאך הק', ויענו לו מן השמים כי רבי פייביש מעיר קרעמיניץ שברוסיא בעממח"ס משנת חכמים הוא התלמיד חכם שבדור (אותו הכתיר בעל הנודע ביהודה בהסכמתו כאחד מן התנאים). ושלה המגיד אליו שליח מיוחד כי הוא רוצה לשדך את בנו עם בתו הצ', ענה רבי פייביש טוב אבל אני צריך לבחון את החתן קודם אם הוא יכול ללמוד, ולקח עמו רבי פייביש באמתחתו רמב"ם שהי' קשה לו מאוד ונסע להמגיד שיתרץ לו, אח"כ שלח משום ברכת מז"ט לביתו ולבתו הצ' ולהודיע כי כבר כתב התנאים עם בן של המגיד זי"ע רבי אברהם שנקרא המלאך, והא בא עם החתן לביתו. וכששמעו תלמידי ישיבתו על דבר בואם הכין כל אחד מהם פלפול עצום וכל מה שהיה קשה לו, כי כידוע היה המשנת חכמים ראש ישיבה וגאון עולם, והבינו שכיון שבחר בו לחתן עבור בתו שמסתמא גם הוא חריף עצום ויפלפלו עמו. וכשבאו המחותר עם החתן לביתו היו שם כל בני הישיבה ונתנו שלום, והחתן עמד אצל החלון והביט החוצה ומנגד היה שם הר גבוה מאוד והחתן עומד בלי להתנועע ומביט על ההר זמן רב עד שנלוא כל התלמידים לחכות, וניגשו לראש הישיבה שביקש נא מהחתן שיתחיל עמם בפלפולא דאורייתא ולתרץ להם כל דבר הקשה כדת, רבי פייביש ידע והכיר את קדושת החתן וירא מגשת אליו לבלבל את מוחו, אבל התלמידים לא עזבו את רבם עד שהלך ונגע לו על גב ידו ואמר לו בבקשה ובדרך ארץ, קינסד לעבן סידאך נישט מער ווי א בארג וואס קוקסטו אזוי לאנג אויף איהם? ענה לו המלאך, אט דאס טראכט איך טאקע אזוי לאנג, אויף דעם בארג, די ביסט דאך נישט מער ווי א שטיק ערד וואסזשע ביסטו ביי זיך אזוי גרויס און אזוי הויך.

וכה סיפר הרה"ק מרוזין זי"ע אבי זקני הגה"ק מו"ה פייבישל קרעמיניצער זי"ע חותנו של הרה"ק רבי אברהם המלאך שחיבר את הספר משנת חכמים, וחזר ואמר המשנת חכמים היה גאון גדול, וכאשר היה לו איזה קושי בלימוד ולא יכול להבין התענה הפסקה וגילו לו מן השמים, כה היה דרכו בקודש מעודו, פעם אחד לא יכול להבין איזה ענין בחידושי הר"ן והתענה הפסקה כאשר היה רגיל וגילו לו

הראשונים, וזה רוצה ליקח מנוחה לנפשו?...**לא זכה הדור** ואיש האלקים שהיה כן ל"ו שנים בלבד חלה ביום הכיפורים תקל"ז וכעבור יומיים ב"ב תשרי עלתה נשמתו הטהורה למרומים ומנוחתו כבוד באוואסטוב הסמוכה לקיוב, מסופר, כי במוצאי היום הקדוש שלחו שליח להרה"ק רבי מנחם נחום מטטרנוביל זי"ע שיתפלל עבורו, וכאשר נתקבלה הידיעה על פטירתו העלימו ממנו, אך באחד מימי חול המועד גילה לו אחד ממקורביו על הסתלקות המלאך, "והתחיל הרה"ק ר' נחום זי"ע להכות את ראשו בכותל ובכה בכיה גדולה ערך שתי שעות ולא יכלו להשתיקו, עד שלקחו את הרה"ק ר' נחום על זרועם ונשאו אותו לסוכה, ואמרו: רבי, זכרו כי היום יום טוב, ונח מבכיינו והתחיל לספר בשבחיו.

השאיר אחריו שני בנים כיצא בו הרה"ק רבי ישראל חיים מלודמיר (חתן הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע שגידלם וחנכם לשני היתומים בביתו והי' ישן בין הילדים ואמר הם ממלכות בית דוד ואני משיח בן יוסף) והרה"ק רבי שלום מפראבישט (אביו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין, זי"ע).

חיי נחת, ועי"ז תוכלו להאיר ימים על האדמה, ותוכלו לתקן את אשר שחתכם בגלולים

לעילוי נשמת הרב החסיד ר' אלעזר צבי מאייער ז"ל בן הרה"ח ר' נתן בנימין ז"ל נלב"ע י"ב תשרי הונצח ע"י בנו הרה"ח ר' אברהם חיים מאייער שליט"א

לע"נ האשה החשובה מרת אסתר פייגא ע"ה
בת הרב החסיד ר' צבי ז"ל נפטרה י"א תשרי תשס"ו.
הונצחה ע"י בנה הרב החסיד ר' ישראל יוסף וועבער שליט"א

לעלוי נשמת הרה"ח ר' יצחק אייזיק שפירא ז"ל
בן הרה"ח ר' דוד ז"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ג הונצח ע"י חתנו
הנדיב הנכבד הרה"ח ר' אהרן פריעדמאן שליט"א

לעילוי נשמת הרה"ח ר' יוסף הכהן ז"ל בן שיבדלחט"א
הרב החסיד ר' אברהם הכהן אילמאן שליט"א
ולב"ע י"ב תשרי תשע"ב הונאט ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעילוי נשמת החבר הרה"ח ר' יום טוב זנגר ז"ל
בן החבר הרה"ח ר' רפאל בנימין ז"ל נלב"ע ערב יום הכיפורים
מז' תשרי ה'ש"נ הנוצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת איטא ברייש ע"ה בת הרה"ח ר' דוד ז"ל נפטר י"ב תשרי תשל"ב הונצחה ע"י בנה העסקן המפו' הרב החסיד ר' ראובן ברייש שליט"א פטרוני הכוללים "בית פנחס"

"התחזקות יומית" דברי חיזוק והדרכה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במערכת אוצרות בעלזא" שמעו ותחי נפשכם בארה"ק 02-3011614 בארה"ב 1605-3131771

לעילוי נשמות
ה"ה ג'
ר' יצחק דוד פריעדמאן ז"ל
בן הרה"ח ר' חיים יחזקאל ז"ל
וזוגתו האשה החשובה
מרת רחל ע"ה
בת הרה"ח ר' שלמה ז"ל

לעילוי נשמות
 האשה החשובה
 מרת גיטל עלקא ע"ה
 בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל
 נפטרה ב' אייר תשע"ח
 תנצב"ה
 הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לעילוי נשמות
הרה"ח ר' צבי אליהו
שטראוס ז"ל
בן הרה"ח ר' ליפא יו"ט ז"ל
נלב"ע י"ח טבת תשע"ד
תנצב"ה

לעילוי נשמות
הרה"ח ר' ישראל חיים ז"ל
בן הרה"ח ר' דוד רובינשטיין ז"ל
ולע"נ זוגתו האשה החשובה
מרת צפורה מרים ע"ה
בת הרה"ח ר' מנחם הלל ז"ל
תנצב"ה

לעילוי נשמות
הרה"ח ר' דוד יוסף אונגר זל
בן הרה"ח ר' אברהם יהודה זל
ולע"נ זוגתו האשה החשובה
מרת רבקה ע"ה
בת הרה"ח ר' יוסף זל
חוצות

לעילוי נשמות
הרב החסיד המפורץ שטראסבורג זל
בן הרה"ח ר' יחזקאל זל
וזוגתו האשה החשובה מרת יהודית ע"ה
בת החבר' ר' יוסף זל
הונצח ע"י בנו הנדיב הנכבד
הרה"ח ר' יוסף שטראסבורג שליט"א

לעילוי נשמות
העסקן המפוא הרב החסיד
ר' יואל בן ציון פרקש ז"ל
בן הרב החסיד ר' צבי ז"ל
נלב"ע ט' אדר תש"פ
הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו
נתצבה

לעילוי נשמות
הרה"ח ר' יחיאל אויש ז"ל
בן הרה"ח ר' בנימין זאב צבי ז"ל
נלב"ע י"ב תשרי תשס"ו תנצב"ה
זווגתו האשה החשובה
מרת שפרה ע"ה
בת הרה"ח ר' יוסף שאול ז"ל

לעילוי נשמות
הרב החסיד המפ' ר' יצחק ווייס ז"ל
בן הרה"ח ר' משה ז"ל
נלב"ע ל' מרחשון תשפ"ג
הנוצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעילוי נשמות
 הרב החסיד המפ"י
 ר' מנחם שממואל חיים זל
 בן הרה"ח ר' אפרים זל
 חוג' האשה החשובה מרת יוסל פריעדמאן ע"ה
 בת הרה"ח ר' משה יוסף זל
 הונצחו ע"י המשפחה החשובה שיחי

לעילוי נשמות
הרה"ג ר' אברהם אליהו איינהורן זל
בן הרה"ח ר' שלמה יוסף הכהן זל
וזוגתו האשה החשובה מרת נחמה צ"ה
בת הרה"ח ר' אליהו זל
הונצחו ע"י משפחתו החשובה שיחין

לעילוי נשמות
האשה החשובה
מרת רבקה פיגלא איגל ע"ה
בת הגה"ח
ר' שמחה בונם בויס ז"ל
הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו
תנצב"ה

לעילוי נשמות
הרה"ח ר' מנחם מנדל זל
בן הרה"ח ר' ישראל וועטנשטיין זל
נלב"ע כ"ז אדר תשע"ג
הונצח ע"י בנו
הרה"ג ר' אהרן אליהו וועטנשטיין שליט"א
דומ"ץ דקהלתינו הק' בבעת זאב

לעילוי נשמות
הרה"ג ר' יהודה זיגלמן ז"ל
בן הרה"ח ר' נחמן ז"ל
וזהו האשה החשובה מרת אסתר ע"ה
בת הרה"ח ר' משה יהודה ז"ל
הנפלה ע"י בנם
הרה"ח ר' ישראל זיגלמן שליט"א

לעילוי נשמות
האשה החשובה מרת ברכה ע"ה
בת הרב החסיד ר' דוד מנשה זינגער זל
אשת שבדלחט"א
הרב החסיד המפ"ר משה ביגלאזיאן שליט"א
נצטרך בשב"ק תמוז תשפ"ג
הוצנח: ר' בנימין חותניה החשובים שיחיו

לעילוי נשמות
הרה"ח המפורד
ר' מנחם אליעזר אסטרייכער זל
בן הרה"ח ר' יצחק שמעון זל
וזוגתו האשה החשובה מרת מלכה ע"ה
בת הרה"ח ר' יחזקאל שרגא זל

לעילוי נשמות
הרה"ג ר' יהונתן בנימין קליין ז"ל
בן הגה"ח ר' ישראל ז"ל
נלב"ע ביום שבת"ק ו' שבט תשפ"ב
תנצב"ה

לעילוי נשמות
האשה החשובה
מרת מלכה ע"ה בת שיבדלחט"א
הרה"ח ר' יהודה שליט"א
נלבעה' ל' ניסן תשע"ז
הונצח ע"י אביה הרה"ח
ר' יהודה איינהורן שליט"א

לעילוי נשמות
הגה"ח ר' ישכר דוב יעקובוביץ ז"ל
בהגה"ש נאב"ד וואדקערט
רבי שמעון יחזקאל זצוק"ל
ולע"נ הרה"ח ר' אליעזר צבי ז"ל
בן הרה"ח ר' נתן בנימין ז"ל
ולע"נ האשה החשובה מרת הענדל
בת הרה"ח ר' יוסף מאיר ז"ל

לעילוי נשמות
הרה"ג ר' פנחס מאיר גאנצפריד ז"ל
בן הרב החסיד
ר' אליעזר דוד ז"ל
נלב"ע י"ד כסלו תשע"ד
הנוצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

מייזן יום פליפור אויפן

מיט ווארטער שיינע, פאר גרויסע און קליינע.

מייזן אויפן... שלש עשרה מדות... ערב יום כיפור... כל גרדי... נעילה... המבדיל פיש...

בקודש האט מרן זי"ע געמאכט אזוי ווי דער אויבן דערמאנטער סדר, און אזוי פיהרט זיך אויך כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, [אבער דער משמש בקודש הרב יצחק לאנדא ז"ל שרייבט אין זיין ספר "בקודש פנימה" אז אין די יאהרן ווען ער איז געווען משמש הקודש האט מרן זי"ע געזאגט דריי מאהל איינס נאכן אנדערן "בני אדם" און דערנאך געדרייט דעם האן ארום דעם קאפ דריי מאהל... און געזאגט "זה חלפתי..."]

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

בריקת הסבין

תלפזות בקודש

רבוה"ק האבן זיך געפיהרט בודק צו זיין דעם סבין השחיטה פאר'ן שחט'ן די כפרות. דער שוחט האט גע'שחט'ן די עופות, און נאך די שחיטה האבן רבוה"ק מקיים געווען מצות כיסוי הדם בעפר דריי מאהל.

ר"ב ששת בדיק בריש לישניה.

דער משב"ק רבי יצחק לאנדא ז"ל האט דערציילט: אין איינע פון די יאהרן האט ער געהערט ווי מרן זי"ע זאגט אינמיטן בודק זיין דעם חלף לשחיטה דעם מאמר חז"ל (חולין יז): "רב ששת בדיק בריש לישניה". און דער משב"ק הרה"ח רבי מרדכי וועבער שליט"א דערציילט: אז עטליכע מאהל האט

זיך מרן זי"ע אויסגעדריקט און געזאגט: "איך בין א מבין, נאר מיט די אויגן, דער טאטע ז"ל, [מרן מהרי"ד זי"ע] האט געקענט זעהן, אויך מיט די פינגער, און אויך מיט די אויגן!..."

מרן זי"ע וואו ער איז געווען ביז אצינד. האט רבי יוסל'ע גענטפערט מיט א שטילע שטימע "איז ביך געגאנגען אין מקוה זיך טובל'ן איידער מ'זאגט די סליחות" האט זיך מרן זי"ע בארוהאגט און געזאגט "אויב אזוי... איז אנדערש..." און באלד דערויף האט אים מרן זי"ע מכבד געווען צו זיין דער בעל תפילה און זאגן די סליחות פאר'ן עמוד.

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

בפרות ערב יוה"ב"ב

תלפזות בקודש

רבוה"ק האבן זיך געפיהרט צו מאכן דעם סדר הכפרות ערב יום כיפור אינדערפרי. סדר הכפרות: מ'נעמט דעם עוף אין די רעכטע האנט און מ'זאגט די פסוקים "בני אדם - מצאתי כופר". דערנאך דרייט מען דעם עוף דריי מאהל ארום דעם קאפ, און מ'זאגט "זה חלפתי, זה תמירתי, זה כפרתי". דערנאך זאגט מען נאכאמאל די פסוקים "בני אדם..." און מ'דרייט דעם עוף ארום דעם קאפ דריי מאהל און מ'זאגט "זה חלפתי..." און אזוי מאכט מען אויך דעם דריטן מאהל.

געבן די עופות עסן און טרינקען

ביי כ"ק מרן מהר"א זי"ע האט מען געברענגט די עופות פון די 'כפרות' עטליכע טעג פאר ערב יום כיפור, און מרן זי"ע האט מקפיד געווען נישט צו עסן אדער טרינקען איידער מ'האט פריער געגעבן צו עסן און טרינקען פאר די עופות. די כפרה פון מרן זי"ע איז געווענהליך געווען א ווייסער האן. מרן זי"ע האט געמאכט דעם סדר כפרות נאך די סליחות פון ערב יום כיפור, פאר תפילת שחרית. מרן זי"ע איז געשטאנען די גאנצע צייט, אויך בשעת'ן שחט'ן די אנדערע כפרות פון בני ביתו. דערנאך האט מרן זי"ע געבעהטן פונעם שוחט, ער זאל אים מכבד זיין מיט מצוות "כיסוי הדם". און אזוי פיהרט זיך אויך כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

דער סדר הכפרות.

דער משב"ק רבי מרדכי וועבער שליט"א דערציילט אז ווען אין די יאהרן ווען ער איז געווען משמש

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

סליחות ערב יוה"ב"ב

תלפזות בקודש

ערב יום כיפור זאגט מען נישט "אבינו מלכנו" ביי שחרית און אויך נישט ביי מנחה. אין טייל פלעצער פיהרט מען זיך אז ווען יום כיפור געפאלט אין שבת זאגט מען נישט דעמאלט "אבינו מלכנו", און מ'זאגט "אבינו מלכנו" ערב יום כיפור ביי שחרית, און אזוי איז מנהג בעלזא.

געגאנגען אין מקוה פאר זאגן די סליחות...

איין יאהר האט זיך מרן מהרי"ד זי"ע

געפעדערט און אריינגעקומען ערב יום כיפור אין די שוהל צו סליחות, און ס'איז דארט אפילו א מנין נאכנישט געווען. מרן זי"ע האט האט מיט אן הקפדה געפרעגט די גבאים ווי זענען די חסידים אין אזא טאג, און פארוואס זענען זיי נאכנישט געקומען צום דאווענען. בליץ שנעל האט מען זיך דערוואוסט אז מרן זי"ע ווארט שוין אין די שוהל צו זאגן סליחות, און די חסידים האבן מורא געהאט אריינצוקומען אין די שוהל מורא האבנ'דיג פון די הקפדה פון מרן זי"ע האבן זיי זיך געוואנדן צום באקאנטער בעל תפילה הרה"ח רבי יוסל'ע יארטשאווער ז"ל און אים געבעטן אז ער זאל פריער אריין גיין אין די שוהל און מפייע זיין מרן זי"ע וואוסנדיג אז רבי יוסל'ע איז באלעבט ביי מרן זי"ע, איז רבי יוסל'ע אריין דער ערשטער און באלד ביים אריינקומען פרעגט אים

מיין יום כיפור אויפֿן

מיין אויפֿן... יום כיפור... כל גרדי... נעילה...

על השחיטה

ביי כ"ק מרן מהר"א זי"ע אין בעלזא איז דער שוחט פאר די כפרות געווען, רבי וואווע שוחט [הרה"ח רבי חיים זאב באב"ד ז"ל]. אין ארץ ישראל אין די יאהרן תש"י, תשי"א איז דער "שוחט" פון די כפרות עיוכ"פ געווען הרה"ח ר' וואלף מוטצען ז"ל פון קטמון. און שפעטער נאכדעם וואס ר' וואלף האט זיך אוועק געצויגן פון קטמון, און זיך באזעצט אין צענטער פון ירושלים האט מרן זי"ע גענומען דעם שוחט הרה"ח ר' יחיאל יעקב ליכטנשטיין ז"ל, וואס האט געוואוינט בשכונת "קטמון"!!! [מרן זי"ע האט מקפיד געווען בגודל זהירותו, צו נעמען דעם "שוחט

דמתא" און קטמון האט פאר מרן זי"ע געהייסן מתא]. ביי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א זענען די שוחטים געווען: הרה"ח רבי שמואל יעקב אברהם ז"ל (דער שווער פון ר' יצחק לאנדא ז"ל, און להבלחט"א ר' מרדכי וועבער הי"ו). הגה"ח ר' חיים יוסף וואלדמאן ז"ל, הרה"ח ר' פישל זוסמאן ז"ל, הרה"צ ר' אלימלך שיף, האדמו"ר מליזענסק זצ"ל, ולהבלחט"א הרה"ח ר' יעקב מארבאך שליט"א, און היינט איז דער שוחט הרה"ח ר' משה יוסף ווייס שליט"א.

[אגב דערציילט דער משב"ק הרה"ח ר' מרדכי וועבער שליט"א, אז זיין שווער הרה"ח ר' שמואל יעקב אברהם ז"ל איז געווען דער ערשטער שוחט פאר די כפרות ביי כ"ק מרן מהר"א זי"ע אין ירושלים. אין תל אביב איז דער שוחט געווען א גערער חסיד, און ווען מרן זי"ע איז געקומען פון ירושלים קיין תל אביב, האט ער נישט מסכים געווען צו ברענגען עופות פון ירושלים, ער האט פעסט געהאלטן, אז מ'דארף נעמען דווקא דעם שוחט פון תל אביב].

על כיסוי הדם בעפר

הרה"ח ר' אברהם יצחק ליכטנשטיין ז"ל דער זוהן פון הרה"ח ר' יחיאל יעקב ליכטנשטיין ז"ל דער שוחט פון די כפרות ביי מרן זי"ע אין קטמון האט דערציילט אזוי: זיין פאטער ר' יחיאל יעקב, האט

פערל ווערטער יוהב"פ

אלעס פאר דיר באשעפער...

זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים... למענך אלוקים חיים [תפילה שמו"ע]

דער הייליגער בארדיטשעווער רב זי"ע האט כסדר מלמד זכות זיין אויף כלל ישראל. ער פלעגט זאגן "רבנו של עולם, פארוואס דארף כלל ישראל פרנסה און אלעס גוט'ס, אלעס נאר כדי אויפצוהאדעווען עהרליכע אידישע דורות, צו קענען זיי שיקן לערנען, מענע צו זיין דעם הייליגן שבת, קענען געבן צדקה, און קענען מקיים זיין אלע דינע הייליגע מצוות, אויב אזוי אוודאי זאלסטו זיי העלפן". מיט דעם האט הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב צוק"ל געטייטשט: מיר בעהטן "זכרנו לחיים", פארוואס "למענך אלוקים חיים" ווייל אלעס דארף מען נאר פאר דינעט וועגן, צו טוען מצוות ומעשים טובים.

מ'האט נאר דעם איינעם טאג

כי ביום הזה יכפר עליכם (אחרי טז:ל)
"כי ביום הזה". ווען מ'טראכט אז מ'האט נאר דעם איינעם טאג יום כיפור, און דער טאג גייט שוין באלד אדורך, און מ'נוצט אויס דעם טאג ווי ס'דארף צו זיין, דעמאלט איז דער באשעפער מוחל אויף אלע זינד. (ייטב פנים)

זיך נישט פארלאזן אויף יום כיפור אליין

כי ביום הזה יכפר עליכם (אחרי טז:ל)
"ביום הזה יכפר עליכם"—ס'איז טאקע ריכטיג אז דער עצם טאג פון יום הכיפור איז מכפר, פונדעסטוועגן, "לכפר עליכם מכל חטאתיכם"—דארף מען ארבעטן אויף זיך, און תשובה טוען אז די זינד זאל פארגעבן ווערן און זיך נישט פארלאזן בלויז אז דער יום כיפור טאג איז מכפר. (הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק זצ"ל)

לויט דיין זאגן איז דיין פארגעבונג

ויאמר ה' סלחתי כדברך (במדבר כד:כ)
דאס ווארט 'כדברך' מיינט, לויט דאס זאגן פון א מענטש, לויט וויפיהל ער בעהט פון באשעפער, אויב טוהט ער תשובה פון טיעפן הארץ אזוי ווי מ'דארף, דעמאלט איז דאס פארגעבונג פונעם באשעפער אויך בשלימות, און זיינע זינד ווערן אויך אויסגעמעקט אינגאנצן. דאס איז פשט וואס דער באשעפער זאגט: "סלחתי כדברך", לויט דיין זאגן און דיין איבערבעהטן אויף די זינד, אזוי וועט זיין מיין פארגעבונג. (תפארת שלמה)

זיך געוואלט אוועקציעהן פון קטמון צו אן אנדערע געגענד פון ירושלים, האט ער געשיקט פרעגן, אויב מרן זי"ע וועט אים ווייטער נוצן אלס 'שוחט', אויך ווען ער וואוינט נישט אין קטמון? האט מרן זי"ע געענטפערט, אז ער וועט נוצן נאר דעם 'שוחט' וואס וואוינט אויפ'ן ארט אין קטמון. הערנ'דיג דאס איז ר' יחיאל יעקב געבליבן ווייטער וואוינען אין קטמון, און זיך נישט אוועק געצויגן.

אויך דערציילט ר' אברהם יצחק ז"ל, אז אין שנת תשי"ז נאכדעם וואס זיין טאטער ר' יחיאל יעקב האט גע'שחט'ן די כפרה פונעם קינד, כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, האט אים מרן זי"ע געזאגט: "בערניו, זאג מיט מיר די ברכה", און מרן זי"ע האט געמאכט צוזאמען מיט מרן שליט"א די ברכה "על כיסוי הדם בעפר", בשם ומלכות און געהייסן דאס קינד מאכן כיסוי הדם. אויך דערציילט ער אז נאכ'ן שחט'ן די כפרות, האט מרן זי"ע געהייסן פאר'ן גבאי הרה"ח ר' שלום פויגל ז"ל ער זאל באצאהלן פאר זיין טאטער, דער שוחט, שחיטה געלט וואס ס'קומט אים, אבער זיין פאטער האט בשום אופן נישט געוואלט נעמען באצאהלט, מרן זי"ע איז אבער געשטאנען דערויף אז ער זאל יא נעמען באצאהלט וואס ס'קומט אים. דערנאך האט מרן זי"ע אויסגעשטרעקט זיינע ביידע הייליגע הענט, און אים געוואונטשן מיט אסאך ברכות. נאכ'ן שחט'ן די כפרות, זיי צורעכט מאכן און קאכן, האט מען געגעסן דאס פלייש ביי די סעודה ערב יום כיפור און ביי די סעודה פון "המבדיל טיש".

מאוצרות הצדיקים

מנהג בפרוה

די תפילה פאר כפרות, א לימוד זכות...
אם יש עליו מלאך מליץ אחד מיני אלף להגיד לאדם ישרו... [מתוך התפלה קודם כפרות].

אייגענטליך וואס באדייט דאס ווארט 'ישרו', ס'וואלט געדארפט שטיין 'ללמד זכות'. נאר ס'קען זיין אז אפילו רשעים וואס האבן געזינדיגט, איז אבער זייער הארץ פוהל מיט חרטה געפיהלן, און אפילו ווען ער ווערט אריינגעכאפט אינעם נעץ פונעם יצר הרע וואס רעדט אים איין צו זינדיגן, מיינט ער נישט צו דערצערענען חלילה דעם באשעפער, נאר דער יצר הרע מיט זיינע כוונות שטיק ווייזט אים אין יענער

««««

מיין יום כיפור אויף

מיין אויף... יום כיפור... כל מידי... נעילה...

• פערל ווערטער יוהב'ס

• פאר'ן כבוד פון באשעפער

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם (אחרי טז:ל)

צווישן 'יכפר'—א לשון כפרה, און 'לטהר'—א לשון טהרה, איז דא א חילוק. 'כפרה' איז א לשון אפוישן, וואס נעמט נישט אוועק די שמוץ אינגאנצן, 'טהרה', נעמט יא אוועק די גאנצע טומאה. "כי ביום הזה יכפר עליכם"—אפילו די תשובה איז נישט גאנץ, נאר מירא, קענט איר ווערן אפגעווישט פון די עבירות, אבער כדי ס'זאל זיין א גאנצע טהרה, "לפני ה' תטהרו"—איז נאר פאר'ן כבוד פון באשעפער, טוען תשובה מאהבה. (ילקוט דברי חכמים' בשם 'מנחת עני')

• יום כיפור דער כח פונעם גאנצן יאהר

לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה. (ויקרא טז:לד)

יום הכיפורים איז מכפר אויפ'ן גאנצן יאהר, און זיכער האט דער טאג א כח פונעם גאנצן יאהר. דאס ווארט "הכפרים" (355) (אזוי ווי ס'שטייט אין די תורה, אהרן די ו') באטרעפט "שנה" (355). (מדרש פנחס)

• ער טוהט שטענדיג מוחל זיין

כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון.

צום הייליגן רוזשינער זי"ע איז אריינגעקומען א איד ערב יום הקדוש און געוויינט. אזוי ווי ער איז א גרויסער חוטא, און פיהל מאהל נאכ'ן תשובה טוען האט ער זיך ווידער פארזינדיגט, פארט ער אז דער רבש"ע וועט שוין נישט וועלן מער פון אים הערן. האט אים דער צדיק בארוהאגט: "זארג נישט מיין פריינד, ווען דער הייליגער באשעפער וואלט געהאט די מידה, וואלט געדארפט שטיין 'כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון', מיר זאגן אבער סלחן ומחלן, וואס באדייט אז ער טוהט שטענדיג מוחל זיין און פארגעבן, א ראי' פון די גמרא (בבא מציעא לג') 'דובץ ולא רבצן וכו'', און מעקט אפ אונזערע זינד בקביעות, א יעדעס יאהר פון דאסניי..." (עזרי מעם ה')

• ס'איז פאר'ן גאנצן פאלק

ונסלח לכל עדת בני ישראל... כי לכל העם בשגגה. (במדבר טו:כז)

וויבאלד ס'איז פאר דעם גאנצן פאלק, איז דאך דאס געווען בשגגה, ווייל יעדער טראכט אז די גאנצע וועלט טוהט אזוי. וק"ל. (ישמח משה)

ערקלעהרט אז ווער ס'פסק'נט אויף א כשר'ן עוף אז ס'איז טריפה, איז דאס אן עבירה שבין אדם לחבירו, ער האט דאך שאדן געמאכט זיין חבר'ס געלט, און יום כיפור איז נישט מכפר דערויף. אבער ווען מ'פסק'נט אויף א טריפה'נעם עוף אז ס'איז כשר, דעמאלט איז דאס פון די עבירות שבין אדם למקום, וואס יום הכיפורים איז דערויף מכפר. "פונדעסטוועגן" האט ער זיי בארואיגט, "זארגט איך נישט, איך האב אלעס גע'פסק'נט לויט די הלכה."

• פון וואנעט וועט איד נעמען הינער אויף כפרות.

דער בארדיטשובער רב, הרה"ק רבי לוי יצחק איז אמאהל תשעה באב געגאנגען זאמלען געלט פאר א וויכטיגע צדקה צוועק, און צו זיין גרויס וואונדער זעהט ער ווי ס'זיצן א חברה יונגען 'פורקי עול' און עסן ליידער הינער פלייש אינעם פאסט טאג. רופט ער זיך אהן צו זיי: "אויב איר עסט יעצט אויף די הינער, פון וואנעט וועט איר נעמען ערב יום כיפור הינער אויף כפרות?"... די הייליגע ווערטער וואס זענען ארויס פון זיין ריינע הארץ, זענען אריין אין זייער הארץ, און זיי האבן תשובה געטוען אויף זייערע מעשים.

• איבער א יאהר וועט זיין צוויי לידיגע ביכלעך

דער הייליגער רבי ר' אלימלך פון ליזענסק זי"ע האט געשיקט איינער פון זיינע תלמידים אין א דערפל, וואו ער האט געדארפט צוקוקן ווי א געוויסער איד שלאגט כפרות און בשעת מעשה זיך לערנען די כוונת הכפרות. ערשטוינט ביז גאר, האט דער חסיד געטראפן דעם איש פשוט מאד וואס וועט אים לערנען גרויסע מדרגות. מיט אמונת צדיקים האט ער צוגעקוקט אן אינטערסאנטע געשעהעניש, ווי דער איד נעמט ארויס א ביכעלע און הייבט אן ליינען אויפן קול אלע צרות וואס ער האט געליטן דורכאויס דעם פארגאנגענעם

רגע אז די זינד אז גאר מותר, און צומאהל פארבט ער דאס אים גאר אלס א מצוה, און דאס איז פשט 'אם יש מלאך' וכו' 'להגיד לאדם ישור', דער מלאך זאל אויף אים עדות זאגן זיין ישור, וואס ער האט געטראכט בשעת די עבירה, און דורכדען אויך יחננו ויאמר וגו'. (הרה"ק ר"מ מפרימשלאן, פנים מאירים בשם קב ונקי)

• וואס זאגט דער האן ווען מען שלאגט כפרות

אמאהל ערב יום כיפור האט הרה"ק רבי מאיר'ל פרימישלאנער זי"ע געזאגט בדרך צחות פאר א דארפסמאן וואס האט געמיינט אז מיט שלאגן כפרות אליין וועט אים דער באשעפער מוחל זיין אויף אלע זיינע עבירות, ער האט אים אזוי געזאגט: איך וועל דיר דערציילן וואס דיין האן זאגט יעצט ווען די שלאגסט מיט אים כפרות, "אני הגבר",—איך האן, (ווי באקאנט ווערט א "האן" אנגערופן "גבר" אזוי ווי די משנה זאגט "קרא הגבר", דער האן האט געקרייט). "ראה עני",—כ'האט געזעהן אן ארימאן מיט ווייניג פארשטאנד, "בשבת עברתו",—מיט א ביטל עברות, "אותי נהג וילך",—מיך האן פיהרט ער ארום זיין קאפ, "חשך ולא אור",—פארטאגס ווען ס'איז טונקל און נישט ליכטיג, אבער "אך בי ישיב",—אויב מיינט ער נאר מיט מיר וועט ער תשובה טוען, דאס מיינט אז אויסער כפרה שלאגן טוהט ער גארנישט עפעס אנדערש צו פאררעכטן זיינע מעשים, דעמאלט, "הפך ידו כל היום",—קען ער אזוי דרייען דעם האן ארום דעם קאפ א גאנצען טאג און דאס וועט אים גאר ווייניג העלפן. (מרגיאת דברי מאיר איכה ג' - אוצר המועדים)

• טעם לכיסוי הדרם

דער טעם פארוואס מ'איז מהדר מקיים צו זיין די מצוה פון צודעקן דאס בלוט ביי די כפרות, איז כדי צו פארמעהרן מיט זכותים און מצות פאר'ן הייליגן טאג.

• ג'מלנים, ביישנים, ר'חמנים

א רמז אויף דעם וואס מיר נעמען א האן אויף כפרות, ווייל א האן רופט מען "גבר", און די ראשי תיבות פון "גבר" איז ג'מלנים, ביישנים, ר'חמנים מרמז צו זיין אז מ'זאל זיך מתקן זיין אין די דריי מידות. (אוצר המועדים)

• "אלעס גע'פסק'נט לויט'ן דין..."

ערב יום הקדוש זענען געקומען הונדערטער שאלות פון די כפרות צום פראנקפורטער רב, הגה"ק רבי אביש'ל זצ"ל, אויף אלעס האט דער רב גע'פסק'נט אז ס'איז כשר. ווען די דיינים האבן זיך געוואונדערט דערויף, האט רבי אביש'ל זיי

««««

בִּינֵי יוֹם כִּיפּוּר אוֹצֵר

בִּינֵי אוֹצֵר... יוֹם כִּיפּוּר... כָּל מִדְרֵי... נִשְׁלָה... הַמְבַרֵּל מִיֶּשׁ...

♦ כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים...

תְּלִילָה בְּקֹדֶשׁ

מנהג רבוה"ק איז געווען צו זאגן ערב יוהכ"פ איידער מ'איז געגאנגען צו כל נדרי "דברי מוסר" פאר די נשים צדקניות און זיי ערוועקן צו תשובה ומעשים טובים, זיך צו פארבעסערן און ספעציעל אכטונג געבן אין עניני צניעות...

הרה"ח רבי בעריש אורטנער ז"ל אין ספר "דבר חן" שילדערט די דברי התעוררות וואס מרן מהרי"ד זי"ע האט געזאגט פאר די בנות ישראל הכשרות, אין די 'גרויסע שטוב' וואס האט געמאכט א שטארקן איינדרוק און נישט געווארן פארגעסן. [די מענער וואס האבן זיך דארט פארזאמלט האט מרן זי"ע פארשיקט און זיי געזאגט, "איר גייט אין שוהל אריין אצינד זאג איך נאר פאר די פרויען]. דאס וויינען און קלאגן פון די פרויען פון די דברי התעוררות האבן געהאט אן אפקלאנג אויף ווייט. ס'האט פשוט צוריסן הערצער און אפילו א הארץ פון שטיין איז צוגאגאנגען פון די דברי מוסר וואס האבן אריינגעדרינגן טיעף אין יעדנס ביינער און זיי אויפגעציטערט, ס'האט יעדן ארומגענומען א פארכט און א שרעק פונעם יום הדין.

אין שנת תרפ"ז האט מרן זי"ע צווישן זיינע דברי מוסר אויך געזאגט פאר די פרויען וואס האבן זיך פארזאמלט אין די 'גרויסע שטוב', "מ'זאל נישט ליינען וואס מ'דארף נישט ליינען, מ'זאל נישט קוקן ווי מ'דארף נישט קוקן.... און מ'זאל זיך דערווייטערן פון די 'מאדעס'.

אן אנדער יאהר האט מרן זי"ע געזאגט פאר די פרויען אזוי: איר זאלט וויסן אז די גאנצע הנהגת הבית איז געוואנדן אין די פרויען, און איך זאג אייך צי בנאמנות, אז אויב איר וועט זיך אויפפיהרן, ווי מ'דארף און גיין אין גלייכן וועג, וועלן אייערע קינדער נישט זיין יתומים און איר וועט נישט זיין חלילה קיין אלמנות..." (מועדי קדשין עמוד תעז-תעז)

דער בילגוריא רב זי"ע שרייבט: אז ווען דער טאטע ז"ל [מרן מהרי"ד זי"ע] האט געענדיגט זאגן דברי מוסר ביי זיך אין צימער פאר די קינדער און אייניקלעך איז ער דערנאך געגאנגען אין די גרויסע שטוב און דארט האט ער נאר געוואונטשן פאר די פרויען מיט די ברכות פון "בני חיי ומזוני. מיט אלע בעלזער פירושים. [צומאהל פלעגט מרן זי"ע זיי אויך זאגן דברי מוסר, אבער אין די לעצטע יאהרן ווען מרן זי"ע איז געווען שוואך האט ער זיי נאר געוואונטשן מיט די ברכות].

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו, [תפילת יוהכ"פ] ווען דער מענטש איז עובר ח"ו אויף אן עבירה, ווערט פון די עבירה באשאפן א שלעכטער מלאך. דער מלאך שטייט איבער'ן קאפ פונעם מענטש, און פארשטעלט אים ער זאל נישט קענען זעהן דעם ריכטיגן וועג און וועלכ'ן צו גיין. דאס איז פשט אין די גמרא (ברכות יז): "ומי מעבך שאור שבעיסה", — דאס וואס דער שלעכטער מלאך פארשטעלט דעם מענטש די אויגן, ער זאל נישט זעהן דעם ריכטיגן וועג, דאס איז דער "שאור שבעיסה". דאס איז פשט אין פסוק: "כי ביום הזה יכפר עליכם", — דער יום כיפור'דיגער טאג איז מכפר אויף דעם, וואס איז "עליכם", — יום כיפור איז מבטל דעם מלאך רע, וואס שטייט איבער אייך, און פארשטעלט אייך צו זעהן דעם ריכטיגן וועג, און דעמאלט וועט איר אייך מטהר זיין פון אייער זינד. איר וועט קענען זעהן דעם ריכטיג'ן וועג, אין וועלכ'ן איר דארפט גיין "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", — איר וועט קענען תשובה טוען און זיך צוריק דערנענטערן צום באשעפער.

(כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע)

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו, [תפילת יוהכ"פ] ווען א איד זינדיגט ח"ו, חוץ פון די עצם עבירה, דארף מען אויך תשובה טוען אויף די 'צייט' וואס מ'האט געטוען די עבירה, ווייל אין די צייט וואלט מען געקענט טוען מצוות און מעשים טובים, אזויווי דער עלטער זיידע ז"ל [מרן מהר"י זי"ע] פלעגט זאגן אז דאס שטייט אין פסוק (תהלים קטזא): "ובימי אקרא", — איך רוף צוריק די טעג וואס איך האב נישט אויסגענוצט ווי ס'דארף צו זיין. דערפאר האט אונז דער באשעפער געגעבן דעם גרויסן טאג פון יום כיפור, וואס דער טאג האט א כח צו פארעכטן די טעג וואס מ'האט נישט אויסגענוצט. אזויווי ס'שטייט אין פסוק (שם קלטז): "ימים יצרו ולו אחד בהם", און רש"י זאגט אז דאס גייט ארויף אויף יום כיפור, דאס איז א רמז אז אויב מ'נוצט אויס דעם טאג אזויווי ס'דארף צו זיין, קען מען פארעכטן אלע טעג פונעם גאנצע יאהר. און דאס איז אויך מרומז דא אין פסוק: "כי ביום הזה יכפר עליכם... לפני ה' תטהרו", אזויווי ביים באשעפער איז נישט קיין חילוק צווישן דעם 'עבר' און דעם 'עתיד', אזוי אויך קען מען אין דעם טאג פארעכטן אפילו דעם 'עבר' וואס איז שוין אריבער געגאנגען.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - דברי כיבושין פאר כל נדרי תשל"ו)

שש ועירה דם הפר בדם השעיר לתוך המזרק שבו דם השעיר. [עבודת כהן גדול

ביוהכ"פ]

כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע, האט ערקלעהרט דעם מאמר הפייטן אינעם סדר העבודה פון יוה"כ "שש ועירה דם הפר לתוך המזרק שבו דם השעיר", וואס מ'דארף פארשטיין, ווייל וואס איז דער ענין פון 'שש', [=ער האט זיך געפרייט] ביי די עבודה דייקא? האט מרן זי"ע גענטפערט: דער כהן גדול האט זיך געמאכט א חשבון הנפש, אז די כפרה פון כלל ישראל איז געוואנדן אין אים, און ער אליין האט געשפיהרט אז ער אליין האט נאכנישט מתקן געווען וואס ער דארף מתקן זיין, איז וויאזוי וועט ער זוכה זיין אז זיין עבודה וועט באווייליגט ווערן, און ער האט געהאט דערפון זייער א צעבראכן הארץ, ביז ער האט געפונען א עצה אז ער וועט זיין תשובה כולל זיין מיט תשובת הרבים, און אינעם זכות דרבים, וועט זיין תשובה און עבודה פאר זיין תיקון הנפש אויך באווייליגט ווערן. דער פר איז געווען צוליעב כפרת כהן גדול וביתו, און דער שעיר צוליעב כפרת כל ישראל, האט די תורה געהייסן אויסמישן דעם דם הפר מיט'ן דם השעיר, מרמז צו זיין אז דער כהן גדול דארף זיך כולל זיין און פאראייניגן זיין אייגענע תשובה מיט תשובת כלל ישראל, און דאס האט געגעבן פאר'ן כהן גדול א געוואלדיגע חיזוק און א שמחה. און דאס באטאנט דער פייטן, ווען דער כהן גדול האט געטוען די עבודה האט ער געפונען פאר זיך א התחזקות און ער האט זיך געפרייט מיט דעם ווען ער האט אויסגעמישט דעם דם הפר, וואס באצייכנט זיין אייגענע תשובה, מיט די בלוט פונעם דם השעיר, וואס באצייכנט די תשובה פון כלל ישראל. עכתד"ק".

(ספר "יוחי יוסף" מ'פאפא זצוק"ל פ' שמיני)

מיין יום כיפור אויפער

מיין אויפער... יום כיפור... כל נדרי... נשילה... המבדיל פיש...

• די כל נדרי דרשה

נוהגין שהרב שבעירו או הזקן וחשוב שבציבור אומר קודם התחלת הש"ץ כל נדרי

דברי כבושים... (מטה אפרים סי' תרי"ט)

איינס פון די טעמים פארוואס מ'זאגט דעמאלט דברי כבושים קען זיין, ווייל אין אזא הייליגע נאכט ווערט דער מענטש ווי שטום, דאס הארץ ווערט אים ווי א שטיין און ער קען זיך נישט עפענען דאס מויל, און נישט הייבן דעם קאפ צוליב די גרויסע מורא פונעם יום הדין הגדול והנורא, און צוליעב די גרויסע בושה וואס נעמט אים דעמאלט ארום, מאכנ'דיג זיך א חשבון הנפש וויאזוי דאס יאהר איז אים אדורך. דערפאר פעהלט אויס אז איינער זאל מערער זיין דעם ציבור, אזוי ווי דער בעל תפלה וואס זאגט הויך און דער גאנצער עולם זאגט אים נאך.

חז"ל (יומא פו). זאגן: ס'איז פארהאן "ד' חילוקי כפרה", און איינס פון זיי איז, אז זיין תשובה העלפט נישט ווילאנג ער לעבט, נאר בצירוף פונעם יום המיתה. אבער דער באשעפער וויל דאך אז א איד זאל תשובה טוען בגוף ובנפש, איז וויאזוי קען א מענטש תשובה טוען אויף די דאזיגע חטאים בגוף? האט דער טאטע ז"ל [כ"ק מרן מהר"י זי"ע] געזאגט אויף דעם, אז דאס וואס חז"ל זאגן אז אויף חילול השם העלפט נישט קיין תשובה ביים לעבן, דאס איז נאר אויב מ'טוהט תשובה דורך תעניתים וכדו', אהן תפילה, אבער אויב די תשובה איז צוזאמען מיט תפילות ותחנונים פאר'ן באשעפער, דעמאלט, "אין לך דבר העומד בפני התפלה". ווייל דעמאלט ווערט דאס ווי די איבריגע מענטשליכע געברויכן, וואס מ'איז דערויף מתפלל צום באשעפער און ער ענטפערט. דאס קען זיין די כוונה אין די גמרא (שם): "היכי דמי חילול השם? אמר. רב: כגון אנא... ולא יחיבנא דמי לאלתר... והני מילי באתרא דלא תבעי, אבל באתרא ותבעי לית לך בה", "תבעי", איז א לשון תפילות פון לשון "אם תבעיון בעירי", זאגט די גמרא: "הני מילי באתרא דלא תבעי", — ער טוהט בלויז תשובה און לייגט נישט צו קיין תפילות דערצו, "אבל באתרא דתבעי", — אויב מ'איז מתפלל אינאיינס מיט די תשובה, דעמאלט "אין לך דבר שעומד בפני התפלה". (כ"ק מרן מהר"ד מבעלזא זי"ע)

ווייל ס'איז זייער גרויס די באליונג פון א שמחה של מצוה, אבער וויבאלד יום כיפור קען מען נישט באשטימען א סעודה ווייל מ'דארף צו פאסטן, זענען מיר אנגעזאגט געווארן צו באשטימען א סעודה אלץ שמחה של מצוה אין ערב יום כיפור.

נאך א טעם: מיר עסן ערב יום כיפור ווייל מיר ווילן דערמיט ווייזן אז מיר טוען אנדערש פון די צדוקים וואס זיי פאסטן ערב יום כיפור אויך, ווייל דער פסוק איז נישט געגעבן געווארן צו דרשנ'ן נאר פאר חז"ל, און די חכמים האבן דעם פסוק פון "ועניתם" גע'דרשנט אז מ'זאל עסן און טרינקן.

• עסן ערב יום כיפור איז מסוגל אויף דפואות

דורך דאס עסן וואס מיר עסן ערב יום כיפור וואס איז אן הכנה אז מיר זאלן האבן כח צו קענען פאסטן יום כיפור וועט דער באשעפער אפטוען אלע קרענק פון אונז, אז אלע אידישע קראנקע זאלן געזונט ווערן, ארמז דערויף קען זיין אין פסוק שטייט (שמות כג:כה) **"וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך"**, — דער באשעפער וועט בענטשן דיין ברויט מיט דיין וואסער, און ער וועט אפטוען דיין קרענק פון צווישן דיר, ווייל דאס ווארט "מקרבך" באטערפט דאס זעלבע ווי "יום כיפור", אז דורכ'ן עסן פון ערב יום כיפור וועלן אלע אידישע קראנקע געזונט ווערן, אמן. (עשרת ישועה,

בד"ה בפי' ועבדתם)

• מ'איז מתקן אלע עסן און טרינקן פון א גאנץ יאָהר

ס'שטייט אין כתבי האר"ז אז יעדן טאג פון די עשרת ימי תשובה איז מען מתקן עפעס פון א גאנץ יאהר, ערב יום כיפור איז מען מתקן וואס מ'האט פוגם געווען דורכ'ן עסן און טרינקן פון א גאנץ יאהר, און אין יום כיפור איז מען מתקן אלעס וואס מ'האט פוגם געווען א גאנץ יאר דורכדעם וואס מ'האט נישט געגעסן. (כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע)

די גמרא (ברכות ח): זאגט: **"כל האוכל ושותה בתשעה, מעלה עליו הכתוב"**, — דער פסוק איז מעלה

יאהר, ווען אינצווישן די שורות פרעגט ער כסדר 'על מה עשה ה' ככה?' דערנאך נעמט ער ארויס א צווייטן ביכעלע ווי ער האט פארשריבן זיינע עבירות און צווישן איין קרעכטץ און צווייטן פאָרט ער צוזאם זיינע צרות קעגן זיינע עבירות און ער מאכט א סך הכל אז דער חשבון שטימט... מיטאמאהל כאפט ער אהן ביידע ביכלעך, און וויינט זיך אויס ביים גענאדיגן אב הרחמן, דער הייליגער באשעפער, אז איבער א יאהר אין פריידן וועט ער א"ה האבן צוויי לידיגע ביכלעך (נישט קיין עבירות און נישט קיין צרות) און מאכט מיט זיי 'ה חליפת' און ווארפט זיי ביידע ארויס פון פענסטער. ווען מיר ליינען די ביכעלע פון צרות דארפן מיר אויך ליינען די אנדערע ביכעלע און זיך פארנעמען אז מיר הייבן אן מיט צוויי לידיגע ביכלעך וואס וועלן בלייבן לידיג ותחל שנה וברכותיה.

מאוצרות הצדיקים

• מציחה אבילה •

"ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב", (ויקרא כג:לב)

רב חייא בר רב מדפתי האט געלערנט: ס'שטייט אין די תורה (ויקרא כג:לב) **"ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב"**, — און איר זאלט פייניגן אייער קערפער אין די נאכט פון דעם ניינטן טאג אין חודש, פרעגט די גמרא **"וכי בתשעה הם מתעניין"**, — צו פייניגט מען זיך אינעם ניינטן טאג אין חודש תשרי, די נאכט פון דעם ניינטן טאג, **"הלא בעשירי מתעניין"**, — מ'פאסט דאך נאר אין דעם צענטן טאג אין חודש תשרי. ענטפערט די גמרא **"אלא לומר לך"**, — אז דער פסוק קומט אונז זאגן אז **"כל האוכל ושותה בתשעה, מעלה עליו הכתוב"** רעכענט אים די תורה גלייך **"כאלו מתענה תשיעי ועשירי"**, — ווי ער וואלט געפאסט צוויי טעג אין דעם ניינטן און אינעם צעהנטן טאג. (ברכות ח: פסחים סה: יומא פא:)

דער טעם: קען זיין איז אזוי, אז דאס עסן אינעם ניינטן טאג איז אזוי שטארק חשוב אז ס'ווערט גערעכנט פונקט ווי ער וואלט געפאסט, וויבאלד ערב יום כיפור עסט מען אסאך און מארגן אין יום כיפור פאסט מען, איז זיין ליידן שטערקער, דערפאר ווערט דאס גערעכנט ווי ער וואלט ווען געפאסט צוויי טעג.

נאך א טעם: ווייל אין אנדערע ימים טובים באשטימען מיר א סעודה אלץ א שמחת של מצוה,

»»»»

מיין יום כיפור אויפֿר

מיין אויפֿר... יום כיפור... פֿל מדי... נעילה...

♦ דער גרויסע 'יום טוב' פון יום כיפור

די גמרא (ראש השנה לב): זאגט: אז די מלאכים האבן געפרעגט פון באשעפער, פארוואס זאגן די אידן נישט קיין 'הלל' און ראש השנה און יום כיפור, האט זיי דער באשעפער געענטפערט: "וויאזוי קען מען זאגן 'הלל' ווען דער באשעפער זיצט אויפֿן כסא דין און ס'איז אפן פאר אים די ספרי החיים און ספרי המתים?". מ'זעהט פון די גמרא א געוואלדיגע זאך, אז כאטש פון אויבן-דארף א איד זיך ארום דרייען אין די טעג מיט א צובראכענע הארץ און מיט גרויס פחד און ציטער: "ס'איז עפעס א קלייניקייט? מ'שטייט דאך פאר א משפט פאר'ן מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא! א פחד! אבער ווען מ'טראכט אריין אביסל טיעפער, זעהט מען אז אדרבה ואדרבה, אז מ'דארף זיין בשמחה, ווייל די טעג פון ראש השנה און יום כיפור זענען ימים טובים אזויאוי אלע אנדערע ימים טובים. אזויאוי מיר זאגן: "לפני מי אתם מטהרים, ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים" (משנה יומא ח:ט), דער גאנצע יום הדין פון ראש השנה און יום כיפור איז א געוואלדיגע מתנה און א חסד פון אונזער טאטע אין הימל וואס האט רחמנות אויף זיינע באליבטע קינדער. אזויאוי ס'שטייט אין 'ספר החינוך' (מצוה שיא), אז דער באשעפער מיט זיין גרויס גוטסקייט האט באשטימט איין טאג אין יאהר וואס ער משפט אונזערע זינד כדי זיי זאלן זיך נישט פארמעהרן צופיהל, און ווען מיר טוען תשובה איז דער באשעפער אונז מוחל יעדער יאהר פונדאסניי. דאס איז דער טעם פארוואס די מלאכים אין הימל פרעגן פארוואס מיר זאגן נישט קיין 'הלל' אין די טעג פון ראש השנה און יום כיפור, ווייל פונקט אזויאוי מיר זאגן הלל פסח שבועות און סוכות אויף די נסים ונפלאות וואס דער באשעפער האט געטוען מיט אונז, אזוי דארפן מיר זאגן הלל אין די הייליגע טעג וואס דער באשעפער מאכט מיט אונז אסאך א גרעסערע נס, ער גיט אונז די געלעגנהייט זיך צו דערנעהנטערן צו אים, און ער נעמט אהן אונזערע תשובה. און דערפאר וואונדערן זיך די מלאכים פארוואס מיר זאגן נישט קיין הלל? און אויף דעם ענטפערט זיי דער באשעפער, אז כאטש מ'וואלט טאקע געדארפט זאגן הלל ווייל ס'איז פרייליכע טעג, אבער דאס איז באהאלטן אינעווייניג, און מיר דארפן זיך רעכענען מיט וואס ס'זעהט אויס פון אינדרויסן, און פון אויבן-אויף זעהט מען אז ס'איז פארקטיגע טאג, און מ'איז דערשראקן פונעם גרויסן משפט, ממילא קען מען נישט זאגן קיין הלל.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - כוללות קוויטל' ערב יח"פ תשסז)

מיט א פולע האנט מיט געלט וואס ער האט צוטיילט צווישן די ארימעלייט וואס האבן דארט געקליבן נדבות, און רבי דוד האט דערציילט אז ער טיילט דאס געלט בשליחות כ"ק מרן מהר"א זי"ע. דערנאך איז רבי דוד צוגעגאנגען און מתפלל געווען ביי די ציונים פון רבוה"ק וואס ליגן דארט באהאלטן, און ווארשיינליך אויך בשליחות פון מרן מהר"א זי"ע.

♦ צדקה אין די קערות איז מבטל די דינים

אמאהל האבן די גבאים אין די שטאט מעזיבז געוואלט מבטל זיין דעם מנהג פון זיצן מיט שישלען ערב יום הקדוש, און זאמלען געלט, ווייל דער גערודער

איז מבטל די כוונות פון די מתפללים. ווען דער בעש"ט האט דאס געהערט האט ער דאס נישט צוגעלאזט, און ער האט זיי דערציילט, אז איין יאהר האבן זיך די קליפות צוזאם גענומען און נישט צוגעלאזט אז די תפילות פון אידישע קינדער זאלן ארויפגיין, און וויבאלד מ'האט אנגעהויבן צו קלאפן מיט די מטבעות אין די שישלען האבן יענע קולות פארטריבן די קליפות. און זיי זענען בטל געווארן...

♦ צוגעגרייט צוויי עופות פאר כפרות

ביי כ"ק מרן מהר"א זי"ע האט מען צוגעגרייט צוויי לעבעדיגע עופות פאר כפרות, כדי נאך אן עוף זאל זיין גרייט אויב ס'זאל זיך מאכן א שאלה אויף איינע פון די עופות [למעשה פלעגט המשב"ק רבי יצחק לאנדא ז"ל דערציילן אז ס'האט קיינמאהל נישט פאסירט א שאלה אויפֿן עוף מיט וואס מרן זי"ע האט געמאכט מנהג 'כפרות'] דערנאך האט מרן זי"ע געהייסן מ'זאל דעם צווייטן עוף אוועקגעבן פאר ארימעלייט, צוזאמען מיט א סומע געלט וואס מרן זי"ע האט דעמאלט מפריש געווען פאר צדקה, און במשך'ן טאג האט זיך מרן זי"ע אינטערעסירט אויב מ'האט שוין אוועק געגעבן דעם אנדערן עוף און די צדקה פאר די ארימעלייט.

<<<<

אויף אים אז "כאלו מתענה תשיעי ועשירי", ווייל דורכדעם עסן פון ערב יום כיפור איז מען מעלה אלע עסן'ס און טרינקן פון א גאנץ יאהר דערפאר איז דאס גלייך ווי מ'וואלט ווען געפאסט צוויי טעג. (בית אהרן)

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

קברי צדיקים

תלפיות בקדוש

מנהג ישראל זיך משתטח זיין אויף קברי צדיקים ערב יום הקדוש. און מרבה זיין מיט געבן צדקה פאר ארימעלייט, יעדער איינער לויט זיין מעגליכקייט.

♦ געמאכט א שליח צום ציון הק'.

במשך פון די יאהרן פלעגט כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ארויף גיין צום ציון פון כ"ק מרן מהר"א זי"ע אין די עשרת ימי תשובה. (ערב יום כיפור איז מרן שליט"א נישט געגאנגען אויפֿן בית החיים ווייל דער טאג איז ווי א יום טוב). און ווען מרן שליט"א האט נישט געקענט אליין גיין האט ער ממנה געווען א ספעציעלער שליח וואס זאל פוקד זיין דעם הייליגן ציון אין זיין שליחות במשך די ימי נוראים. [אין אייע פון די יאהרן האט מרן זי"ע געבעהטן פונעם שליח ער זאל אים מזכיר זיין אז ער און אלע אידישע קינדער זאלן קענען גרינג פאסטן, און אז די תפילות זאלן אהנגענומען ווערן לרחמים ולרצון לפני אדון כל, צווישן אלע תפילות פון כלל ישראל און אז אלע אידישע קינדער זאלן זוכה זיין צו א גמר חתימה טובה.

♦ געמאכט א שליח צו טיילן צדקה.

הרה"ח רבי יאשע בעלזער [שטייכל] ז"ל האט דערציילט אמאהל האט ער געזעהן החסיד רבי דוד געצליס ז"ל קומט אין בית החיים ערב יום כיפור

♦ יום כיפור איז נאך גרעסער ווי עולם הבא

הרה"ק מקארלין זי"ע האט געזאגט: יום הכיפורים איז מעין עולם הבא, ווייל ס'האט נישט קיין אכילה ושתיה, און ס'איז נאך אפילו שטארקער פון דעם, ווייל ס'האט אויך די תשובה וואס מיר טוען. (בית אהרן, סוכות)

מיין יום כיפור אויפער

מיין אויפער... יום כיפור... כל מדי... נעילה...

♦ פערל ווערטער יוה"ב ♦

♦ טוען תשובה נאך פאר יום כיפור ♦

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם (אחרי טז:ל)

אינעם פסוק איז מ'רומז אז מ'דארף טוען תשובה שלימה נאך פאר דער יום כיפור קומט אריין. "כי ביום הזה יכפר עליכם", דער באשעפער איז מכפר אין דעם טאג, אבער איר זענט "לפני ה' ד.מ. נאך פאר דער וואס דער באשעפער איז מטהר און מכפר קומט אריין, "תטהרו", זאלט איר טוען תשובה און זיך מטהר זיין. (כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא ז"ע)

♦ מ'זאל נישט שטערן פון צו זאגן 'סלחתי' ♦

דוד שואג בקול יתן קול דברו סלחתי [תפילת ליל יום הכיפורים].

דער באשעפער שרייט אויף די מסטינינים זיי זאלן אים נישט מעכב זיין פון צו זאגן 'סלחתי'. "דוד שואג בקול",—דער באשעפער שרייט כביכול מיט זיין קול, אויף די מסטינינים און מקטריגים זיי זאלן נישט שטערן און מעכב זיין, דעם באשעפער פון צו זאגן 'סלחתי' פאר אידישע קינדער. (כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא ז"ע)

♦ אויף די קעפ פון די שונאים ♦

ועל חטאים שאנו חייבים עליהם חטאת [תפילת יום הכיפורים].

כ"ק מרן מהר"ש ז"ע ווען ער האט געזאגט "ועל חטאים שאנו חייבים" האט ער געמאכט א שטיקל הפסק און דערנאך געזאגט "עליהם חטאת". מרן ז"ע האט ערקלעהרט דעם טעם. ווייל אויב ס'איז ח'ו גזר געווארן א גזירה און דער משחית באקומט ח'ו רשות אויסצופיהרן דעם גזר דין, קען מען נישט צוריק ציעהן דעם גזר דין, ביז דער משחית באקומט נישט אן אויפטויש אויסצופיהרן דעם גזר דין. דעריבער האט מרן ז"ע מדקדק געווען און געזאגט "ועל חטאים שאנו חייבים", אויב ס'איז ח'ו אויף אונז גזר געווארן דער גזר דין, בעהטן מיר "עליהם חטאת", די חטאים און שטראפן זאלן אריבערגיין פון אונז אויף די קעפ פון אנזערע שונאים. לויט דעם איז מדויק דאס לשון: "ותשובה ותפילה מעבירין את רוע הגזירה, ס'שטייט נישט 'מבטלין', מ'פיהרט אריבער די גזירה פון די אידן אויפ'ן קאפ פון די שונאי ישראל. (קונטרס ירח האיתנים)

♦ אליין מקדש זיין ♦

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם (אחרי טז:ל)

טרינקען איז ביי אים אן 'עינוי', אז זיין עסן איז אויף אן אופן כאילו ער האט געפאסט, דעמאלט ווערט דאס אים גערעכנט "כאילו התענה תשיעי ועשירי".

♦ דער תכלית פון פאסטן יום כיפור ♦

דער תכלית פון פאסטן יום כיפור איז אז די פעטנס און בלוט וואס ווערן ווייניגער אינעם מענטש דורכ'ן פאסטן, דאס איז אנשטאט א קרבן וואס מ'איז מקריב פאר'ן באשעפער, דערפאר דאס פעטנס און בלוט וואס ווערט פארמעהרט דורכ'ן נישט עסן בקדושה ובטהרה, אדער ח'ו פון אן עסן וואס איז נישט כשר, אזא פעטנס און בלוט האבן בכלל נישט קיין חשיבות ווייל דאס

פעטנס און די בלוט זענען אויך נפגם געווארן, דערפאר האט דער באשעפער אונז באפוילן אז מיר זאלן עסן און טרינקן ערב יום כיפור, כדי אז דאס עסן זאל זיין אזא עסן וואס איז א מצוה, וואס מ'עסט מיט א קדושה, און די פעטנס און בלוט וואס ווערן פארמעהרט פון אזא עסן איז פאסיג צו א קרבן פאר'ן באשעפער. קומט אויס לויט דעם, אז דאס פאסטן פון יום כיפור האט נאר דעמאלט דעם חשיבות ווייל מ'האט ערב יום כיפור געגעסן בקדושה ובטהרה, דערפאר ווערט דאס עסן פון ערב יום כיפור גערעכנט ווי גלייך מ'וואלט געפאסט דעם ניינטן מיט'ן צעהנטן טאג, ווייל נאר צוליבע דאס עסן פון ערב יום כיפור האט דאס פאסטן פון יום כיפור א חשיבות. (ויגד יעקב ליוכ"פ אות א' בשם מרן מהר"ש מבעלזא ז"ע)

♦ איך ווייס ווער דער פיש איז... ♦

אין איינע פון די יאהרן ווען מרן מהרי"ד ז"ע האט געוואוינט אין ראצפערד בשעת די ערשטע וועלט קריג, האט זיך געמאכט אז אין עשרת ימי תשובה איז נישט געווען צו באקומען קיין פיש אין די גאנצע געגנט. און מרן מהרי"ד ז"ע האט געהאט דערפון גרויס צער און בפרט אז ערב יום כיפור וועט נישט זיין קיין פיש (זעה טור או"ח סימן תרד, ווי ער ברענגט א מעשה פון א שניידער וואס האט געקויפט ערב יום כיפור א פיש

מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

♦ מציצה אבילה ♦

תלפיות בקול

ערב יום הכיפורים אינדערפרי האבן רבוה"ק געפיהרט א טיש און געגעסן א סעודה לכבוד היום. דער מנהג איז צו גיין מיט בגדי שבת צו די סעודה, און מ'צינד אהן פינף לעכט. סדר המאכלים: מ'מאכט אן המוציא אויף צוויי קאליכעגע חלות. מ'טינקט איין די חלה אין האניג. ס'איז א מצוה צו עסן פיש ביי די סעודה. ביי די יאהר עסט מען קרעפלעך געפעהלט מיט פלייש. מ'עסט אויך הינדל פלייש מיט וואס מ'האט מקיים געווען מנהג כפרות. מ'עסט מייערן צימעס און עפל צימעס.

♦ מ'איז מתקן דאס עסן און טרינקען פון א גאנץ יאהר ♦

"כל האוכל ושותה בתשעה, מעלה עליו הכתוב כאלו מתענה תשיעי ועשירי". (יומא פא: ס'שטייט אין די כתבי האריז"ל אז יעדער טאג פון די עשרת ימי תשובה איז מתקן א געוויסע זאך אויפ'ן גאנצן יאהר. און ערב יום הכיפורים איז מתקן וואס מ'האט פוגם געווען מיט'ן עסן און טרינקען פון א גאנץ יאהר. און יום הכיפורים איז מתקן וואס מ'האט פוגם געווען א גאנץ יאהר וואס מ'האט נישט געגעסן. [ווען מ'האט געדארפט עסן]. (כ"ק מרן מהר"ש ז"ע)

♦ דאס עסן דארף זיין אן עינוי ♦

כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע האט געוואוינט נאך זיין חתונה עטליכע יאהר אין טשערנאביל, נעבן זיין גרויסע זיידע הרה"ק רבי אהרן פון טשערנאביל זי"ע. איין יאהר ערב יום כיפור האט אים רבי אהרן טשערנאביל'ער צוגערופן און געזאגט מיט א ליעבשאפט: "בער'ניו, מ'זאגט אויף דיר אז דו קענסט לערנען, וואס איז דער פשט פונעם מאמר חז"ל (יומא פא: "כל האוכל ושותה בתשיעי, כאילו התענה תשיעי ועשירי"? האט מרן מהרי"ד ז"ע גארנישט געענטפערט, ווייל ער האט געטראכט אז אויב ער פרעגט אים, מסתמא האט ער עפעס א תירוץ אויף דעם. און רבי אהרן טשערנאביל'ער האט אים געזאגט אז דער פשט איז אזוי: "כל האוכל ושותה בתשיעי כאילו התענה",—איינער וואס דאס עסן און

מיין יום כיפור אויפער

מיין אויפער... יום כיפור... כל מדי... נעילה...

• פערל ווערטער יוהב'פ

אמת טאקע, "כי ביום הזה יכפר", דער באשעפער זאגט אז ער וועט שוין זארגן אז די קדושת היום זאל פארגעבן די זינד, ווייל עיצומו של יום מכפר, אבער "עליכם" אויף איין זעלבסט, "לטהר אתכם מכל חטאתכם" ליגט פארט א פליכט זיך מקדש און מטהר זיין. ('בית אברהם' - סלאנים)

• אוועק גענומען דעם 'ראש'

אתה הבדלת אנוש מראש, ותכירהו לעמוד לפניך... [תפילת נעילה].

"רבש"ע! האט דער סניגורן של ישראל, דער הייליגער בארדיטשובער זי"ע זיך אמאהל אויסגע'טענה'ט מיטן כל יכול: "דו האסט פונעם מענטש דעם 'ראש' אוועק גענומען; די פיהלצאליגע פלאגענישן און טרדות הפרנסה, ביז זיין קאפ איז אים שוין נישט אויף די פליצעס, איז ווי קענסטו דערנאך פארלאנגען פון אים 'תכירהו לעמוד לפניך', אז ער זאל זיך שטעלן פאר דיר דאווענן מיט ישוב הדעת...?"

• אהבת חנם אנשטאט שנאת חנם

אתה נותן יד לפושעים... [תפילת נעילה]

דער "אהבת ישראל" פון וויזשניץ זצ"ל איז געווען באוואוסט מיט זיין זעלטענער אהבת ישראל, ער האט יעדן אויפגענומען בסבר פנים יפות, א שומר תורה ומצוות און א פורק עול מיט'ן זעלבן שמיכל. "איך וועל ענדערש אפגעבן א דין וחשבון אויף יענער וועלט אויף 'אהבת חנם', ווי איידער אויף 'שנאת חנם', פלעגט ער זאגן. איין טאג איז אריינגעקומען צו אים א איד, וועלכער איז נישט געווען באוואוסט אלס א שומר תורה ומצוות. דער רבי האט אים אויפגענומען הארציג און ווארעם, און אים אפילו געדרוקט די האנט מיט א פריינטליכן שלום עליכם. שטייט א חסיד און וואונדערט זיך און פרעגט: "וויאזוי געבט דער רבי די האנט פאר אזא פושע?" האט אים דער רבי געענטפערט: "די קושיא איז אויפ'ן הייליגן באשעפער, נישט אויף מיר. פון אים האב איך זיך געלערנט אזוי צו פיהרן: ביי דער תפילה פון 'נעילה' זאגן מיר דאך, 'אתה נותן יד לפושעים'..."

• די מלאכים רעדן גוטס אויף אידן

ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון: [תפילת יום כיפור]
פארוואס דארפן די מלאכים ציטערן, האבן זיי

פוסטער חלום, איז זי שנעל געגאנגען מקיים זיין איר פאטער'ס פארלאנג. און אזוי ווי אין איר וואוינארט איז נישטא צו באקומען קיין פיש, איז זי ספעציעל געפאהרן צו די שטאט מישקאלץ, און דארט האט זי געקויפט א גרויס'ן פיש און דאס געברענגט פאר מרן זי"ע. מרן מהרי"ד זי"ע האט זיך טאקע זייער געפרייט מיט'ן פיש, און געהייסן מ'זאל א טייל פונעם פיש קאכן אויף שבת און א טייל אויף ערב יום כיפור צו די סעודה, און מרן זי"ע האט אויך געזאגט: "די חסידים וועלן נאך זאגן אז ס'איז א מופת..." ביי די סעודה ווען מרן זי"ע האט געגעסן פון די פיש, האט ער געגעבן א זאג: "איד ווייס ווער דער פיש איז..." און מער גארנישט געזאגט.

• "האסט געלייזט פיש?"

הרה"ח ר' מרדכי וועבער שליט"א משב"ק ביי מרן מהר"א זי"ע דערציילט: איין יאהר ערב יום כיפור, ס'איז שוין געווען זייער שפעט, און מרן זי"ע איז שוין געגאנגען דאווענען מנחה, האט מרן זי"ע געהייסן מ'זאל אים רופן, און ווען ר' מרדכי איז צוגעגאנגען פרעגט אים מרן זי"ע: "האסט געלייזט פיש?" (ר' מרדכי האט געהאט א פיש געשעפט) האט ער געענטפערט,

»»»»

חפצי הקודש

סידור כל בו "ליקוטי צבי"

דער סידור כל בו "ליקוטי צבי" פון וועלכער מרן מהרי"ד זי"ע האט געזאגט א ספעציעלע תפילה פאר מנחה פון יום כיפור, און היינט דאווענט כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א דערפון די תפילה פאר מנחה ערב יום כיפור. דער סידור האט באלאנגט צו הרה"ח ר' ברוך בארד ז"ל, באקאנט אין בעלזא אלס "ר' ברוך יאריטשובער". ר' ברוך איז געווען פון די גרויסע חסידים, און ער איז אויך געווען בעל תפילה ביים מרן מהרי"ד זי"ע. ווי מיר ווייסן האט מרן מהרי"ד זי"ע אז ביי די ערשטע וועלטס קריג, געוואנדערט קיין אונגארן, וואו ס'איז נישט געווען קיין מלחמה. אין יענע תקופה האט ר' ברוך נישט געקענט פאהרן פון זיין היימסטאט אין גאליציע קיין אונגארן, צו ווייל בצל הקודש. נאר ביים ענדע פון די מלחמה, ווען מרן מהרי"ד זי"ע האט געוויילט אין מונקאטש, איז ר' ברוך געקומען צו פאהרן צו מרן זי"ע. ווען ער איז אריין אל הקודש פנימה, האט מרן זי"ע זיך זייער געפרייט מיטזיין קומען, און ער האט אפילו געקלאפט אויפ'ן טיש ארויסצווייזן זיין פרייד. ר' ברוך האט געהאט א סידור כל בו "ליקוטי צבי", און וויבאלד ער האט געוואוסט אז מרן זי"ע האט זייער ליעב דעם סידור האט ער דאס מיט געברענגט קיין מונקאטש און געגעבן פאר מרן זי"ע. יענעם יאהר פאר מנחה ערב יום כיפור, האט מרן זי"ע געזאגט פונעם סידור א ספעציעלע תפילה וואס ווערט דארט געברענגט צו זאגן פאר מנחה, און נאך יום כיפור האט מרן זי"ע צוריק געגעבן דעם סידור פאר ר' ברוך און אים באדאנקט. שפעטער איז דער סידור אריבער צו זיין זוהן הרה"ח ר' חיים משה בארד ז"ל און היינט ליגט דאס ביי זיין זוהן הרה"ח ר' אברהם בארד שליט"א פון חשובי אנ"ש אין לאנדאן. יעדעס יאהר, ווען ר' אברהם שליט"א קומט קיין ארץ ישראל אויף די הייליגע טעג, ברענגט ער מיט, דעם סידור פאר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, וואס דאווענט דערפון די תפילה פאר מנחה, אזויווי דער זיידע כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע האט געדאווענט דערין וויילנדיג אין מונקאטש. (ניצוצי אור)

דער בלאט פון וועלכע מרן מהרי"ד זי"ע האט געזאגט די תפילה פאר מנחה פון יום כיפור (בני דיי זייט זעהט מען דאס סטעמפל פון ר' ברוך בארד ז"ל)

מיין יום כיפור אוצר

מיין אוצר ... יום כיפור ... כל מדי ... נעילה...

♦ בערל ווערטער יוהב'פ

דען עבירות: נאר דער באשעפער וויל אז די מלאכים זאלן רעדן גוטס אויף די אידן, און זיי ווייסן אז דאס איז דער ווילן פון באשעפער, דערפאר ציטערן זיי, אויב זיי וועלן נישט אויספיהרן זייער שליחות פון רעדן גוט'ס, ווי ס'דארף צו זיין. (כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא ז"ע)

♦ מין במינו אינו בטל

שש ועירה דם הפר בדם השעיר לתוך המזרק שבו דם השעיר. [עבודת כהן גדול ביוהכ"פ]

אין די ערשטע תקופה נאך די הסתלקות פון כ"ק מרן מהר"ד מבעלזא ז"ע, איז כ"ק מרן מהר"א ז"ע, דער ממלא מקומו געווען זייער צעבראכן, און אמאהל איידער ער איז ארייגעקומען אין שוהל, האט ער זיך אויסגעדרוקט און געזאגט: ביים כהן גדול ביי די עבודה פון יוהכ"פ שטייט, "שש ועירה דם הפר בדם השעיר", וואס כאטש דער דם פונעם פר איז געווען אסאך מער ווי דער דם השעיר, ווערט דאס גערעכנט ווי ער האט געשפריצט פון ביידע, ווייל דאס ביסל בלוט פונעם שעיר ווערט נישט בטל. דער כהן גדול איז געווען פארזארגט פארוואס פון אלע יודן, האט מען אים אויסגעקליבן צו טוען די עבודה, כאטש ס'איז דא אזעלכע וואס זענען אין א גרעסערע מדריגה פון אים. אבער אזוי ווי פון די עבודת יוהכ"פ לערנען מיר אז "מין במינו לא בטל", (חולין צח): האט ער זיך בארוהאיגט, אז כאטש ס'איז דא גרעסערע און חשובער פון אים ווערט ער נישט בטל פאר זיי. דעריבער "שש ועירה", האט זיך דער כהן גדול געפרייט און זיך געטרייט דערמיט. (ספר "סימן טוב" - חר"ג מקפאוואר שליט"א)

♦ 'מיר זאלן קענען לערנען'...

אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה...
מיר בעהטן ביים באשעפער, "אבינו מלכנו כתבנו" שרייב אונז אריין "בספר" אז מיר זאלן קענען לערנען תורה, אבער צו דעם האבן מיר אויך שטארק נויטיג "פרנסה וכלכלה", פרנסה מיט אלע געברויכן. ווייל אנדערש וועלן מיר נישט קענען לערנען קיין תורה. (תפארת שלמה)

♦ 'אבער דו ביזט דאך אין סוף'...

אנו מלאי עון ואתה מלא רחמים'.

איין יאהר יום כיפור ביינאכט, בשעת'ן זאגן דעם פיוט 'אנו מלאי עון ואתה מלא רחמים', האט דער הייליגער רבי לוי יצחק פון בארדיטשוב זי"ע אויסגעשריגן מיט א התלהבות: "אנו מלאי עון",

פארביי געגאנגען און ס'איז שוין נישטא. "הדליקן את הנר",—מ'האט שוין געצינדן די יום כיפור לעכט, און מיר האבן נאכנישט געטוען תשובה שלימה. אזוי פלעגט מרן מהר"ש זי"ע זאגן כמעט יעדן ערב יום כיפור פאר 'כל נדרי', פאר'ן גאנצן קהל, מיט א שאגת הארי און שטארקע געוויין, ביז דער גאנצער עולם איז ערוועקט געווארן צו תשובה שלימה אזוי ווי מ'דארף... (מועדי קדשין עמ' תע"ח)

♦ "אם עווינינו ענו בנו",

אמאהל אין יום כיפור, איידער כ"ק מרן מהר"ש זי"ע איז צוגעגאנגען זאגן 'כל נדרי', האט ער זיך אויסגעדרייט און געבעהטן מ'זאל אים אויפזיכן און ברענגען דעם בראדער שניידער. מ'האט געזיכט און אים געטראפן זיצן אין א ווינקעל פון די שוהל צווישן די פשוט'ע מענטשן. ווען ער איז צוגעקומען נעהנטער, האט אים מרן זי"ע געפרעגט דער טייטש פונעם פסוק (ירמ' יד:ז): "אם עווינינו ענו בנו",—וואס מ'זאגט ביי תחנון יעדן שני וחמישי? דער שניידער האט נישט פארשטאנען פארוואס מרן זי"ע פרעגט פונקט אים, אזא פשוטער מענטש? האט ער געענטפערט מיט א תמימות, "צו ווייסט דען נישט דער רבי טייטש פון די ווערטער? דער טייטש איז דאך אזוי פשוט: 'אם עווינינו',—כאטש מיר האבן געזינדיגט און אונזערע זינד איז פיהל, 'ענו בנו',—זענען מיר פארט דינע קינדער. מרן זי"ע האט שטארק באוואונדערט דעם טייטש, און עטליכע מאהל איבערגע'חזר'ט: "הייליגער באשעפער כאטש מיר האבן קעגן דיר געזינדיגט בשוגג ובמזיד, זענען מיר פארט דינע קינדער". קיינער האט נישט פארשטאנען וואס מרן זי"ע האט געפונען אינעם טייטש, פון א פשוטער שניידער אן עם הארץ, ממליץ טוב צו זיין אויף כלל ישראל, און מ'האט אויך נישט פארשטאנען פון וואו מרן זי"ע האט זיך דערוואוסט פונעם בראדער שניידער, און זיין 'אייןפאכן' טייטש. (ספר 'יחיד בדור' - עמ' שז)

«««

«א!», און באלד דערנאך האט זיך מרן זי"ע געשטעלט דאווענען מנחה. (ס'איז מסתבר אז יענעם יאהר האט מרן זי"ע נישט אנגעיאגט צו קענען פיהרן א טיש און עסן פיש ערב יום כיפור, דעריבער האט מרן זי"ע געהאט אן ענין צו דערמאנען וועגן פיש, און זיך כולל זיין מיט'ן מנהג ישראל צו עסן פיש ערב יום כיפור.)

♦ געהאלפן קראנקע ערב יום כיפור...

כ"ק מרן מהר"א זי"ע האט דערציילט אז אמאהל ערב יום כיפור איז דער בעל "מעשה רוקח" אב"ד אמסטרדם, געקומען זייער שפעט אין בית המדרש. ס'איז געווען א גרויס וואונדער ביי יעדן, וואס האלט אויף דעם רב, אז ער איז נאכנישט דא? שפעטער האט מען זיך דערוואוסט אז ערב יום כיפור איז דער "מעשה רוקח" געגאנגען אין שפיטאל צו העלפן פטערן און זיך אפגעבן מיט די קראנקע, טראכטנ'דיג אז אין דעם טאג איז יעדער פארנומען מיט די מצוות היום און מיט'ן זיך גרייטן צום הייליג'ן טאג, וועט נישט זיין ווער ס'זאל באדינען די קראנקע און זיי אונטערהאלטן און העלפן.

אזוי האט דער "מעשה רוקח" געהאלפן אסאך קראנקע דעם גאנצן טאג, און ווען ער איז אהיים געקומען שפעט נאכמיטאג, האט ער זיך אראפגעלייגט אפרוען פון גרויס מדיקייט און שוואכקייט, און דערנאך האט ער שנעל געגעסן די סעודת המפסקת. דעריבער האט ער געשפעטיגט, און געקומען אין בית המדרש, ערשט נאכ'ן גאנצן קהל.

♦ מאצירות רבוה"ק מבעלזא

♦ יום הביפורים

♦ עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר ...

יעדעס יאהר, ביי די כל נדרי דרשה, פלעגט כ"ק מרן מהר"ש זי"ע דערמאנען: ס'שטייט אין די משנה (שבת לד.) "שלשה דברים צריך אדם לאמר ערב שבת עם חשיכה, עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר". און די זעלבע איז אויך ערב יום הכיפורים פארנאכט'ס דארף מען זאגן די דריי זאכן, ווייל יום הכיפורים ווערט גערופן "שבת שבתון". אצינד ווען די זון גייט שוין אונטער און ס'ווערט פינסטער אויף די וועלט, דארף יעדער מענטש זאגן די דריי זאכן: "עשרתם",—נאך אביסל גייען שוין פארביי די עשרת ימי תשובה. "ערבתם",—אויך ערב יום כיפור איז שוין

מיין יום כיפור אויפֿן

מיין אויפֿן... יום כיפור... כל נדרי... נעילה... המבדיל פֿישי

• פערל ווערטער יוה"ב •

מיר זענען פוהל מיט זינד, און ווי גרויס איז דען לוי יצחק אינגאנצן, וואס ער איז פוהל מיט זינד? אבער 'ואתה מלא רחמים', דו ביסט דאך 'אין סוף', קומט דאך אויס אז אויך דיין רחמים האט נישט קיין סוף און נישט קיין גבול!.

נו, און ער האט אנגעהויבן און געזאגט 'על דעת המקום', און דערנאך האט ער נאכאמאל געזאגט 'כל נדרי' דריי מאל. נאכ'ן דאווענען, ווען מרן זי"ע איז אהיים געגאנגען, האט ער געזאגט אז ס'שטייט אין די משנה (יומא א:ד), אז ערב יום כיפור פארנאכט האט מען געהיטן אויפ'ן כהן גדול און מ'האט אים נישט געלאזט עסן קיין סאך מאכלים, ווייל דאס קען צוברענגען אז ער זאל איינשלאפן, און דער כהן גדול האט געדארפט זיין אויף א גאנצע נאכט. דארף מען פארשטיין, דער כהן גדול איז דאך געווען דער הייליגסטע איד פון כלל ישראל, און מ'שטייט דא ערב יום כיפור פארנאכט, איין טאג פאר ער גייט אריין גיין אין 'קודש הקדשים', פארוואס האט מען געדארפט היטן אויפ'ן כהן גדול אז ער זאל נישט עסן צופיהל? נאר דער תירוצ' איז, אז אין אזא הויכע צייט איז דער כהן גדול געווען אינגאנצן אויסגעטוהן פון די וועלט, און אויב ער וואלט אנגעהויבן צו עסן וואלט ער געקענט אויפ'עסן אויך א גאנצע 'אקס' מיט די 'פאטקיוועס' [די פוס] אהן צו באמערקן בכלל וואס ער טוהט, דערפאר האט מען אים געדארפט היטן! און מרן זי"ע האט אויסגעפירט: "מען דארף מען דערמאנען..."

• מאוצרות רבוה"ק מבעלזא •

• תהלים חצות לילה •

• מנהג ותיקין צו זאגן גאנץ ספר תהלים יום כיפור ביינאכט •

דער של"ה הק' (מסכת יומא פרק נר מצוה אות כח) שרייבט: "דער מנהג אין אסאך גלילות ביי אידן, צו זאגן גאנץ ספר תהלים יום כיפור ביינאכט. און ס'איז א מנהג ותיקין. ווייל ס'איז נישטא גרעסער'ס פונעם ספר תהלים וואס אין זיך אלעס, ס'האט אסאך שבחים אויפ'ן באשעפער, ס'איז מעורר צו תשובה,

• געבעהטן ער זאל מער נישט זינדיגן •

כ"ק מרן מהר"י מבעלזא זי"ע האט דערציילט: איין יאהר ווען דער 'רבי' פון לובלין זי"ע האט געהאלטן די ספר תורה אין זיין האנט פאר "כל נדרי", האט ער מיט א צעבראכן הארץ געזאגט: "רבונו של עולם איך וויל תשובה טוען, אבער איך קען דיר נישט צוזאגן אז איך וועל מער נישט זינדיגן, דעריבער בעהש איך פון דיר, העלף מיר אז איך זאל מער נישט זינדיגן". האט מרן מהר"י זי"ע ערקלעהרט די כוונה פון די הייליגע רייד. ווייל דער רבי פון לובלין צוליבע זיין גרויס יראת חטא האט מורא געהאט צוצוזאגן אז ער וועט נישט זינדיגן, און נאך דערצו ווען ער האלט א ספר תורה אין זיין האנט, וואס דעמאלט וואלט דאס געווען ווי א 'שבועה בנקיטת חפץ', וואס איז זייער א הארבע זאך, און אויב זאל ער חלילה זינדיגן, דעמאלט, אויסער די עבירה זעלבסט, וואלט ער געווען עובר געווען אויך זיין שבועה. דעריבער האט ער מתפלל געווען צום און געבעהטן פון באשעפער ער זאל מער נישט זינדיגן.

• אמת'ע תשובה פון טיעפן הארץ •

והתודו את חטאתם [תפילת יום הכיפורים]

אין ספר "ויגד יעקב" (מאמר "קדושת היום" ליוה"כ"פ אות יח) שטייט א שיינעם משל וואס כ"ק מרן מהר"ד זי"ע האט געזאגט, וויאזוי די יודי פון יום כיפור דארף אויסזעהן. און מרן זי"ע האט דאס ערקלעהרט אזוי: א דארפסמאן איז אמאל געקומען אין א שטאט. און מיט וואונדער זיך אומגעקוקט אויף אלע שטאטישע מנהגים וואס זענען פאר אים פרעמד געווען. און אזוי דרייען זיך אין די גאסן זעהט ער ווי א מענטש גייט ארום, און קלאפט אויף א גרויסן פויק וואס ער האלט אין זיין האנט. וואונדערט זיך דער דארפסמאן, און פרעגט פון די מענטשן פארוואס און וואס דאס איז? ענטפערן זיי אים: ס'האט אויסגעבראכן א גרויסער פייער אין שטאט, און ס'איז א סכנה די שטאט זאל נישט פארברענט ווערן, קלאפט דער מענטש מיט'ן פויק און לאזט וויסן פאר אלע שטאט'ס לייט אז ס'ברענט אין שטאט. נאך א קורצע צייט זעהט דער דארפסמאן אז דאס פייער איז שוין פארלאשן, איז דאס אים זייער געפעלן נאכ'ן זיך אומקערן צוריק אהיים צו זיין דארף, און גייענדיג אין גאס זעהט ער ווי ס'פלאקערט א פייער, און פארברענט אלעס ארום, איז ער שנעל אהיים געלאפן, גענומען א פויק, און געלאפן צום פייער און גענומען קלאפן אויפ'ן פויק נאכאמאל און נאכאמאל, וועלנדיג פארלעשן דאס פייער, אבער צו זיין גרויסער בראך האט דאס פייער זיך

נישט דערשלאקן פון זיין נאכאנאנדיגע קלאפער, ביז דער גאנצער דארף איז פארוואנדלט געווארן אין איין פלאם פייער. פארביטערט פאהרט דער דארפסמאן צוריק אין שטאט, און פוהל מיט צארן שרייט ער אויף די שטאטסלייט וואס האבן אים אזוי פארפיהרט און פארנאכט. הערנדיגע זיינע רייד, לאכן זיי און זאגן אים: שוטה און טיפוש וואס דו ביזט, וואס האסטו געמיינט אז דער פויק לעשט דאס פייער? דאס קלאפן אויף די פויק איז א סימן פאר די שטאטסלייט אז זיי זאלן שנעל לויפן און גיסן וואסער צו פארלעשן דאס פייער. ווייל מיט בלויז קלאפן קען מען קיין פייער נישט לעשן! " די זעלבע זאך איז דא האט מרן זי"ע ערקלעהרט

דעם נמשל: ווען מיר זענען זיך מתוודה אויף אונזערע זינד, דארף מען וויסן אז די מטרה פון קלאפן אויפ'ן הארץ ווען מ'זאגט ווידיי איז צו ערוועקן דאס הארץ פונעם מענטש, אז ס'זאל זיך גיסן טייכן טרערן פון זיינע אויגן, און ער זאל חרטה האבן אויף זיינע זינד. און ווער ס'זאגט די ווידיי און קלאפט אויפ'ן הארץ, אבער דאס הארץ איז נישט דארט, און ער טוהט נישט באמת תשובה אויף זיינע זינד איז ער גלייך ווי יענער דארפסמאן וואס קלאפט און קלאפט אויפ'ן פויק, אבער דאס קלאפן העלפט גארנישט.

• פארוואס האט מען געדארפט היטן אויפ'ן כהן גדול אז ער זאל נישט עסן צופיהל? •

איין יאהר ווען כ"ק מרן מהר"ד זי"ע איז אריינגעקומען יום הקדוש ביינאכט צום דאווענען, האט ער פארגעסן צו זאגן 'על דעת המקום', און גלייך נאכ'ן 'דרשה' האט ער אנגעהויבן צו זאגן 'כל נדרי', אבער די גבאים האבן זיך נישט דערוואגט אים דאס צו דערמאנען. אביסל שפעטער ווען מרן זי"ע האט זיך דערמאנט, האט ער זיך געבייזערט און געשריגן: "נו,

בִּינֵי יוֹם כִּיפּוּר אוֹצֵר

בִּינֵי אוֹצֵר... יוֹם כִּיפּוּר... כָּל נִדְרֵי... נִעִילָה... הַמְבָרֵךְ מִיָּשׁ

«««

און אסאך פון די מזמורים זענען בקשות פאר סליחה ומחילה.

אין בעלזא האט די 'חזקה' פון זאגן תהלים יום כיפור ביינאכט נאך חצות, געהאט חסיד ר' הירש מיכל פניאס' (דער טאטע פון הרה"ח ר' משה אלעזר לעמבערגער ע"ה), וואס האט געהאט די חזקה בירושה פון זיין טאטע און זיידע. היינט האט די 'חזקה' דער דומ"צ הגאון רבי אלי' שמואל ווינד שליט"א. אגב דער משב"ק הרה"ח רבי יצחק לאנדא ז"ל, האט דערציילט אז איין יאהר איז מרן זי"ע געגאנגען זיך אפרוהען יום כיפור ביינאכט פאר חצות און געהייסן מ'זאל אים וועקן ביי חצות.

• יהי רצון נאך נאכ'ן זאגן גאנץ תהלים

אויך דערציילט הרה"ח רבי יצחק לאנדא ז"ל, אז איין יאהר האט מרן מהר"א זי"ע אריינגעהערט אין זיין צימער ווי דער ציבור המתפללים זאגן תהלים יום כיפור אינדערפרי, און אז זיי זאגן 'יהי רצון און שלשה עשרה מידות נאך יעדער ספר תהלים. איז מרן זי"ע געווארן אויפגעציטערט, און געזאגט: "אוי, אוי, זיי מוחל גיי זאג זיי אז זיי זאלן נישט זאגן דעם יהי רצון נאך נאכ'ן ענדיגן גאנץ ספר תהלים".

• די דינע און הייליגע לופט פון יום כיפור

איין יאהר יום כיפור, האבן די גבאים באמערקט אז מרן זי"ע דרייט זיך ארום אין זיין צימער און שעפט אריין אין זיך לופט איינמאהל און נאכאמאהל. ס'האט זיי מיט זארג געוואונדערט, "אפשר שפיהרט זיך מרן זי"ע נישט גוט, אפשר איז אים שווער צו אטעמען און ער שטרענגט זיך אהן צו כאפן לופט?" ווען מרן זי"ע האט באמערקט זייער וואונדער, האט ער זיי געזאגט: "היינט איז דאך יום כיפור, דער הייליגסטער טאג אין יאהר, און די ווערטער פון חז"ל זענען דאך באקאנט: אז די הייליגקייט פון טאג אליין איז מסוגל פאר א כפרה און פאר טהרה. קומט אויס אז אין דעם הייליגן טאג איז די לופט מער ריין ווי א גאנץ יאהר. נו, אזעלכע הייליגע לופט, וואס מ'טרעפט נישט א גאנץ יאהר, וויל איך אריין אטעמען..."

• די עבודה יום כיפור האט אים אויפגעלעבט...

דער טארנאפאלער רב זצ"ל האט דערציילט ווי אזוי ער איז נתקרב געווארן און געווארן א בעלזער חסיד: זיין שווער, פון די חשוב'ע בעלזער חסידים, און א רב אין א שטאט, האט אים געשיקט אויף ראש השנה קיין בעלזא און אים אנגעזאגט, אז באלד נאך ראש השנה זאל ער צוריק אהיימקומען, ווייל ער פלעגט ארויס העלפן זיין שווער מיט פארשידענע רבנישע אנגעלעגנהייטן און ער האט געענטפערט

אויף שאלות פאר די פולע מענטשן אין אזעלכע הייליגע טעג. נאך עטליכע יאהר פאהרן קיין בעלזא אויף ראש השנה, האט אים שוין געגלוסט צו בלייבן אויך ביז נאך יום כיפור. ער האט אבער געלעבט אין א שרעקליכע ארימקייט, און כמעט וואס ער האט נישט געגעסן, וואס דאס האט אים שטארק אפגעשוואכט. יום כיפור אינמיטן דאווענען, האט ער זיך אנגעהויבן שלעכט צו שפיהרן און ער איז געווארן פארחלש'ט. ווען מ'האט אים דערמינטערט, האט ער זיך געטראפן אינדרויסן פון די הייליגע שוהל, און ארום אים שטייען די דיינים און פסק'נן ווי אזוי אים צו געבן צו עסן. פלוצלינג האט ער געהערט די שטימע פון מרן מהר"י

זי"ע, וואס האט געהאלטן אינמיטן דעם סדר העבודה, וואס האט זיך ארויס געהערט פון די שוהל ווי א לייבן-געשריי... פון גרויס זיסקייט הערנ'דיג דעם רב'ס שטימע, האט דער טארנאפאלער רב געשפיהרט ווי ער באקומט א פרישע לעבן. ער האט זיך אויפגעשטעלט און צוריק אריין אין שוהל צווישן די מתפללים, און איז דארט געבליבן זיצן ביז ביינאכט, נישט פיהלנ'דיג מער קיין הונגער אדער שוואכקייט, ווי גלייך דער רב וואלט אין אים אריינגעלייגט א נייע נשמה.

• דער עבודה פון יום כיפור

ווען כ"ק מרן מהר"י זי"ע איז געווען אין די שטאט ראצפערט, בשעת דער ערשטע וועלט'ס מלחמה, האט ער זיך אויפגעהאלטן א לענגערע צייט, איידער ער האט אנגעהויבן צו זאגן דער 'סדר העבודה' ביי מוסף פון יום כיפור. שפעטער האט מרן זי"ע ערקלערט אזוי: "אין בעלזא, איידער איך האב אנגעהויבן צו דאווענען מוסף, האב איך זיך פארגעשטעלט פאר מיינע אויגן דער גאנצער בית המקדש און וויאזוי דער כהן גדול טוהט דער עבודה, און אזוי האב איך אויך געקענט זאגן דער עבודה; אבער דא האב איך דאס קודם נישט געקענט זעהן, און נאר נאך א שטיקל צייט ווען איך האב דאס שוין געזעהן, האב איך געקענט אנגעהויבן צו דאווענען".

מאוצרות הצדיקים

♦ יום הכיפורים ♦

♦ פארוואס זאגן מען "כל נדרי" יום הכיפורים

די גמרא (נדרים כג:) זאגט: אז דער וואס וויל אז זיינע נדרים פון דורכ'ן גאנצן יאהר זאל נישט שטיין, זאל זאגן אין ראש השנה: יעדע נדר וועלכע איך וועל מנדר זיין אין די צוקונפט, זאל שוין פון יעצט זיין בטל, און דאס איז א "מסירת מודעה", מ'לאזט באקאנט מאכן אויף די נדרים וועלכע וועלן זיין אין די צוקונפט, און ס'ניצט צו מבטל זיין יעדע נדר, וואס ווען בשעת ער מאכט דעם נדר פארגעסט ער פון די "מודעה" וועלכער ער האט שוין פון פאראויס איבערגעגעבן, און דער טעם דערצו, פארוואס ס'איז אזוי, ווייל מיר רעכענען זיך דערמיט, אז אויב דער מענטש וואס מאכט דעם נדר וואלט בשעת מעשה געדענקט, אז ער האט שוין אין אמת'ן פון פאראויס געלאזט וויסן אז ער וויל נישט נעמען אויף זיך גאר קיין נדרים, וואלט ער באלד אויפ'ן פלאץ חרטה געהאט, און זיך אפגעשייד פון צו זאגן דעם נדר, און דערפאר הייסט דער גאנצער נדר, אזוי ווי א טעות.

(אוצר המועדים)

כאטש די גמרא זאגט אז מ'זאל אנהייב יאהר מתיר נדר זיין, פונדעסטוועגן זענען מיר הערשט מתיר נדר אין יום הכיפורים, דער טעם דערפון איז ווייל יום הכיפורים ווערט אויך אנגערופן ראש השנה. נאך קען מען זאגן אז ווייל יום הכיפורים איז דא מער מענטשן אין שוהל ווייל אין יום כיפור טאהר מען נישט טוען קיין שום ארבעט אפילו נישט אנצוגרייטן קיין עסן, דערפאר דעמאלט איז די ריכטיגע צייט אז דער חזן זאל מוסר מודעה זיין אויף גאנץ קהל פון דעם יום הכיפורים ביז צום קומענדיגן יום הכיפורים אז אלע נדרים זאלן בטל ווערן. (תוס' נדרים כ"ג:)

♦ פארוואס מ'זאגט דריי מאהל כל נדרי

דער סדר פון זאגן "כל נדרי" איז אזוי: דער שליח ציבור הייבט אהן צו זאגן דאס ערשטע מאהל "כל נדרי" מיט א נידריגע שטימע און דער קהל זאגט מיט אויך מיט א נידריגע שטימע, דאס צווייטע מאהל אביסל העכער, דאס דריטע מאהל גאנץ הויך. דער טעם דערפון איז ווייל דעמאלט וועט זיך דאס דערהערן מיט א פארקט און שרעק, אויך ווייל

«««

בניין יום כיפור אוצר

בניין אוצר... יום כיפור... כל נדרי... נעילה... המבדיל מיש...

און טוהט תשובה נעמט אים דער באשעפער אהן, איז א ריכטיגע אפיקורס". (כ"ק מון אדמו"ר שליט"א - דברי כיבושין לפני כל נדרי תשנ"ד)

• "א צענטער צו כל נדרי" אין חברון

כ"ק האדמו"ר מראחמיסטריווקא ב"פ זצ"ל האט דערציילט: הרה"ק דער טאטע זצוק"ל איז געווען געוואוינט צו פאהרן קיין חברון מדי שנה בשנה אין די טעג פון חודש אלול, צו מתפלל זיין פאר די ימים הנוראים. ער איז געפאהרן מיט א חבורה פון עטליכע אידן. איך פלעג אויך מיטפאהרן מיט זיי. צווישן די מיטרייזנדע איז געווען הרה"ח ר' יצחק אייזיק אייזן ז"ל וואס ער איז געווען גוט באקאנט אין די געסלעך פון די שטאט חברון, ער האט אונז געוויזן דעם בית מדרש וואס ווערט אנגערופן בית מדרשו של אברהם אבינו. ביי איינע פון די נסיעות האט הרה"ח ר' יצחק אייזיק ז"ל דערציילט א מעשה וואס איז געווען אין חברון אין פריער'דיגע יאהרן. אמאהל ערב יום כיפור ווען מ'איז געגאנגען זאגן כל נדרי, איז נישט געווען אין בית מדרש נאר ניין אידן. ס'איז נישט געווען קיין צענטער צו משלים זיין צו מנין. די מתפללים זענען געווען זייער באזארגט אויב מ'וועט קענען דאווענען מיט מנין אינעם הייליגן טאג. זיי זענען ארויסגעגאנגען ברחובות העיר צו זעהן אפשר וועלן זיי קענען טרעפן א צענטער משלים צו זיין צו מנין. האבן זיי דעמאלט אנגעטראפן אן עלטערער איד וואס גייט אין וועג. זיי האבן אים געפרעגט צי ער קען קומען משלים זיין דעם מנין. האט דער זקן זיי געפרעגט

נעבן אים האט געציטערט. האט דער רבי ר' בער זי"ע געזאגט: "ביז דעמאלט האב איך נישט געוואוסט ווי שטארק מיין רבי ציטערט פונעם אימת הדין".

• יום כיפור איז מכפר אויך אויף די עבירות וואס ס'העלפט נישט קיין תשובה!

דער הייליגער "מאור עינים", הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל זי"ע ערקלעהרט די שיטה פון רבי אז יום כיפור איז מכפר אפילו פאר די וואס טוען נישט תשובה (יומא פה). לכאורה וויאזוי קען דאס זיין אז מ'זאל האבן א כפרה אהן תשובה צו טוען? נאר די כוונה פון רבי איז, אז יום כיפור צוזאמען מיט תשובה איז מכפר אפילו

אויף אזעלכע עבירות וואס ס'העלפט נישט אויף דעם קיין תשובה א גאנצע יאהר. האט געזאגט אויף דעם זיין זוהן הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, אז ווען זיין טאטע האט געזאגט די הייליגע ווערטער, האט מען גלייך אויסגערופן אויבן אין הימל: "הלכה כרבי נחום, הלכה כרבי נחום".

• ויאמר ה' סלחתי כדברך...

אמאהל יום כיפור נאך כל נדרי, האט דער הייליגער בארדיטשבער רב, דער "קדושת לוי" זי"ע, א קלאפ געטוען אין טיש, דער עולם איז שטיל געווארן, און ער רופט אויס: רבות! די חז"ל זאגן אונז, "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם"—זאג איך אייך טאקע, בשם אומרו, "ויאמר ה' סלחתי כדברך!"

• גלייבן אז דער באשעפער איז מוחל אונזערע עבירות

ביים טיש פון הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע איז אמאהל געזיצן א גרויסע בעל עבירה, אוו ער האט זיך שטארק צוקרעכצט אויף זיין נידריגע מצב אין אידישקייט, און ער האט געטראכט ביי זיך, אז די תשובה פון אזא גרויסער חוטא און פושע אזויווי ער איז, ווערט זיכער נישט אנגענומען אויבן אין הימל. פלוצלינג הערט ער ווי דער טשערנאבילער צדיק רופט זיך אהן: "ווער ס'גלייבט נישט אז ווען א איד קרעכצט

שטענדיג איז דאס דער לשון פון די חכמים אז מ'זאגט יעדער זאך איבער דריי מאהל.

נאך א טעם ווייל התרת נדרים איז אנקעגן דעם וואס ווען דער חכם איז מתיר דעם נדר זאגט ער דריי מאהל "מותר לך", אויך דערפאר שטייען דריי מענטשן ווען מען זאגט "כל נדרי" פאר'ן עמוד, דער שליח ציבור, און צוויי חשובע מענטשן, ווייל ס'זאל אויסזעהן ווי התרת נדרים וואס מ'דארף האבן דריי מענטשן. (מהרי"ל)

• פארוואס זאגט מען כל נדרי אויף ארמיש'ן שפראך

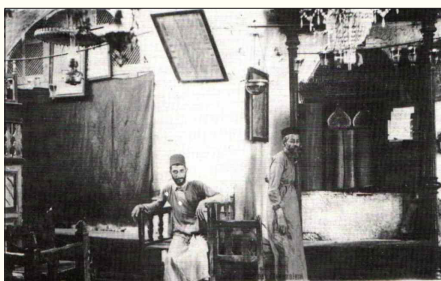
דער טעם פארוואס מ'זאגט "כל נדרי" אויף די אראמישן לשון, איז ווייל דאס האט מען מתקן געווען אין בבל, וואס דארט האט מען גערעדט אויף ארמיש, כדי יעדער זאל פארשטיין וואס מ'זאגט. הג"ה במהרא"ק

• א געוואלדיגער "כל נדרי"

ערב יום כיפור פארנאכט, דאס בית המדרש פון הרה"ק רבי משה לייב סאסובער זי"ע איז פוהל מיט מתפללים. די זון האלט שוין ביים אונטערגיין, אבער דער רבי איז נאך נישטא אין בית המדרש. שפעטער נאך "כל נדרי" איז דער רבי אנגעקומען און זיך פארענטפערט, אז קומענדיג אהער אין בית המדרש האט ער געהערט פון א שטוב ווי א קינד וויינט, און אריין קומענדיג דארט, זעהט ער ווי א קליין קינד ליגט אין א וויגעלע, וויינט יאמערליך אוועק, און קיינער געפונט זיך נישט אין שטוב. די מאמע איז געגאנגן צו "כל נדרי", און דאס קינד האט זי איבער געלאזט אליין. האט רבי משה לייב באשלאסן אליין צו בארוהיגן דאס קינד. און נאר נאך דעם וואס די מאמע איז אהיים געקומען פון "כל נדרי", האט ער געקענט גיין אין בית המדרש. יענער "כל נדרי" האט אויפגעשטורמט אין הימל א גרויסע רעש, און אלע אידן זענען געבענטשט געווארן מיט א זיס און גוט יאהר.

• דער 'אימת הדין' פונעם הייליגן בעל שם טוב זי"ע

דער הייליגער רוזשינער זי"ע האט אמאהל דערציילט: איין יאהר ערב יום כיפור, ווען דער הייליגער רבי ר' בער זי"ע איז געפאהרן צום בעל שם טוב הקדוש זי"ע, האט ער באמערקט ווי דער טלית פון זיין רבי, דער בעל שם טוב, גייט כמעט אראפאלן, איז ער צוגעגאנגען כדי דאס אויפצוהייבן. ווען ער איז געקומען נאנט, האט ער באמערקט ווי דער בעל שם טוב ציטערט פון גרויס פחד און שרעק, אזוי גרויס איז געווען זיין פחד אז אפילו דער טיש

צי מיט מיר האט עטץ מנין. האבן זיי געענטפערט אז יא. האט ער געענטפערט, אויב אזוי קום איך, און איך וועל דאווענען מיט אייך. דער זקן האט דארט געדאוונט אלע תפילות. די אידן זענען געווען בשמחה אז זיי האבן געטראפן א צענטער צו קענען דאווענען די תפילות פון יו"כ פ' מיט א מנין. קיינער פון די מתפללי בית הכנסת האבן

מיין יום כיפור אויפֿ

מיין אויפֿ... יום כיפור... אל גור... נעילה... המבדיל מיש...

נישט קיין שום רעכט פאר קיינעם פון די מקטריגים
דארט אריין-צו-גיין. (בארית המים)

• עפענען דאס הארץ צו תשובה

ס'איז זייער גלייך אז דער לעבעדיגער מענטש זאל יעצט אין די מינוטין ווען ס'שפארן זיך צו די טויערן פון הימל, גוט אריין טראכטן אין זיין הארץ אז דאס זאל זיך יעצט עפענען צו תשובה, ווייל אויב ס'וועט זיך יעצט נישט עפענען, ווען דעמאלט וועט זיך דאס הארץ יא עפענען צו תשובה? דערפאר דארף דער מענטש שטארק צוטערן מיט א צוטער און מורא און שרעק מכוון זיין ביי די תפלה "נעילה" מער פון אלע אנדערע תפלות פון א גאנץ יאהר וואס דאס וועט גורם זיין אז דער באשעפער וועט פארמאכן די טיהר אז די מקטריגים זאלן גארנישט קענען מקטרג זיין אויף דעם כלל ישראל, אזוי ווי ס'שטייט אין די הייליגע ספרים אז דאס ווארט "נעילה" זענען די אותיות פון נע"ל - י"ה, דער באשעפער מאכט א שלאס און פארשטאפט פאר די מקטריגים אז זיי זאלן נישט קענען מקטרג זיין אויפ'ן כלל ישראל. (באר משה)

• מעורר רחמים איידער מ'שפארט צו די טויערן אין הימל

ס'שטייט אין ספר סדר היום אז די תפלה פון "נעילה" איז א תפלה וואס מ'איז מוסיף אין דעם הייליגן טאג כדי מ'זאל מעורר רחמים זיין ווען מ'שפארט די טויערן אין הימל אז אונזערע אלע תפלות פון די הייליגע טעג זאל מען מקבל זיין לרחמים ולרצון מיט א ליעבשאפט און מ'זאל אונז מוחל זיין אונזערע עבירות. (סדר היום - ספר אוצר המועדים)

• מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

• תפילה נעילה

• אריינברענגען א גוי אין שוהל אינמיטן נעילה

אין בעלזא איז געווען דער מנהג, אז א גוי פלעגט אריינקומען אין שוהל יום כיפור פאר 'נעילה' און אנצינדן די לעכט. ווייל די לעכט וואס מ'האט אנגעצינדן ערב יום כיפור האבן זיך שוין געהאט פארלאשן במשך'ן טאג, און בשעת נעילה איז דאך שוין געווארן טונקל אינדרויסן. איינמאל האט די רעביצין מלכה ע"ה געפרעגט פון מרן מהר"ש זי"ע,

משה רבינו האט אנגעהויבן מתפלל צו זיין נאכדעם וואס עס איז אויף אים נגזר געווארן אז ער וועט נישט קענען אריין גיין קיין ארץ ישראל וואס איז געווען נאך די זיבן טעג פון אבילות פון מרים הנביאה וואס איז געווען ט"ז ניסן, און באלד בשעת מעריב האט ער אנגעהויבן מתפלל זיין דערויף, און די תפילות האבן זיך געענדיגט יום כיפור בשעת מנחה, דערפאר האט משה רבינו מתקן געווען די תפלה נעילה פון יום כיפור וועלכער איז געווען דאס פונף הונדערט פופצונטער תפילה, דערפאר האט משה רבינו געזאגט דאס לשון (ואתחנן אל ה' בעת ההוא) דייקא אין די צייט פון נעילה, ווייל די גמרא (ראש השנה יז:) זאגט: אז פאר א יחיד נאך יום כיפור ענטפערט מען נישט מער פון הימל, אבער דער באשעפער האט אים געזאגט "רב לך" אז די משה רבינו וואס דער רבנים דארף אנקומען צו דיר, האסטו א דין ווי א רבנים אז די קענסט אויך מתפלל אפילו נאך יום כיפור, נאר איך בעהט דין

זאגט דער באשעפער אז "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", מער בעהט נישט דאס. (דרשות התם סופר דף של"ד)

• פארוואס רופט מען די תפלה "נעילה"

די תפילה ווערט אנגערופן "נעילה" וועגן די צייט וואס מ'דארף צו דאווענען די תפלה. דער 'בית יוסף' ברענגט א מחלוקת פון ירושלמי צווישן רב און רבי יוחנן. רב זאגט אז "נעילה" מיינט מ'פארשפארט דעמאלט די טויערן פון הימל, דערפאר לויט די שיטה מעג מען ענדיגן דאווענען תפלה נעילה אפילו ביינאכט אויך. רבי יוחנן זאגט אז "נעילה" מיינט מ'פארשפארט צו די טויערן פונעם היכל, וואס די צייט דערפון איז געווען נאכדעם וואס מ'האט אנגעצינדן די מנורה נאכמיטאג, און לויט די שיטה מוז מען ענדיגן "נעילה" ווען ס'איז נאך טאג. (שו"ע או"ח סי' תרכ"ג ובמג"א שם)

• די צדיקים אליין מיט'ן באשעפער

פון הרה"ק רבי ר' צבי הירש הכהן מרימנוב זצ"ל שטייט א טעם ווייל דעמאלט איז די צייט וואס די צדיקים פונעם דור, שפארן זיך איין צוזאמען מיט'ן באשעפער אליין אין א באזונדערן היכל, וואס מ'גייט

נישט געוואוסט ווער איז דער דאזיגער אורח, זיי האבן זיך פארגעשטעלט אז ער איז עפעס א גאסט וואס איז דא צופעליג אנגעקומען. דער חזן בית הכנסת, וואס איז געווען אן איש חסיד, האט מוצאי יום הכיפורים געוואלט פארבעהטן דעם זקן ער זאל קומען איבערבייסן ביי אים אין שטוב. אבער באלד ווי מ'האט געענדיגט דאווענען מעריב איז דער זקן נעלם געווארן. מ'האט אים נישט געקענט געפינען. מ'האט אים גאר שטארק געזוכט און נישט געטראפן, און די אלע אידן פון ביהמ"ד זענען געווען אין גרויס צער אז מ'קען נישט דעם איד מוכב זיין. יענע נאכט איז דער זקן געקומען אין חלום צו חזן און אים געזאגט, אז ער איז געווען אברהם אבינו ע"ה. ער איז געקומען משלים זיין דעם מנין, ווייל ער האט געזעהן זייער גרויסע צער פון נישט וועלן דאווענען ביחידות. די אידן האבן זיך גאר שטארק געפרייט דאס צו הערן. (המעשה מובא בקיצור נמרץ בספר 'תפארת שלמה' פ' לך לך)

• מאוצרות הצדיקים

• תפילה נעילה

• משה רבינו האט מתקן געווען די תפלה נעילה

דער 'חתם סופר' ברענגט פון זיין רבי'ן הגאון הפלאה זצ"ל אז די פונף הונדערט פופצן תפילות וואס משה רבינו האט מתפלל געווען אז ער זאל קענען אריין גיין קיין ארץ ישראל, האט ער יעדן טאג בשעת ווען ער האט געדאווענט שחרית מנחה מעריב דערמאנט זיין בקשה, אז ער זאל זוכה זיין אריין צו גיין קיין ארץ ישראל. מאכט דער חתם סופר א חשבון אז

• דער שטן האט נישט קיין רשות מקטרג צו זיין

די גמרא (יומא כץ) זאגט: "שטן ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני",—דער שטן האט נישט קיין רשות צו מקטרג זיין אויף אידן יום כיפור. דער טעם דערפון האט געזאגט דער הייליגער אמורא רמי בר חמא, ווייל א יאהר (שנת החמה) האט 365 טעג, דאס ווארט 'השטן' באטרעפט נאר 364, ווייל איין טאג אין יאהר, דאס איז יום כיפור, האט דער שטן נישט קיין רשות צו מקטרג צו זיין אויף אידן.

מיין יום כיפור אויפֿ

מיין אויפֿ... יום כיפור... פל מדי... נעילה... המבדיל טיש...

«««

פארוואס זאל מען נישט צוגרייטן אין שוהל גרויסע לעכט וואס וועלן ברענגען א גאנצע טאג, פון ערב יום כיפור ביז מוצאי יום כיפור, און אזוי וועט מען נישט דארפן אריינברענגען א גוי אין שוהל אין אזא הייליגע צייט?! האט מרן זי"ע איר געענטפערט: "אדרבה, איך וויל אז א גוי זאל אריינקומען אין שוהל אין אזא הייליגע צייט, און ער וועט זעהן וויאזוי אידישע קינדער שטייען און פאסטן, און זיי גיסן זיך אויס דאס הארץ פאר'ן הייליגן באשעפער, און דעמאלט וועט ער אויך מלמד-זכות זיין אויף די אידן און זאגן: רבונו של עולם! מי כעמך ישראל! - צו דען קענען מיר מוותר זיין אויף אזא לימוד-זכות?!"

• נישט לאנג דאווענען אפילו א האלבע מינוט נאכ'ן זמן

מ'דערציילט אז הגה"צ רבי אברהם יעקב רוקח זצ"ל, דער הובניבער רב, האט אמאהל לאנג געדאוונט תפילת נעילה ביים עמוד אין זיין שטאט, און ער האט געענדגט דאס דאווענען שפעטער ווי ס'איז אנגענומען. ווען מרן מהר"ד זי"ע האט זיך דערפון דערוואוסט, איז ווען רבי אברהם יעקב איז געקומען חול המועד סוכות להסתופף בצל הקודש, הא אים מרן זי"ע געזאגט: "הובניבער רב, איר זאלט וויסן, אז מוצאי יום כיפור, נאך וואס אידישע קינדער האבן געפאסט א גאנצן טאג און געשטאנען און געדאוונט, דארף מען נישט מאריך זיין בתפילה אפילו נישט א האלבע מינוט נאכ'ן זמן. (מועדי קדשין עמוד תקפ"ב)

• מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

• די הייליגע שטריי

• די סגולה פון די יום כיפור שטריי

ווי באקאנט זענען רבוה"ק געשטאנען יום כיפור אויף (טריקענע) שטריי, וואס איז געווען אויסגעשפרייט אויף די פאדליגע פון די שוהל. אסאך וואונדערליכע מעשות ווערן דערציילט וועגן די געוואלדיגע סגולות פון דעם שטריי, אויף וואס רבוה"ק זענען געשטאנען ביים אפרעכטן זייער הייליגע עבודה אין דעם הייליגן טאג, אז חסידים האבן זיך געאיילט און געשטופט באלד נאך נעילה צו קענען כאפן פון די שטריי, וואס מ'האט געהאלטן פאר א שמירה און פאר א ברכה.

פון די שטריי פאר זיך, וואס ער האט באהאלטן אין א ספעציעל טיכל, צוזאמען מיט אנדערע שטריי וואס אלטע חסידים האבן מיטגעברענגט מיט זיך נאך פון בעלזא. מרן זי"ע האט אויך מקפיד געווען אז קיינער זאל זיך נישט דערוואגן צו כאפן פון די שטריי פאר אים, און ווי מרן זי"ע האט אמאהל אליין אויסגערופן בלשון קדשו: "איך בין נישט מוחל ווער ס'וועט כאפן פאר מיר".

• מאוצרות הצדיקים

• מינצאי יום הביפורים

• זאלסט האבן אלעם גוטס אויסגעבעהטן

די וועלט פיהרט זיך אז נאך יום כיפור וואונטשט איינער דעם צווייטן "זאלסט האבן אלעם גוטס אויסגעבעהטן". קען זיין דער טעם דערפון איז, ווייל ווער קען אויף זיך זאגן אז ער האט געדאוונט ווי ס'דארף צו זיין, אז ער האט אינזיג געהאט די ריכטיגע כוונות, דערפאר איז מען מרמז איינער דעם צווייטן, אז אפילו די תפלות זענען נישט געווען מיט די ריכטיגע כוונות, אבער ס'זאל זיין דעם ווילן פון באשעפער אז ער זאל דאס אויך אנעמען לרצון. (דברי יחזקאל)

• וואס מ'האט געבעהטן זאל זיין גוט פאר מיד.

נאך אן אופן קען מען זאגן א טעם דערויף, אז דער ענין איז אזוי: ס'שטייט אין חובת הלבבות (שער חשבון הנפש השמונה עשר) אז א חסיד האט מתפלל געווען צום באשעפער דערנאך האט ער געזאגט "רבונו של עולם" איך האב דאס און דאס געבעהטן ווייל לויט מיינע השגות ווי איך פארשטיי זענען די זאכן גוט פאר מיר, אבער די רבונו של עולם לויט דינע גרויסע חסידים וואס דו ווייסט דאך, וואס ס'איז גוט פאר מיר באמת, נאר דאס גיב מיר, סיי איך וויל דאס יא אדער איך וויל דאס נישט, דערפאר וואונטש מען איינעם דעם צווייטן אז "דו זאלסט האבן אלעם גוטס אויסגעבעהטן" אז וואס מ'האט געבעהטן זאל זיין גוט פאר מיר. (ישמח ישראל אות ה')

• מוצאי יוהכ"פ ווערט גערופן "יום טוב"

ס'שטייט אז ווען דער כהן גדול איז ארויסגעקומען פון קודש הקדשים נאכדעם ווי ער האט געענדיגט די גאנצע עבודה וואס ער האט געדארפט טוען יום כיפור אין בית המקדש האט ער

און נישט נאר ביי חסידים איז די שטריי געווען ווי א טייערע אוצר, נאר אויך רבוה"ק האבן פאר זיך גענומען אביסל פון די שטריי, און דאס געהאלטן ביי זיך, אזוי ווי דער בילגוריער רב זי"ע שרייבט: דער ברודער [שליט"א] כ"ק מרן מהר"א זי"ע האט געזאגט בנוגע די שטריי וואס מ'האט אויסגעשפרייט יום כיפור אויף די פאדליגע פון די שוהל, אז דער טאטע ז"ל [מרן מהר"ד זי"ע] האט גענומען פאר זיך, מוצאי יום הכיפורים, פון די שטריי אויף וואס ער איז געשטאנען, און די שטריי איז ביי אים געווען א סגולה און אזוי ווי ער האט מיר עטליכע מאהל געברענגט פון די שטריי ווען איך בין נישט געזונט געווען אלס א סגולה פאר

א רפואה. ווי ווייטער דערציילט

• געהאט א רפואה שלימה...

אינמיטן די ערשטע וועלט קריג איז דער בילגוריא רב זי"ע [אלס בחור'ל] נישט געזונט געווארן, און זיין קרענק האט זיך פארערגערט פון טאג צו טאג, ביז דאקטורים האבן באשלאסן אז זיין געזונט צושטאנד איז גאר געפעהרליך. זיין טאטע מרן מהר"ד זי"ע, איז אים געקומען באזוכן יעדן טאג. ערב יוהכ"פ האט מרן זי"ע געשיקט זאגן אז ער וועט היינט נישט קומען, און אז ער וועט קומען מוצאי יום כיפור אים באזוכן. מוצאי יוהכ"פ איז מרן זי"ע געקומען און געברענגט פון די שטריי וואס ער איז געשטאנען דערויף ביים דאווענען יום כיפור, און מרן זי"ע האט געזאגט פאר'ן בילגוריא רב: "נעם די שטריי אין די האנט און לייג דאס צוקאפ'נס אונטערן קושן, און איך האף אז דו וועסט האבן א רפואה שלימה". און טאקע פון יענעם טאג זענען די שמערצן געווארן ווייניגער, און ער געווארן אויסגעהיילט. "פון דעמאלט אהן", האט דער בילגוריא רב זי"ע דערציילט, "האבן חסידים אנגעהויבן כאפן, מוצאי יום כיפור, פון די שטריי אויף וואס מרן זי"ע איז געשטאנען ביים דאווענען, און דאס געהאלטן פאר א גרויסע סגולה".

• נישט כאפן פון די שטריי פאר אים...

אויך כ"ק מרן מהר"א זי"ע פלעגט זיך אראפבייגן נאכ'ן דאוואנען מוצאי יום כיפור און נעמען אביסל

«««

מיין יום כיפור אויפער

מיין אויפער... יום כיפור... כל גרדי... נעילה... המבריל טיש...

לערנט מען מיט די קינדער תורה און מ'איז זיי מחנך אויף תורה און מצות אז זיי זאלן דאס מקיים זיין אין די עפענטליכקייט דאס איז א גרויסער קידוש השם וואס איד קען מקדש זיין דער באשעפער'ס נאמען אויף דער וועלט, און דאס איז א תקון אויף די עבירה פון 'חילול השם'. דאס איז מרומז אינעם פיוט פון המבדיל, מיר דערמאנען 'חטאתינו הוא ימחול, זרענו ירבה כחול', אז אונזערע עבירות, די עבירה פון חילול השם דאס זאל דער באשעפער מוחל זיין דורכדעם וואס 'זרעינו ירבה כחול', מיר וועלן ערציהען אונזערע קינדער פאר תורה און מצות און יראת שמים וואס דורכדעם וועט ארויס קומען א קידוש השם אויף דער וועלט. (כ"ק מרן מהר"ד ז"ע מבעלזא)

♦ מיר בעהטן מחילה, פאר'ן מטרין זיין דעם באשעפער אז ער זאל אונז מוחל זיין המבדיל בין קדש לחל, חטאתינו הוא ימחול [פיוט למוצאי יום כיפור].

מ'דארף פארשטיין, פארוואס בעהטן מיר מוצאי יום כיפור 'חטאתינו הוא ימחול', מיר גלייבן דאך אז יום כיפור האט שוין דער באשעפער מוחל געווען אויף אלע אונזערע עבירות? מ'דערציילט אז דער הייליגע אפטא רב זי"ע האט זיך אמאהל אויסגעדרוקט, אז ס'איז דא אזעלכע זאכן וואס ביי אנדערע מענטשן איז דאס 'מצוות', און ביי אים איז דאס 'עבירות' און ער טוהט תשובה אויף דעם. כ"ק מרן מהר"ד זי"ע האט געזאגט אויף די ווערטער עטליכע 'פשטים', און איינע פון די פשטים איז געווען אז ער האט געמיינט די מצוה פון תשובה, וואס ביי אנדערע מענטשן איז דאס א 'מצוה', אבער דער אפטער רב האט תשובה געטוען אויף דעם וואס ער דארף תשובה טוען, ווייל ס'וואלט דאך בעסער געווען אז ער זאל בכלל נישט זינדיגן און ער זאל נישט דארפן מטריח זיין דעם באשעפער ער זאל אים מוחל זיין זיינע עבירות. דאס קען זיין די כוונה וואס מיר בעהטן מוצאי יום כיפור אז דער באשעפער זאל מוחל זיין אונזערע עבירות, מיר בעהטן מחילה אז מיר האבן מטריח געווען דעם באשעפער אז ער זאל אונז דארפן מוחל זיין יום כיפור אויף אלע אונזערע עבירות. (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - המבדיל טיש תשנ"ח)

♦ ס'איז נאכנישט בשלימות, אלעס איז נאר א גוטע התחלה!

אין משנה (אבות פ"ה מ"ה) שטייט, אז איינע פון די ניסים וואס איז געווען אין בית המקדש איז אז דער כהן גדול איז נישט טמא געווארן יום כיפור. דער מדרש <<<<

"די חסידים האבן אויף מיר מער גארנישט, איך האב זיי שוין באצאהלט אלע חובות". (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשם כ"ק הרה"צ רבי יצחק מיאברוב זצ"ל)

♦ א כלי שבור

איין יאהר ווען מרן מהר"ש זי"ע איז ארויס פון די שוהל מוצאי יום כיפור האט ער געזאגט אויף זיך מיט אן התפעלות: "אזא בריה שפלה זאל אזוי קענען זאגן דיבורים צו גאט ברוך הוא?!" (כתבי מרן מבילגורייא זי"ע ששמע מאחיו מרן מהר"א זי"ע)

♦ מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

♦ המבריל טיש

תלפוזת פקודש

מוצאי יום כיפור האבן רבוה"ק געפיהרט א טיש בסימן 'ויום טוב היה עושה לאהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש' (יומא ע). דער טיש האט געהייסן 'המבדיל טיש', אויפ'ן נאמען פונעם פיוט 'המבדיל' וואס מ'זינגט אינמיט'ן טיש. רבוה"ק האבן אויך געטיילט פירות פאר'ן 'המבדיל טיש' מוצאי יום כיפור.

♦ אין זכות פון קידוש ה'

המבדיל בין קדש לחל, חטאתינו הוא ימחול [פיוט למוצאי יום כיפור].

פארוואס זאגט מען באלד מוצאי יום הכיפורים "חטאתינו הוא ימחול" נאכדעם וואס מיר האפן אז דער באשעפער האט אונז שוין אין יום כיפור אלעס מוחל געווען. נאר ס'קען זיין, די גמרא זאגט אז אויף די עבירה פון 'חילול השם' איז אפילו יום כיפור נישט מכפר. שטייט אבער אין ספר 'שערי תשובה' [שער א' אות מ"א] אז דורך די מצוה פון קידוש השם קען מען פאררעכטן די עבירה פון חילול השם, דערפאר אויב

<<<<

געמאכט א "יום טוב" דערפאר מאכן מיר אויך נאך יום כיפור א יום טוב. מוצאי יום כיפור איז א גרויסע שמחה און פרייד און מען מאכט טענץ. (רמתיים צופים).

♦ סעודה במוצאי יום הכיפורים

ס'שטייט אין מדרש אז מוצאי יום הכיפורים גייט ארויס א בת קול פון הימל און רופט אויס, גייט עסן אייער ברויט מיט א פרייד, ווייל דער באשעפער האט שוין באויליגט אייערע מעשים, דעם בת קול הערט מן הסתם יעדער לויט זיין מדרגה. (תורת אמת למוצאי יו"כ) די סעודה וואס מ'עסט מוצאי יום כיפור איז נאר א מנהג פון אלע אידן, צולייב דעם וואס דער באשעפער האט מוחל געווען אלע אונזערע עבירות, האבן מיר דאס געמאכט פאר אונז פאר א יום טוב, אזוי ווי איינער וואס האט אויף איינמאהל פארדינט א גרויסע סומע געלט וואס ער האט זיך נישט געפלאגט דערויף מאכט ער דעמאלט א סעודה פאר זיינע גוטע פריינד אז זיי זאלן מיט קומען מיט אים צו זיין סעודה, אזוי אויך ווען דער בת קול רופט אויס פון הימל: 'גייט עסן אייער ברויט מיט פרייד' מאכן מיר דעמאלט א

סעודה. (תורת אמת למוצאי יו"כ)

♦ מאוצרות רבוה"ק מבעלזא

♦ מוצאי יום הכיפורים

♦ "גוט וואך, גוט יום טוב, און א גוט יאהר",

עהנליך ווערט דערציילט אז אמאהל מוצאי יום כיפור האט מאן מהר"ש זי"ע געזאגט פאר די רעבעצין מלכה ע"ה "גוט וואך, גוט יום טוב, און א גוט יאהר, מ'זאל האבן געפועלט אלעס גוטס. דאס יאהר האבן מיר געהאט א גרויסע דעה אין הימל, מ'האט נישט געטוען אין הימל איין זאך, אהן דעם וואס מ'זאל אונז פרעגן... איך ווייס נישט פארוואס... נאר ס'איז דרכו להשתמש בכלי שבור, און ווי איך נאך דא א כלי שבור ווי מיר..."

♦ איך האב באצאהלט אלע חובות

מוצאי יום הכיפורים פון שנת תרפ"ז, דאס אונטערשטע יאהר פון כ"ק מרן מהר"ד זי"ע, ווען ער איז אריין אין שטוב וואונטשן א גוט יאהר פאר די רעבעצין הרבנית הצדקנית מרת חיה דבורה ע"ה און איר שוועסטער הרבנית מרת חוה'לע ע"ה האט זיי מרן זי"ע צווישן אנדערס געזאגט:

בִּיזָה יוֹם כִּיפּוּר אוֹצֵר

בִּיזָה אוֹצֵר... יוֹם כִּיפּוּר... כָּל מִדָּה... נִשְׁלָה... הַמְבָרֵךְ לַמֶּשֶׁה...

«»»»

פ"ח מ"ט).
ווען א מענטש מאכט זיך א חשבון הנפש, און
ער זעט אז ער האט ליידער געזינדיגט, ווערט ער
דאך צובראכן זיי זיך, ער האט שטארק חרטה אוו
טוהט תשובה אויף זיינע מעשים, און זיין תשובה
ווערט אנגענומען, אבער ווען א מענטש הייבט אן
אריינצוטראכטן פאר וועמען האב איך געזינדיגט -
פאר דער מלך מלכי המלכים הקב"ה, און ער טוהט
תשובה "על חטא שחטאנו לפניך", ווערט ער דאך
אסאך מער צובראכן, און ער פארשטייט אז אויב
מען האט געזינדיגט פאר אזא גרויסע באשעפער,
איז נישט דא קיין שיעור און קיין סוף צו דער
חרטה וואס דארף ארומנעמען דער מענטש, ווייל
וויפיהל ער וועט נאר תשובה טוהן וועט דאס
נישט זיין גענוג. דערפאר האבן מיר נישט קיין
אנדערע ברירה נאר צו בעטן פון אייבערשטן:
"רבונו של עולם, איך האב געזינדיגט פאר דיר, איך
האב חרטה, און איך ווייס אז מיין תשובה און מיין
חרטה איז נישט גענוג, דערפאר בעט איך דיר אז דו
זאלסט מיר העלפן צו משלים זיין מיין תשובה, עס
זאל זיין אזוי ווי עס דארף צו זיין!" דאס זאגט רבי
עקיבא: "לפני מי אתם מטהרין" - ווען איר טוהט
תשובה און מאכט אייך א חשבון הנפש, טראכט
אריין 'לפני מי אתם מטהרין', פאר וועמען האט
איר געזינדיגט, און דעמאלט וועט איר צוקומען צו
א מסקנא אז דער תשובה האט נישט קיין שיעור,
און ממילא "מי מטהר אתכם אביכם שבשמים" -
דארפן מיר בעהטן דער באשעפער זאל אונז העלפן
צו תשובה טוען. כ"ק מן אדמו"ר שליט"א - כוללות קוויטל תשס"א

קען דער שטן נישט רעדן קיין שום שלעכטס אויף די
אידן אין יום כיפור, ווייל די אידן זענען אין דעם טאג אויף
אזא הויכע מדריגה אז ער טרעפט נישט אויף זיי קיין שום
שלעכטס, נאר אדרבה - ער רעדט גוטס אויף זיי, און ער
דערציילט ווי הייליג און טייער זיי זענען, און זיין כוונה איז
אריינצוברענגען אין די אידן דורך דעם א מחשבה אז זיי
זענען שוין אינגאנצן בשלימות, און דורך דעם וועלן זיי
שפעטער אראפ פאלן פון זייערע מדריגות. דאס האט אויך
דער שטן פראבירט אריינצוברענגען אין דער כהן גדול,
אז ער זאל טראכטן פון זיינע גרויסע מדריגות, אז ער קען
אריינגיין אין קודש הקדשים, און ממילא וועט ער האלטן
אז ער איז שוין אינגאנצן בשלימות, און די מחשבות וועלן
איהם צוברענגען צו א מכשול ח"ו; אבער עס איז געשען א

נס אז ער האט געדענקט א גאנצע צייט אז ער איז נאכנישט
בשלימות, און אלע הויכע מדריגות פון יום כיפור איז נאר
א 'התחלה' צו די עבודה פון דער נייע יאהר. כ"ק מן אדמו"ר
שליט"א - המבדיל טיש תשס"א

• ווען מ'טראכט אריין פאר וועמען מ'האט
געזינדיגט, איז נישטא קיין שיעור צו די תשובה!
"אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם
מטהרין, ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים" (יומא

שמואל ברענגט פון א 'חסיד', אז דער גרויסקיט פון
דער נס איז געווען, וויבאלד יום כיפור זעט דער יצר
הרע אז ער גייט האבן א מפלה, דערפאר שטארקט
ער זיך און ער פראבירט מיט אלע כוחות מטמא צו זיין
דער כהן גדול. לכאורה איז שווער, חז"ל (יומא כ.) זאגן
דאך אז יום כיפור האט דער שטן נישט קיין רשות צו
מקטרג זיין אויף די אידן, אויב אזוי וויאזוי קען זיין אז
דער יצר הרע האלט מלחמה מיט אלע זיינע כוחות מיט
דער כהן גדול, עד כדי כך אז מען דארף האבן א נס אז
ער זאל נישט טמא ווערן? דער תירוץ איז, אז באמת

• אז מ'הייצט איין דאוונט זיך ווארעם...

דער בעל שחרית אויף די ימים נוראים ביי כ"ק
מורן מהר"י זי"ע איז געווען דער חסיד המפורסם
הרה"ג רבי מרדכי פעלץ זצ"ל. אמאלה יום כיפור פאר
תפילת שחרית האט זיך ר' מרדכי פארזוימט אין
שטוב פון א חסיד וואס איז געליגן שווער קראנק אין
זיין שטוב, און ר' מרדכי מיט זיין גרויס מסירות נפש
צוליעב פיקוח נפש, האט געדארפט האקן האלץ צו
קענען מאכן א פייער און אפאקן וואסער פאר'ן
קראנקען, נישט נעמענדיג אין אכט, אז ער איז דער
בעל תפילה צו שחרית אין די הייליגע שוהל.
ווען ר' מרדכי איז ענדליך אנגעקומען אין שוהל
האט מען שוין געהאלטן ענדע פון תפילת 'נשמת'
אזוי אז ר' מרדכי האט אנגעהויבן "המלך" מיט
הילכין געשרי, שטייענדיג ביים טיהר פון די שוהל,
און פון דארט איז ער צוגעגאנגען צום עמוד.
נאכ'ן דאווענען האט זיך מרן זי"ע געוואונדן צו
אים און געזאגט: "דו האסט היינט געדאווענט זייער
ווארעם"
האט ר' מרדכי געענטפערט: "אז מ'הייצט איין
פאר'ן דאווענען, דאוונט זיך ווארעם."

גליון השבוע נתנדב ליומא דהילולא
הרה"ק רבי משה יצחק
[רבי איציקל] ב"ר נפתלי
אלימלך מפשעווארסק זי"ע
- יום הכיפורים תשל"ז -

גליון השבוע נדבת ידידנו הרה"ח
ר' יעקב אשר וועבער הי"ו לעי"ג זקנתו
מרת אסתר פייגא ב"ר צבי ע"ה
וועבער • נפטר י"א תשרי תשס"ו

גליון השבוע נדבת ידידנו הרה"ח
ר' הערשל וועבער הי"ו לעי"ג אמו
מרת אסתר פייגא ב"ר צבי ע"ה
וועבער • נפטר י"א תשרי תשס"ו

גליון השבוע נדבת ידידנו הרה"ח
ר' ישראל יוסף וועבער הי"ו לעי"ג אמו
מרת אסתר פייגא ב"ר צבי ע"ה
וועבער • נפטר י"א תשרי תשס"ו

גליון השבוע נתנדב
- לכבוד יום הכיפורים -
לעי"ג העסקן החשוב לבית בעלזא
הרה"ח ר' אברהם יודא ב"ר
ישעי' עקיבא ע"ה פיינער
• נפטר כ"ג אלול תשע"ח

גליון השבוע נתנדב
- לכבוד יום הכיפורים -
לעי"ג העסקן החשוב לבית בעלזא
הרה"ח ר' ישראל צבי ב"ר
יוסף יונה ע"ה קליין
• נפטר ג' טבת תשע"ז

גליון השבוע נדבת ידידנו הרה"ח
ר' שלמה וועבער הי"ו לעי"ג אביו
הרה"ח ר' ישעי' של' ב"ר שלמה ע"ה
• נפטר יום הכיפורים תשפ"ד

גליון השבוע נתנדב ע"י ידידנו הרה"ח
ר' גבריאל ברוין הי"ו לעי"ג זקנתו
הרה"ח ר' ישעי' של' ב"ר שלמה ע"ה
וועבער • נפטר יום הכיפורים תשפ"ד

גליון השבוע נתנדב לזכרו ולעי"ג
הרה"ח ר' משה אלעזר
ב"ר צבי ע"ה לעמבערגער
• נפטר ה' אדר תשנ"ח ת.נ.צ.ב.ה.

גליון השבוע נתנדב לזכרה ולעי"ג המחנכת
הילדה התמימה מלצא לאה ע"ה
ב"ר דוד מנשה ע"ה ביגעלאיין
נפטרה ה' תמוז תשפ"ג • ת.נ.צ.ב.ה.

גליון השבוע נתנדב לזכרה ולעי"ג
הילדה התמימה מלצא לאה ע"ה
ב"ר יצחק הכהן הי"ו
נפטרה כ"ד טבת תשפ"ב • ת.נ.צ.ב.ה.

גליון השבוע נדבת ידידנו הרה"ח
ר' העזרי' מילער לאנסטא הי"ו לעי"ג זקנתו
הרה"ח ר' ישעי' של' ב"ר שלמה ע"ה
וועבער • נפטר יום הכיפורים תשפ"ד

שנה חמישית
פר' האזינו תשפ"ה

מעשה האפוד

רב ביהמ"ד "מילואים לאפוד" וועסטקליף יצ"ו

הרב עקיבא אשר פדווא שליט"א

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת כָּל דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּאַזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֶׁעַ בֶּן נֹון. (דברים לב, מד)

פירש רש"י ז"ל: "הוא והושע בן נון, שבת של דיוזגי (דיוזגי הוא שתי זיגות, כי דיו הוא שני, וזגי הוא מלשון זוג – שפתי חכמים) היתה, נטלה רשות מזה ונתנה לזה, העמיד לו משה מתרגמן ליהושע שיהא דורש בחיו, כדי שלא יאמרו ישראל 'בחי רבך לא היה לך להרים ראש'. ולמה קוראהו כאן הושע, לאמר שלא זחה דעתו עליו, שאף על פי שנתנה לו גדלה, השפיל עצמו כאשר היה מתחילתו".

למה נקרא הושע להראות שלא זחה דעתו עליו, הלא קראו משה יהושע לאמר י"ה יושיעך מעצת מרגלים ולא לאות גדלות כלל ואם כן עדיין צ"ב למה נקרא שמו כאן הושע ולא יהושע

ב"שפתי חכמים" מבאר דברי רש"י ז"ל שעל אף שעלה יהושע לגדולה באותו עת, החזיק עצמו בענוה, והתורה מעידה עליו בזה במה שקוראה לו הושע כפי שנקרא בתחילה, ולא יהושע כפי שקרא אותו משה.

אך לענ"ד לא מבואר בדבריו איך יש רמז בכך שקוראה אותו התורה הושע למדת ענוותנותו.

ועיין ב"ספורנו" שכתב ג"כ כדברי רש"י אלא מוסיף הסבר, שבעת שהוסיף לו משה רבינו אות יו"ד על שמו היתה זאת לו אות גדולה, ולכן מעידה עליו התורה שהחזיק עצמו בענוה כמו שהיה בתחילה בעת ששמו היה הושע. וכעין זה איתא גם בפירוש "אור החיים" הקדוש.

אולם עדיין קלענ"ד שהרי מבואר בגמרא (סוטה לד, ב) וכך פירש רש"י ז"ל בפרשת שלח לך (במדבר יג, טז): "וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁעַ בֶּן נֹון יְהוֹשֻׁעַ", וז"ל: "התפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים". וא"כ לכאורה לא היתה הוספת האות יו"ד לו אות לגדולה, אלא לתפלה, שהתפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים".

עצת המרגלים היתה לגרום לבני ישראל שלא ירצו לצאת מן המדבר ולהכנס לארץ ישראל

כי במדבר אכלו מן ושתו מי באר והיו מוקפים ענני הכבוד וידעו שכל זה יפסיק כשיכנסו לארץ ישראל

ונלענ"ד שיש לפרש את העינן קצת בתוספת ביאור בהקדם דברי קדשו של כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, כי כוונת המרגלים היתה למנוע ביאת בני ישראל לארץ ישראל, כי העדיפו שישארו במדבר שם היו מוקפים בענני הכבוד, ושמלתם לא בלו מעליהם, 'וַיִּמָּטֵר עֲלֵיהֶם מֶן לְאַחַל וַיִּדְּגוּ שְׁמֵימִים נֶתַן לָמוֹ. לָחֶם אֲבִירִים אָכַל אִישׁ צִידָה שָׁלַח לָהֶם לְשֹׁבַע' (תהלים עח, כד-כה), ולמדו תורת ה' מפי משה רבינו. והבינו המרגלים כי אחרי שייכנסו לארץ ישראל יצטרכו לחרוש ולזרוע וכו' כדי להכין מאכלים גשמיים לאכול, ולעסוק בכל שאר הענינים כדרך כל העולם כדי פרנסת את עצמם, ולכן החליטו להביא דיבורים רעים על הארץ, כדי שלא ירצו בני ישראל לבוא לשם.

עולם התחתון נברא באות ה' ושמים באות י' ולכן השם י"ה מרמז לצירוף שמים וארץ
ורמז על הענין להעלות הגשמיות לדרגת רוחניות וזה רצון הבורא ית"ש האמתי

אך רצונו של הבורא ית"ש אחרת היא. רצונו יתברך הוא דייקא שיעסקו בני אדם בעניני עולם הזה
לשם שמים, ובכך יתעלה הגשם לדרגת רוחני. ואיתה בגמרא (מנחות כט, ב) על הפסוק (ישעי' כו, ד):
"בית ה' צור עולמים", אלו שני עולמות שברא הקב"ה, אחד בה"י ואחד ביו"ד, ואיני יודע אם העולם
הבא ביו"ד והעולם הזה בה"י, אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י, כשהוא אומר (בראשית ב,
ד): "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם [הוא אומר העולם
הזה בה"י והעולם הבא ביו"ד]. הרי שהקב"ה ברא את עולמו בשם י"ה, שמים באות יו"ד וארץ באות
ה"א, והשם י"ה היא השם שמאחדת ומקשרת עניני עולם הזה ועניני עולם הבא.

ולכן הוסיף משה לשמו אות יו"ד והתפלל על יהושע בשם י"ה, לומר שהשם י"ה יושיעך מעצת
מרגלים, ששאיפתם להתעסק רק בענינים רוחניים, כי שם זו מרמזת כאמור על תכלת רצונו של
הבורא ית"ש, דהיינו שיעסקו בני אדם דייקא בעניני עולם הזה כדי להעלותם לעניני שמים, עכתד"ק.

איך השתיקו את יהושע בנזיפה בטענה ששמו מתחיל באות יו"ד ולכן קראו אותו "ראש קטיעה"

ועל פי דבריו הקדושים אמרתי לפרש הגמרא (סוטה לה, א): "ויהס כלב את העם אל משה, אמר רבה,
שהסיתן בדברים. דחזייה ליהושע דקא משתעי, אמרי ליה, דין ראש קטיעה ימלל. אמר אי משתעינא
אמרי בי מילתא וחסמין לי, אמר להן, וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם. סברי בגנותיה קא משתעי,
אישתיקו. אמר להו, הוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והאכילנו את המן, אם יאמר עשו סולמות
ועלו לרקיע לא נשמע לו, עלה נעלה וירשנו אותה וגו'. ופירש רש"י ז"ל: "ויהס, שיתקן. אל משה,
בדברים שהתחיל לדבר במשה, והיו סבורים שבגנותו רוצה לספר. דחזייה, כלב ליהושע שרצה לדבר
ושיתקוהו בנזיפה, ואמרו לו, ראש הקטוע ידבר, מי שראשו קטוע שאין לו בנים ליטול חלק בארץ
הוא ידבר בפנינו. וחסמין לי, משתקין אותו. עלה נעלה, אף לשמים אם יצוה עלינו".

הרי שרש"י ז"ל פירש ידן ראש קטיעה ימלל' שהשתיקו את יהושע בנזיפה ושקראו אותו 'ראש
קטיעה', ואמרו דין – דיבורים כאלו, ראש קטיעה ימלל, מי שאין לו בנים ליטול חלק בארץ הוא
ידבר בפנינו, בתמיה. וכיוון שחשש כלב שאם יתחיל לדבר ישתיקו גם אותו כמו שהשתיקו ליהושע
בנזיפה, לכן התחיל לדבר בערמה, ואמר 'וכי זה בלבד עשה לנו בן עמרם' וכו'.

אולם לכאורה לא ביאר לנו רש"י ז"ל איזה גנאי יש בדבר שלא היה ליהושע בנים זכרים שיטלו חלק
בארץ אשר לכן קראו אותו בנזיפה 'ראש קטיעה', ואף הצליחו להשתיקו בכך.

במסורת הש"ס ציין לערוך (בערך רש ב) שפירש ראש קטיעה באופן אחר: "פירש להכי קרי ליה ריש
קטיעה לפי שקראו משה יהושע, כלומר ראש שמו קטוע לפי שהיו"ד אות קטיעה היא". אך גם פירוש
זה צ"ב, כי איזה נזיפה יש בכך ששמו מתחיל באות קטועה, ואיך הצליחו להשתיקו בנזיפה כזו.

ועיין בפירוש המהרש"א שלגלו על יהושע והשתקוהו בנזיפה, ואמרו לו "דין ראש קטיעה ימלל",
ששמך בעצם הושע, ורק משה הוסיף לך האות יו"ד שבתחילת שמך, ולכן ראשך קטיעה שאינה
באמת חלק משמך, ואתה שווה אתנו ולא יצאת בשליחות המקום, ואין לך מה לדבר נגדנו, עיי"ש
באריכות.

**טענתם היתה שמשה רבינו הוסיף לו האות יו"ד כדי שישאף לרוחניות ולמה מעודד הוא להיכנס לארץ גשמי
אך באמת כוונת משה היתה שיתחיל שמו בשם י"ה המרמז לצירוף עניני שמים וארץ**

ועל פי דברי קדשו של כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע הנזכרים למעלה אמרתי לפרש הענין בטוב טעם, שבעת
שקם יהושע וצווח שטובה הארץ מאד מאד, השתיקו אותו בנזיפה, ואמרו לו 'דין ריש קטיעה ימללי'
בתמיה. הרי הוסיף לך משה רבינו אות יו"ד בתחילת שמך. הוא הוסיף לך את האות יו"ד כדי שיהיה
לך שאיפה לעולם שנברא באות יו"ד, ולמרות כן אתה רוצה להיכנס לארץ ולעסוק בעניני עולם הזה!!
אולם האמת היא שלא התכוון משה בכך שהוסיף לו את האות יו"ד שיהיה בו שאיפה לעניני עולם
הבא שנברא באות יו"ד, אלא כוונת משה רבינו בהוספת האות יו"ד היתה כדי שיתחיל שמו בשם
י"ה, שהיא השם שמרמזת על הצירוף בין עניני שמים ועניני הארץ וכנ"ל, אולם מושגים כאלה הם
דברים דקים שאינם קלים להתווכח עליהם בפומבי לעיני כל ישראל, ובפרט בעת שבאים וצועקים
בנזיפה, והבעל דבר מרקד ביניהם, על כן הצליחו להשתיק את יהושע בדבריהם. וכראות כלב
שהצליחו להשתיק את יהושע, בא אליהם בערמה כדי שיתנו לו לדבר ולא ישתיקו אותו.

**בתחילה נקרא יהושע שהשם י"ה יצילו מעצת מרגלים שחפצו להישאר במדבר ולא להיכנס לארץ ישראל
אך בעמדם לפני כניסת הארץ השם יהושע מראה שהוא המסוגל להכניס את ישראל לארץ הגשמי**

וכעת על פי דברי מרן מהרי"ד זי"ע נלענ"ד שיש לפרש גם את הענין כאן על דרך רמז, כי בעת שהוסיף
משה רבינו להושע האות יו"ד וקרא את שמו 'יהושע' היתה מטרתו אמנם כדי להצילו מעצת
המרגלים ששאפו לחיות חיים רוחניים בלבד וכנ"ל, אבל בפרשתנו, בעת שעמדו כבר על הסף להיכנס
לארץ ישראל, נהפך כבר משמעות שמו לענין אחר, להראות שבכוחו של יהושע להכניס את בני
ישראל לארץ ישראל ולהדריכם ולהראותם איך ובמה יכולים הם להעלות את ענינים הגשמיים
שתלויים בהם הישוב בארץ ישראל למטרה רוחני, וזה בצירוף השם י"ה.

אולם יהושע ברוב ענוותנותו לא חשב עצמו ראוי לכך שבכוחו הוא להכניס את בני ישראל לארץ
ולהדריכם וללמדם שהם יתחילו להתעסק בעניני גשם לשם שמים, על כן החזיק עצמו בבחינת
'הושע', כפי שהיה מקודם טרם שהוסיף לו משה רבינו האות יו"ד על שמו.

לדברי ה"כלי יקר" שמו בעצם הושע ונקרא יהושע לפי שעה ובכל זאת מוזכר שמו יהושע משום שכך הורגלו

והנה ה"כלי יקר" פירש ענין שנקרא כאן שמו 'הושע' באופן אחר, שמשה רבינו קרא לו יהושע לפי
שעתו, [כדי להתפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים], וכעת שנסתלק משה רבינו מן העולם חזר שמו להיות
'הושע' כבתחילה, אולם לפ"ז צ"ב, אם שמו חזר להיות 'הושע' כמקודם, למה נקרא שמו בתנ"ך,
בספר 'הושע' ובכל מקום, בשם 'יהושע'. ותירץ ה"כלי יקר" שבעצם שמו היה 'הושע', ומה שנקרא
עדיין 'יהושע', הוא משום שהורגל כבר בשם זה, אבל שמו האמתי חזר להיות 'הושע'.

לדברי רש"י ושאר מפרשים נקרא שמו בעצם יהושע ונקרא כאן שמו הושע להראות שלא זחה דעתו עליו

אולם לפי פירוש רש"י ושאר מפרשים, לא קשה למה נקרא תמיד שמו יהושע בכל מקום, משום
ששמו נקרא 'הושע' באמת, והתורה קראה אותו בשם 'הושע' דוקא בפעם הזה, כדי להעיד על מדת
ענוותנותו שלא זחה דעתו עליו, שאף על פי שנתנה לו גדולה, השפיל עצמו כאשר היה מתחילתו. ומה
שנקרא שוב תמיד בשם 'יהושע' הוא משום שכך נקרא שמו באמת, ורק בפסוק זה, שעוסק בהעברת

ההנהגה ממשה ליהושע, מעידה עליו התורה שבעיני עצמו החזיק עצמו ואת שמו "הושע" כאשר היה מתחילתו.

ובפרט לדברינו, שלא ראה עצמו ראוי לכך שבכוחו להדריך את העם לצרף עסקי עולם הזה לענייני עולם הבא, ואשר לכן מרומז השם י"ה בתחילת שמו, ולכן נאמר כאן דוקא שמו הושע, כיון שהחזיק את עצמו בבחינת "הושע". ונראה לומר שעל כן נקרא מאז תמיד שמו "יהושע", כדי להעיד עליו שאכן כך היה, שבכוחו הכניס בני ישראל לארץ ישראל והביאם לכך שיכלו לעסוק בענייני עולם הזה לשם שמים.